

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Egy szó miatt.

Budapest, október 27.

Ó-khaldéusi nyelv és ritmus —
En elfelejtem — fogadok,
S egy vers, egy árvai szó miatt, ah!
A mennybe be nem juthatok!

Kiss József.

(v.) Tisza István feje fölött Damokles-kard gyanánt ott lebeg az Apponyi Albert kiválásának veszedelme. Bekövetkezik-e csakugyan ez a fenyegető veszedelem, senki sem tudja előre megmondani, talán maga gróf Apponyi Albert sem. A hajlandóság illyesmire, ugy látszik, megvan a képviselőház tisztelt elnökében. De a vágytól az ilyen-tétovázó lelkeknel nagy az ut a megérlelt akaratis még nagyobb emettől a tett végrehajtásáig. Sezen a kettős nagy uton lassan elbándukolva, mi könnyen mulasztja el az ember az alkalmas pillanatot, amely ha elszalad, hát nincs az az örökkévalóság, amely visszahozhatná valaha. Gróf Apponyi Albertről amugy sem mondhatni, hogy az elhamarkodott elhatározások embere. Az elébe toluó kérdéseket jól meg szokta forgatni, kívül-belül át- meg átvizsgálja őket, végig-gondolja megalkotandó akaratának minden lehető következményét és csak mindezek után határoz, de ekkor is ideiglenesen csupán, fenntartván magának a saját döntése reviziójának jogát. Érthető tehát, hogy Apponyinak ezidőszertint még csak impressziói és hajlandóságai vannak. Impressziói, amiket a kilences-bizottságban a Tisza István módosításáról szerzett; és hajlandóságai ezen módosítás elvetésére s a többségtől való elszakadásra. De a kenyértörés időpontjáig még van két teljes nap és két teljes éjszaka. E két

napon még lehet sokat latolgatni, e két éjszakán még lehet jó nagyokat aludni. Ami ha a valószínűségét nem is, de a lehetőségét mindenesetre jelenti annak, hogy csütörtök estig elhalványulnak az impressziók s elpárolognak a hajlandóságok.

Mondják, hogy egyetlen törölt szóból áll a különbség a gróf Apponyi szerint elfogadható szöveg s a Tisza István módosítása között. Miféle ördögös szó lehet az, aminek ilyen végzetes szerep jutott abban a titokzatos munkálatban? Az *Isten* szó bizonyára a legnagyobb súlyú és a legsűrűbben előforduló a bibliában. S mégis ha ezt az egy szót végéig kitörölnék a szentírásból, ki merné állítani, hogy a biblia ezzel elvesztené minden értékét és minden jogosultságát? Hát tegyük fel, hogy ama titokzatos programmban vagy micsodában szintén volt egy ilyen *verbun regens*, amelyet Tisza István kitörölt; s bigyjük el Apponyiéknak vaktában, hogy ez a törlés nem vált előnyére a szövegnek. De már azt, hogy ama szó törlése előtt a bizottsági munkálat a nemzet közjogainak megvihatatlánára volt, ellenben ama szó törlése után hitvány vakondtúrassá törpült, senkifiatnak pusztá szavára nem vagyunk hajlandók elhinni. S erre is csak azt mondjuk újra meg újra: be kell várni mind a két szöveget s aztán egybe kell őket vetni lelkiismeretes szigorúsággal. Addig pedig nem hiszünk sem a várbán, sem a vakondtúrásban. *Experto crede Ruperto* — ugy bizony.

Mindenesetre különösképpen találjuk, hogy az állítólag kifogástalan eredeti szöveg állítólagos agyoncsontításának láttára a kilences-bizottság-

ban a volt nemzetipárti tagok nem pattantak fel rögtön helyükről, nem hagyták tüstént a faképnél az egész szabadelvűpártot, nem siettek rögtön félreverti a harangokat s felriasztani a nemzet közvéleményét, hogy csütörtök estig álljon minden becsületes magyar ember a talpára s sorakozzék a tervbe vett hazaárulás ellen s az így támasztott vihar akadályozza meg, ha lehet, a gonosz jogcsontitást. Vagy ugy kell tehát lennie a dolognak, hogy ama törölt szó nem tett valami nagy kárt az egész munkálat értékében. Vagy pedig ugy, — s mi csakugyan ettől tartunk — hogy az egész munkálat sem így, sem amugy nem ért valami sokat s tehát a csontítás *legfeljebb egy nyomorékot tett valamivel nyomorékbább.*

Ha ez a feltevésünk helyes, akkor a közvélemény felzudulása ugy elsepri a bizottsági munkálatot is, a Tisza István kormányzati programját is, mint pihét a szélvész. Akkor nincs kibontakozás, akkor szó sem lehet parlamenti békéről, még arról sem, hogy az új kormány akárcsak kísérletet is tehessen a normális állapotok helyreállítására. Akkor kigyullad a harc szilajabbul, mint valaha, s meg nem állítja azt semmiféle fenyegetőzés, semmiféle megfélemlítés, az erős kéznek semmiféle kíméletlen belenyulása. Mert a nemzet közjogának épségét sem a parlamenti ellenzék, sem az egységesen sorakozott közvélemény cserben nem hagyhatja. De akkor nem kerülik el sorsukat azok sem, akik, míg a hatalom részleges megszerzésének délibábjá káprázott előttük, belementek a jogcsontításba, de most, hogy ez a délibáb

TÁRCA

Tévedés a személyben.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: Zöldi Márton.

Az Alsó-Erdősor egyik háza előtt csaknem mindennap halottas-kocsi áll. A ház, melyben a halál olyan sűrűn és tolokodóan vizitel, a fővárosi Szegényház. A hivatalos észjárás, mint a pokol a maga feliratát, brutális őszinteséggel csinálta meg az elnevezést. Szegényház... Aki ide kerül, annak ne legyenek illuziói, az tudja, érezze hogy szegény, s ne felejtse, hogy a Szegényházban lakik.

A ház külseje barátságosabb a nevénel. Előtte jókora kert terül, melyet vasrúcsos kerítés övez. Tavasszal az orgonavirágok kikíváncsoznak a vasrúcsos s illatuk egyrészt az utcára ontják.

A járó-kelők kíváncsian tekintenek a kertbe, mely a nagy fegyházak udvaraira emlékeztet. Valóságos hemzseg szegényektől, a társadalom rokkantjaitól, azoktól, kik az élettel vívott harcban harcoképtelenek lettek. Elvénhadt, elgémberedett férfiak és nők mászkálnak az udvaron vagy ülnek a padokon. Betegségük a vénség. Ez könnyen diagnosztizálható, mert objektív elváltozásai, hogy az orvosok nyelvén szóljunk: jellegzetesek. A halál egy légykapóval is el tud velük banni. Kímélheti suhogó kaszáját. Alig mulik nap, hogy a Szegényháznak halottja ne legyen. A temetkezési vállalat pászálra dolgozik. Az egyházi szertartás a legolcsóbb tarifával jelenik meg. Nagy itt a szegénység... Még vizsgálatásokban, köny-

nyekben is... A temetési menetet csak ritkán kíséri egy-két ember.

Egy derűsebb őszi napon kétfogatu bérkocsi állott meg a Szegényház kapuja előtt. A kocsi-ban magas, koros uriaszony ült, ki habozni látszott, hogy leszálljon-e. Kissé felemelkedett az ülésből s az udvarra nézett. Vagy három-négy percig nézte a hivatalos szegényeket, kik unottan, közömbösen sétáltak s beszélgettek. Vegyesen nők és férfiak. A Szegényházban az etikai törvények engedékenyek. Nem kívánják, hogy a nőket a férfaitól elkülönítsék, mint a fegyházakban és kórházakban. Nincs ok rá. A közömbösítő vénség szünteti meg az okot. Itt nincsenek gerjedelmek, kalandok.

Az uriaszony egy görnyedt férfit lát, ki az ápoló karjára támaszkodva, nehézkesen vonsozolja lábait. Májiszíni arcát ritkás, szürke szakáll köríti. Az intézet szürke, csikos ruháját viseli s kék szemüveget hord. Vékony a jai idegesen mozognak. Ugy tűnik fel, mintha folyton beszélne.

— Ő az, — mormogja az uriaszony s oda-szól a kocsinak, hogy hajtson a Váci-utcába. Meghatottanak látszik, felemeli fátyolát s finom kendőjével megtörli a szemét. Mintha nedves lenne... Van ok rá. Az az ember, helyesebben: az a szánalmas emberi rom, kit ebben a szomorú milieuban látott, első férje volt. Elváltak. A hibás az asszony volt. Vétkezett. De a válópörben más okok szerepeltek, vagyoni jogiak.

A nő első férje, a Szegényház ezidőszertint lakója, jómódu fűszerkereskedő volt. Gabos Lehel-nek hitták. Az asszony a könyvelővel csalta meg. Merészen, szemérmetlenül, csaknem mindennap találkoztak titokban. A férj semmit sem tudott.

Három év múltán elváltak. Az összekoccanás oka az volt, hogy az asszony nem akart egy vál-

tót aláírni, mikor a férje súlyos helyzetbe került. Önzően, ridegen utasította vissza. Ebből támadt az engesztelhetetlen gyűlölet. A könyvelő még a válás ideje alatt megőrült. Az asszonyal főleg azért szakított, mert féltette állását.

Nemsokára az asszony újra férjhez ment. Egy bukaresti kereskedő vette el, ki jobban őrizte, mint az első férj, ki a tettlegességtől sem tartózkodott, ha a szép asszony kacérsága gyanura adott okot.

Mindez régen volt. Harmincegy év előtt. Azóta a szerelem, a kacérság, a féltés s az ifjúkor egyéb indulatai megoszondesedtek, megülledtek. Az elvált asszony második férjét egy sznatoriumban ápolták Bécs mellett s az első férj az alsó-erdősor-utcai Erzsébet-Szegényház lakója lett.

De az „objektív elváltozások” az egykor szép asszonyt sem kímélték. Elhízott, formátlan lett. Arcát beteges pirosság ömlesztette el. Asztma kínozza. Minden lélegzetvételt a tűnő időre emlékeztette. A jövő kevés jóval biztatta. Gyermekei nem voltak. Legszivesebben a mult emlékeibe merült, elidőzött az epizódoknál. Egész multjában csak az epizódok voltak érdekesek. A többi nem sokat ért...

Mikor meghallotta, hogy első férje beteg, züllötten a Szegényházba került, összeszorulni érezte a szívét. Makacsul, kíméletlenül rohanta meg az a szemrehányás, hogy ennek nagyrésztben ő az oka. S mit nyert vele? Semmit. Ah, talán nem is érdemes komisznak lenni... Igen, ha az ember örökké élne. De így... Most már ő is közeledik a hatvanhoz.

Elhatározta, hogy amennyit lehet, enyhít első férjének siralmas sorsán. Találkozni, beszélni nem óhajtott vele. Tudta, hogy az a volt fűszerkereskedő rátartós, büszke jellem, ki képes kíméletlenségeket mondani.

szétfoszadozik, egyetlen törölt szó ürügén megtagadná a közös felelősséget azokért, amikben közreműködtek.

Egy szó miatt hiába válnának ki Apponyiék a többség táborából. Azt az időpontot, amikor ezt még a nemzeti ügy hasznára tehető volna, alaposan elszalasztották. Ha most jönnek ki, amikor ajkukon megszólalt a mellőzéstük miatt való panaszos feljajdulás, a nemzet ügyének épp oly kevés szolgálatot tehetnek vele, mint amely kevés kárát látná kivonulásuknak a szabadelvűpárt. A küzdő ellenzékét ez persze csöppet sem fogja elcsüggeszteni. A nemzeti jogok épségének diadalmas megvédését ki fogja kizárni a maga erejével épp úgy, amint eddig is egyedül a saját emberiségére számíthatott abban a tusában, amelyet a volt nemzeti párt nélkül, sőt épp a legváltóságosabb pillanatokban a volt nemzeti párt ellen kellett megvívnia. Puszkaporunkat szárazon s fegyverünket kezünkben tartjuk. Segítségét pedig senkitől nem várunk, csak a jó istentől s a nemzeti ügy szent igazságának erejétől.

BELFÖLD

A magyar liturgia. Dr. Vályi János eperjesi görög katolikus püspök ma ünnepelte 20 éves püspöki jubileumát. Impozáns módon vették ki részüket a görög katolikus magyarok is, akik küldöttséget menesztettek a jubiláns elé. A küldöttségben különösen Budapest és Hajdu-Dorog, de a jubiláló püspök magyar ajku hívein kívül Szatmár, Szabolcs és Alsó-Zemplén is igen tekintélyes számban volt képviselve. A jubileumi szent misének különösen megható jelenete volt az, mikor az egyházmegyei papság a maga szeretetadományát, koronát és más egyházi jelvényeket a püspöknek felajánlotta. A görög katolikus magyarok küldöttségét mise után a püspök közvetlenül a papság tisztelgése után fogadta. Ez alkalommal a küldöttség vezetője, Szabó Jenő főrendiházi tag díszmagyarban meleghangú beszédrel üdvözölte a jubiláló püspököt, szóba hozva a magyar liturgia ügyeit is.

Érintve a magyar liturgiára irányult mozgalom előzményeit, hangsúlyozta, hogy Vályi püspök volt az első, aki a rosszul informált római szentszékeknek határozott támadással szemben is megálalta a módját annak, hogy élére álljon a görög katolikus magyarok 1900. évi római zárandoklásának; és éreztette akkor, amikor a görög katolikus magyarság ama nagy napján, 1900. évi március hó 9-én, hatalmas ténye-

zőktől támasztott akadályok leküzdésével a magyar oltári nyelv szentesítését kérelmező emlékiratukat, mint kétszázévesnél több görög katolikus magyar hívő igazságos ügyét tette le Szent Péternek, az apostolok ejedemének trónja elé.

Vannak, ugymond, akik azt állítják, hogy mindezekért nincs mit hállakodniuk, mert excellenciád még eddig nem hozta meg nekünk Rómából a magyar liturgia szentesítését. De mi erre azt feleljük, hogy amint nagyméltóságod érettségem nem a biztos siker tudatában vette magára az apostoli öneléadozás keresztjét, azonképpen mi sem tehetjük függővé halálunkat a sikerétől. Igaz, hogy a teljes siker még Istennél és Isten után a római szentszéknél van, de nem mutat-e minden fel arra, hogy immár az apostoli szentszék is a jóakaratu türelmesség álláspontjára helyezkedett velünk szemben, amit bizonyára senki sem kicsinyelhet. De bármint álljon is a dolog, excellenciád apostoli példája bebizonyította, hogy az örök és igazságos Róma ma és mindenkor éppúgy nyitva áll az igazi apostoloknak, mint szent Methodius idejében. Azért mi, laikus hívők, ugyan mit is kívánhatunk tőbbet vagy jobbat fópásziorainktól, mint azt, hogy vegyék le róluink a küzdés terhét és karolják fel szent ügyünkét oly alyai szeretettel, mint azt nagyméltóságod tette.

Dr. Vályi János erre röviden válaszolt:

Megelégedéssel fogadja, szóló, a küldöttség őszinte szerencsekívánását és a felajánlott díszes pástortortót. *En, ugymond, a görög katolikus magyarok liturgikus ügyét, a magyar liturgiát nemcsak méltánosan, igazságosan és jogosnak tekintem, de azt ezrek lelki szükségletének kielégítése, sőt lelkiudve megóvása végett előadhatatlanul kérdésnek tartom.* Ezenlőve biztosítom a mélyen tisztelt küldöttséget arról, hogy ez ügyben, amint a multban, úgy a jövőben is részemről nem fog hiányozni a fópap kötelességérzete, sem elhatározott őszinte akarat, sem törekvés, hogy az a legfelsőbb helyen az apostoli szentszéknél törvényes módon öröndetes sikerrel elintéztessék.

A gyönyörű ajándékot hazai gyáros készítette; e pástortört koronájának egyik oldalán Szt. Miklós hagyományos képe, a másik oldalon pedig *Roskovits* festőművésznök rajza után a *Patrona Hungariae* látható díszes emajli-kiállításban. A hivatalos ünnepség után a magyarajku gör. katolikusok küldöttsége táviratilag tolmácsolta ez alkalommal újból is *Firczak* Gyula munkácsi püspök előtt halás érzelmeit a római zárandoklatban való részvételéről és fópásziori tanuskodásáért a szent ügy igazsága mellett. Déiben diszbed volt, amelyen Vályi püspök a pápára és az apostoli király ö felségére, a papság nevében *Répássy* kaunok a jubiláló püspökre emelte poharát, akit dr. *Bárdossy* Jenő főispán és *Szabó* Jenő főrendiházi tag is felköszöntöttek.

Rohonyi és választói. Újvidékről táviratozzák:

A szabadelvűpárt végrehajtó-bizottsága ma tárgyalta *Zorkócy-Simonyi* indítványát, hogy Rohonyi Gyula orsz. képviselőt a nemzeti követelések mellett való állástoglalásáért óvációban részesítsék. Az indítvány megtefele után *Kopper* párttag szólalt föl. Hangsúlyozta, hogy teljesen méltányolja az indítványt, mert Rohonyi szerrinte megérdemli az ünnepeltetést, azonban kéri az indítványt a válság teljes befejezéséig függőben tartani. *Szlávy* elnök kimondja az egyhangu határozatot,

— Könyörgöm szépen, az már sehogy sincsen.

— Sehogy?

— Igen ám, mert jövő csütörtöknön lesz két hónapja, hogy eltemették.

— Meghalt?

— Igenis, szolgálatára. Nem birta tovább.

Aztán némi zavarral folytatta:

— A pénz, már mint a harmine forintokat, azóta, hogy az öregem eltakarítottuk, a feleségének adtam át. Ehun jön éppen, megmondhatja.

Egy öreg anyókéra mutatott, ki nagy szürke kendőben élénken tipegett a kapu felé. Az ápoló rászólt:

— Álljon csak meg, mámi! Itt van az a jólelkű nagysága, aki a pénzt küldözgette. Megköszönheti neki.

Az anyóka ragyogó szemekkel közeledett.

— Csókolom a kezét, a jó Isten fizesse meg százszor, ezerszer. Hej, nem tudok én úgy hállakodni, ahogy szeretnék. Tele van a szívem, nagyon tele...

Sirni kezdett.

— Az uram még az utolsó nap is emlegette. Itt a Józsi, megmondhatja. Nem mult el nap, hogy ne találattuk volna a drága, boldogult, jó urammal, hogy ki lehet az az istenes jó lélek?

A kövér urinó zavartan nézte a siránkozó anyókat. Nem értette a dolgot. Hogyan, az első férje másodsor megnősült s ezt a vén cselédformájú nőt vette volna el?

Megkérdezte:

— Maga ugy-e második felesége volt az urának?

Az anyóka összecsapta a két kezét:

— Isten ments! Nem volt az én urammal rajtam kívül senkije. Nem is lehetett. Alig mult

amely szerint Rohonyi érdemeit elismerik és a politikai válság befejezésével ünnepelni fogják.

A válság.

Budapest, október 27.

Ma sem ismerjük még sem a kilences-bizottság elaborátumát, sem azokat a módosításokat, melyeket azon *Tisza* István a király jóváhagyásával tenni szándékozik. Nem rajonghatunk még a bizottság elaborátumáért és nem törhetünk még pálcát *Tisza* módosításai fölött. Lehet, hogy egyik jobb a másiknál; de az is lehet, hogy egyik rosszabb a másiknál. Nincs kizárva, hogy a bizottság programját a leglényegtelenebb módosítás is hasznavehetetlenné teszi, de az sincs kizárva, hogy a bizottság elaborátumára sokkal lényegesebb módosítás is ráferne, de persze nem olyan szellemben, amint az például *Koerber* urnak tetszenék. Midőn tehát a kilences-bizottság mai üléséről referálunk, megjegyzéseink nem vonatkoznak a dolgok lényegére, amelyeket nem ismerhetünk. Tiszán arról beszélhetünk, ami, ha pikáns és jelentőséges is, voltaképpen mégse egyéb különbségnél. Az érdemleges kritika akkor lesz csak helyén, ha az akták a közvélemény előtt lesznek.

S most vegyük sorra, mi történt ma?

Elsősorban az történt, hogy a kilences-bizottság nem látta szükségét újabb határozathozatalnak. Ugy vélekedett, hogy a szabadelvűpárt a bizottságot egy program kidolgozásával bízta meg, ez a program pedig már a mult héten elkészült. A bizottság ezt a programot egyhangúlag fenntartotta, mikor a király annak módosítását az akkori homo regius után elég nyomatékosan sürgette. A bizottság megmutatta, hogy határozatához ragaszkodik. Csak következetes marad tehát a bizottság, ha nem változtatja meg álláspontját akkor sem, mikor *Tisza* István szemel be a király akarataról. A bizottságnak csak egy illetékes fóruma van: a párt, melytől mandátumát kapta. A pártnak beszámol munkájával s a pártnak joga van azt az elaborátumot elfogadni vagy mellőzni, tekintet nélkül arra, hogy fog-e *Tisza* István az elaborátumhoz módosítást ajánlani vagy sem. A bizottság tehát nem tárgyalta újból a már kész programot, hanem be-terjeszti holnap a pártkonferenciának, s a dezinált miniszterelnök dolga, hogy akar-e a programhoz módosítást ajánlani, s a konferencia dolga, hogy a módosítást el akarja-e fogadni vagy sem. Ezt mi idáig formai szempontból nem tudjuk kifogásolni, sőt meg tudjuk érteni azt a szándékot is, hogy a holnapi konferencián csak a program s a módosítás előterjesztésére szorit-

husz éves, mikor elvett. A Najmanéknál volt boltiszolga. Ötven esztendődtől töltöttünk együtt. Nem volt semmi bajunk soha, csak a szegénység. De azt az Isten rendelte úgy...

— Hogy hitták a maga urát? — kérdezte a kövér urinó, ki sejteni kezdte, hogy tévedett a személyben.

— Hát nem tetszik tudni? Csókás István-nak hitták, az Isten nyugosztalja.

Aztán közelebb tipegett a nagyságához s intimus hunyorgással suttogva folytatta:

— Az igazat megvallva, emlegette az uram néha, hogy kamazkorában egy uri nagysága rávetette a szemét. Mert vannak ám olyan rossz-fajtak... tessék elhinni... akik az uruk mellett szeretőt tartanak... Egyet, kettőt, ki amilyen... De hát azt csak a rossz vér teszi, semmi egyéb, mint a rossz vér... Tessék elhinni... Gondoltuk, már úgy az urammal, hogy talán az küldi a pénzt... annak jutott eszébe, hogy így meg úgy...

A kövér asszony egy elutasító mozdulattal telt.

Az anyóka megnyugattatja:

— No no, nem magát gondoltuk, hanem a barátinót. Maga nem is úgy néz ki. Különbözném én nem firtatom. Minek is? Régen volt. Aztán meg ki tehet róla, hogy rossz a vére. Tessék elhinni, az csupa nyavalya. Sok olyat ősmertem cselédkoromban. Lelekük rajta. Nincs igazam? De most sietek a templomba. Nem imádkozni megyek, hanem koldulni. Muszáj... Tessék elhinni, az is jobb, mint ez.

A Szegényházra mutatott e eltipegte. A kövér, elegáns asszony is kocsiha ült. Elhajtott. Aztán mélyen elgondolkozott, hogy a buta tévedések e nagy forgatagban hogy került össze ezzel a vén kolduasszonnyal, ki úgy rápirított,

kznak, a döntést azonban a holnaputáni konferenciára halasztják. Ismételjük: mi nem tudhatjuk ma még, érdemes-e arról a programról s a módosításról egyáltalán tárgyalni. Valószínű, hogy egyik sem ér sokat. De formai szempontból idáig hiba nincs: a bizottságnak csakugyan nem volt oka újból határozni s a pártkonferencia jól teszi, ha csak alapos tanulmányozás után dönt.

Menjünk tovább. A mai konferencia alatt és után jelenetek játszódtak le és nyilatkozatok estek, melyek bevilágítanak a válság kulisszái mögé. A jelenetek és a nyilatkozatok nagyon pikánsak, de nem indiskrétek. Legalább nem abban az irányban, hogy elárulnák akár a bizottság megállapodásait, akár Tisza módosításait. Ezeket most is eltakarja a diszkreció spanyolfala. S azért mégis indiskrétek a jelenetek és a nyilatkozatok, mert elárulják azt, amit mi már tegnap is jeleztünk, hogy a volt nemzeti párt embere a módosítások lényeges vagy lényegtelen voltát aljarendelték annak a körülménynek, kap-e Apponyi helyet a kabinetben vagy sem. Ebből a szempontból ma egész dokumentumgyűjtemény siet a mi fölfevésünk igazolására. És csupa olyan dokumentum, mely a volt nemzeti párt műhelyéből való. Itt van első sorban a *Politikai Értesítő*, mely a legrágább félhivatalosok közé tartozik, de Apponyiék podgyászához tartozott már akkor, mikor beolvadtak a szabadelvűpártba. Ez a dadogó könyvatos ma az ő saját külön magyarságával azt írja: „a békés kibontakozásnak és a szabadelvűpárt mai együttmaradásának tárgyi és politikai jellegű személyi nehézségei vannak.” Az ördög csinálta a szerencsétlen könyvatos grammatikáját, s nem tudjuk megérteni, hogy milyenek azok a tárgyi és politikai jellegű személyi nehézségek. De talán azt akarja mondani, hogy személyi nehézségek vannak, melyeket szeméremből tárgyi és politikai jellegűeknek szeretne feltüntetni. De ha tárgyi jellegűek, akkor nem személyiek, s ha személyiek, akkor nem tárgyi jellegűek. Lehetnek tárgyi és személyi nehézségek, de tárgyi jellegű személyi nehézségek nincsenek, csak a dadogó könyvatos grammatikájában. Magyarul és róstelkedés nélkül úgy kell azt mondani, hogy *személyi nehézségek vannak*. S erre csak azt jegyezzük meg, hogy — *mindjárt gondoltuk*. És ha sohase gondoltuk volna, hát akkor is tudomást kellene vennünk erről a körülményről, mert ha a *Politikai Értesítő* dadog, no, a szókimondásáról és személyes bátorságáról egyaránt híres Ivánka Oszkár annál világosabban nyilatkozott. — Vagy magyarok vagyunk vagy nem vagyunk magyarok — mondta még nemrég s ma ugyan magyar volt. Mihelyt megtörtént az első intim találkozás Tisza és Apponyi között s mihielyt Apponyi ez intim beszélgetés lényegét megsugta Ivánka Oszkárnak, a szókimondó Ivánka már hangosan kijelentette a várakozó képviselőik előtt a következőket:

— Olyan kabinet iránt, amelyről nyilvánvalólag kiderült, hogy ezt a *katonai programot* csupán azért tette magáévá, hogy a hatalomra jusson, és amely meg sem kísérelte, hogy azokkal az elemekkel, amelyek azért a programért évtizedek óta küzdöttek, közvetlen érintkezést keressen, sőt úgy tesz, mint aki ezeket az elemeket mellőzni kívánja, én nemcsak, hogy bizalommal nem viseltem, de a legnagyobb bizalmatlansággal vagyok. Én határozottan kijelentem, hogy a szabadelvűpártból *mindenesetre és minden körülmények között kilépek*.

Ugy-e, hogy ez már világos beszéd? A védőkettős: 1. Tisza csak azért tette magáévá a katonai programot, hogy hatalomra jusson, amit csak úgy lehet érteni, hogy nem a program ellen, hanem a hatalomrajutás szándéka ellen van kifogás — és 2. Tisza nem érdemel bizalmat, mert meg sem kísérelte, hogy közvetlen érintkezést keressen Apponyival, sőt úgy tesz, mint aki *mellőzni kívánja*. Ez tehát áperete kimondja, hogy a volt nemzeti párt nem támogathat olyan miniszterelnököt, aki kabinetjében Apponyinak helyet nem ad.

És aztán Apponyi nem várta be a bizottság ülésének végét, izgatottan zavozott s olyanforma üzenete jött csak vissza a klubba, hogy *utólagra volt ott, az ő politikai pályafutása befejeződött*. Ezt ugyan később enyhítették, változtatták, hatá-

rozatlanabb szavakba foglalták, de az első hírek így szóltak.

Hát ez csupa pikáns dokumentum s mellőljük sorakozik az a jelenet is, mely Ivánka Oszkár s a dezinált miniszterelnök között játszódott le, mely azonban békés kimagyarázással végződött. Nos ezek világosan illusztrálják, hogy — mindig fenntartván az ismeretlen program elbirálásának jogát — *magá a pártválság ma tisztán személyi természetű okokra vezethető vissza*. Ha a kabinet Apponyi-mentes akar maradni, akkor jön a nagy exodus; ha azonban Apponyi elfér a kabinetben, akkor a módosítás lényegtelen. S annak a jéghideg Tiszának van kedve ilyen körülmények között azt mondani, hogy a személyi kérdésekkel csak a pártkonferencia határozata után kíván foglalkozni. Nohát, ez pokoli komédia s a tisztelt haza bizonyára a hasát fogná nevéttében, ha még tudna nevetni.

Mert máskülönbén szomorú a dolog. A szabadelvűpárt többsége kétségtelenül el fogja fogadni a királyilag módosított ismeretlen programot. Elfogadja, akármi legyen benne. És ha Apponyival együtt kiválik is egy pár erősebb ambíció, ezek se igen fogják az ellenzék harcait erősíteni, mert hiszen nehéz volna támadniuk azt a programot, melyet ők is jónak találtak volna, ha Apponyi belügyminiszter lesz. Szomorú tehát az a komédia, mely most a szabadelvűpártban folyik, s igazán ideje, hogy összeüljön a parlament.

Mozgalmas délelőtt.

A szabadelvű pártkör termeiben mozgalmas és izzó izgalommal teljes volt az élet kora délelőttől egészen ebéd idejéig. Mára hívták egybe a programkészítő kilences-bizottságot avégből, hogy a dezinált miniszterelnök előterjeszse a bizottság programtervezetén tett módosításokat. Az a feszült érdeklődés, amely a bizottság ülését megelőzte, már körülbelül kilenc óráról fogva mutatkozott abban a nagy járás-kelésben, amely ilyenkor ott egészen szokatlan. Később pedig, különösen déltájban, akkora hullámvás volt, mint a legnevezetesebb politikai dátumok estéin szokott lenni. És az izgatott várakozás közben drámai jelenetek követték egymást a nagyteremben, mialatt benn, a Deák-szobában a kilences-bizottság kereste nagy igyekezettel a helyzetnek leginkább megfelelő megállapodást.

A bizottság ülése tíz órára volt kitzúve, de már korábban megérkeztek a bizottság vezető tagjai: Széll Kálmán elnök, gróf Apponyi Albert és aki most már nem mint egyszerű bizottsági tag, hanem mint dezinált miniszterelnök vett részt az ülésen, gróf Tisza István. A kitzúzott időre együtt volt a bizottság teljes számban. A tanácskozások eddigi résztvevői közül hiányzott azonban Lukács László, aki nem tagja a bizottságnak s akinek a szerepét gróf Tisza vette át. Az ülés előtt szűkkörü és nagyon bizalmas beszélgetések voltak a Deák-szobában, amelynek társasága ezalatt így váltakozott:

Hodossy Imre — Bolgár Ferenc; azután Hodossy — Bolgár — Apponyi.

Ez a hármas csoport nem sokáig maradt azonban együtt. Benyitott a dezinált miniszterelnök, erre Hodossy és Bolgár kimentek és együtt maradt

gróf Apponyi Albert és gróf Tisza István.

Néhány perc mulva belépett Széll Kálmán is, s ekkor aztán jó tizenöt-husz percig tanácskoztak:

gróf Tisza István,
gróf Apponyi Albert és
Széll Kálmán.

Ezalatt odakünn szájról-szájra adták az emberek:

— Széll Kálmán most békíti Tiszát és Apponyit.

Mert hogy a békítésre szükség van, azt nagyon észre lehetett venni a nagy számban megjelent volt nemzetiek areuláján és beszédjén. Egy részük nagy kedvetlenséggel, másik részük pedig valósággal ingerülten beszélt gróf Tisza Istvánról és bár nagyon erősen hangoztatták, hogy Tiszának a programja nem elégíti ki őket, de nem volt nehéz kihámozni az elégedetlenség legigazibb értelmét. Azt ugyanis senkisé-

tudta megmondani, hogy mi van a Tisza István programjában, de arról sokan tudtak beszélni, hogy Tisza István tegnap este Hodossy Imrének megmondta nyíltan, hogy *gróf Apponyi Albertet nem veheti be a kabinetjébe, mert a korona nem akarja*.

Ivánka Oszkár erre azt mondta többek halatára, hogy Tisza eljárása *perfid* volt.

A M-g szerint pláne így szólt Ivánka nyilatkozata:

— *Hazug és perfid magatartás ez!* Tisza István elárulta a célt, amiért a párt küzdött. Nem hiába nem bízunk benne!

Ivánka körül nagy csoport képződött a volt nemzetipártiakból, akikhez később öszabadelvűek is csatlakoztak és Ivánkát kapacitálni próbálták, de eredménytelenül. Sem ő nem szűnt meg tüzelni, sem Apponyi többi barátai nem engedtek fagyos maguktartásából. Sággy Gyula kijelentette:

— Már az eredeti programot is csak áldozattal fogadhattuk el, hát még olyat, amelyet Tisza módosított!

Az egyik részen a személyes averzió éles kifakadásai, a másik részen a reménykedő várakozás; itt az ujlut bizalom, amott a kínos levertség: ezek voltak a klubban egybeverődött politikuskok hangulatának kifejezői a délelőtt első felében. A csoportok lassan-lassan különváltak és külön vitatták a következőket ó-liberálisok és Apponyisták.

Ezalatt odabenn a bizottság tanácskozott és tanácskozása kínosan hosszúra nyult. A nagyterem egyre népeesebb, levegője egyre izzóbb lett. A párt korifeusai is beszállingóztak lassanként: konzuláris férfiak, seroghajók, a Ház alelnökei, kiszolgált és leendő államtitkárok. Köztük volt gróf Khuen-Héderváry is, de alig vették észre. Amint odabenn a tanácskozás nagyon is sokáig kezdett tartani, általános lett az aggodalom. Annak a jelül vették a vita elhuzódását, hogy ellentétek vannak a bizottságban, amelyeket nem tudnak elsimitani.

Hirtelen magasra szökött az izgatottság, mikor néhány perccel tizenkét óra után felpattant a tanácskozó-szoba ajtaja és kilépett rajta gróf Apponyi Albert — egyedül. Arca ki volt pirulva, erős felindulás tükröződött rajta. A beszélgető csoportok hirtelen elhallgattak és néma várakozással siettek mindenki Apponyi Albert felé!

Gróf Apponyi nem szólt senkihez, azt tört magának a várakozókon keresztül, alig észrevehetően int Nagy Ferencnek és Ivánka Oszkárnak és eltűnik a szárnyas ajtó mögött. Nagy Ferenc és Ivánka utána. Odakünn néhány halk szót váltottak, azután Ivánka visszatért a terembe, Nagy Ferenc pedig együtt ment Apponyival egészen a lakásáig.

Ivánkát megrohanják.

— Mit mondott? — kérdik minden oldalról.

— Nem mondhatom meg — szól Ivánka. — De én meg vagyok vele elégedve.

A többi volt nemzetipártiakat is kérdésekkel ostromolták. De ezek csak annyit mondtak, hogy még nem tudják, mi történt, és hogy azt sem tudják, mit fog tenni Apponyi.

Pár perc mulva azonban megjelent a teremben Nagy Ferenc és ezekkel a szavakkal lépett a terem közepén álló csoporthoz:

— Most beszéltem Apponyival!

— Mit mondott? Beszélj! — kérdik egyszerre mindenfelől.

— Azt mondotta — feleli Nagy Ferenc — hogy családi ügyben kell hazamennie. De hazamehet már azért is, mert *magára néve a kilences-bizottság tárgyalásait befejezettek tekintti*.

Erre az izgalom, különösen az Apponyisták között, a tetőpontra ért. Ivánka Oszkár mindenkitől hallhatóan mondta egy hirlapíróknak, de aztán ismételte többek előtt is a fentebb szó szerint közölt éles nyilatkozatot, mely Apponyi mellőzését nyíltan emlegeti.

Most már határozott alakban beszéltek, hogy gróf Apponyi Albert ki akar lépni a klubból. Nagy Ferenc a további faggatásokra elmondotta, hogy a kilences-bizottságban a gróf Tisza István módosításai dolgában *komoly differenciák merültek fel és mindenesetre nagy nehézségek vannak*.

A klubban ekkor már arról is beszéltek, hogy Apponyi *lovonta magára néve a konzekvenciá-*

kat, de ez a hír korainak bizonyult. Kitünt ez Nagy Ferenc egy későbbi nyilatkozatából, aki erre a kérdésre:

— Hát van jogfeladás a Tisza-féle programban? — így felelt:

— Apponyi est nem mondotta. Éppen azért remélem, hogy holnap estig minden rendbe jö.

Közben kijött Hieronymi Károly, de csak annyit mondott:

— Még nincs vége!

Tizenkét óra negyvenöt perckor ért véget a bizottság tanácskozása. A kigondolók majdnem egyszerre léptek ki a Deák-szobából. Egy pillanat alatt körülfogták őket. Münnich Aurél, aki a holnapi pártétekezleten mint a bizottság előadója terjeszti elő a megállapodásokat, elmondotta a bizottságnak azt a határozatát, amelyet közleményünk élén már szóról-szóra ismertettünk. A programról magáról nem szólt, csak annyit mondott, hogy még ma este megszövegezi és holnap este mindenki megismerheti.

Hieronymi Károly ezt a kijelentést tette:

— A bizottság előadója a szabadalvópárt holnapi értekezletén előterjeszti a bizottságnak egyhangulag elfogadott programját, illetve határozatát. Tisza István, mint designált miniszterelnök, ezután megismerteti a felség bejegyzésével tett módosításait és a párt ítéletére bizza a határozatot. Az én megjegyzésem, de a bizottság megjegyzése szerint is ezeket a módosításokat a párt egy szíveslélekkel elfogadhatja.

Gróf Tisza István és Széll Kálmán nem időztek sokáig a nagyeremben, hanem behívták Ivánka Oszkárt a Deák-szobába, ahová gróf Andrassy Gyula és Hodossy Imre is követték őket s itt, hír szerint, felvilágosították Ivánkát, hogy Tisza és Hodossy tegnapi beszélgetéséről tévesen volt értelme. Így tehát ezt az ügyet békésen intézték el.

Ezután a korifeusok elsiettek és nemsokára hazafelé kezdett szállingózni a nagyerem közönsége is, miután a bizottság határozatáról csak annyit lehetett megtudni, hogy nem hozott újabb határozatot, hanem az eredeti programot is, a módosítottat is a holnapi pártétekezlet elé terjesztik.

A program lényegéről és a kétéle program eltéréseiről a kevésszámú beavatottakon kívül senkinek sem tudott meg semmit.

Félhivatalos jelentések.

A Budapesti Tudósító jelenti: A szabadalvópárt katonai programjának megállapítására kiküldött kilences-bizottság ma délelőtt 3 óra hosszat tartó tanácskozáson elhatározta, hogy elabóratumát változatlanul előterjeszti a holnap este 6 órakor tartandó pártétekezleten, mely után a designált miniszterelnök fogja álláspontját ismertetni.

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A szabadalvópárt katonai programjának megállapítására kiküldött bizottság ma délelőtt tíz órakor Széll Kálmán elnöke alatt ülést tartott, amelyen a bizottság valamennyi tagja megjelent. A kilences-bizottságnak ebben az ülésében résztvett gróf Tisza István, mint designált miniszterelnök is. Az ülést megelőzőleg rövid tanácskozás volt a szabadalvópárt Deák-szobájában gróf Tisza István, Széll Kálmán és gróf Apponyi Albert közt.

A bizottságban a designált miniszterelnök megtette közléseit, amelyek meghallgatása után a bizottság olyképpen határozott, hogy eredetileg megállapított programtervezetét a holnap este 6 órakor tartandó pártétekezlet elé terjeszti és az értekezleten gróf Tisza István is elő fogja terjeszteni módosításait.

Gróf Tisza István a mai délelőtti folyamán látogatást tett Kolossváry honvédelmi miniszternél és gróf Khuen-Héderváry miniszterelnöknel.

Cáfolatok.

Egyes lapok hírelivel szemben a Bud. Tud. konstatálja, hogy a kilences-bizottság mai ülésében gróf Tisza István designált miniszterelnök előterjesztett módosításait határozat tárgyává nem tette, hanem felkérte a designált miniszterelnököt, hogy a holnapi pártétekezleten közvetlenül a bizottság jelentése után adja elő módosításait és a párt van hivatva azok elfogadása iránt határozatot hozni.

Dr. Nagy Ferenc országgyűlési képviselő annak kijelentésére kérte föl a könyomatost, hogy egy

esti lapnak az a közlése, mintha gróf Apponyi Albert neki azt mondta volna, hogy nem tér vissza a szabadalvú pártkörbe, nem felel meg a valóságnak.

Gróf Tisza István és az agrárkérdés.

A Hazánk munkatársa tegnapi este gróf Tisza Istvánnal beszélgetést folytatott, amelynek során az új miniszterelnök arra a kérdésre, hogy minők nézetei az agrárkérdésről, így válaszolt:

— A mezőgazdasági érdekek egyik lelkes harcosának tartom magamat s mondanom sem kell talán, hogy mindazon híresztelések, melyek szerint én az agrár törekvések ellensége volnék, nem egyebek ráfogásnál. Még ma is büszkén őrzök emlékeim között egy német mezőgazdasági kongresszus lefolyásáról szóló újságközleményt, amelyben meg van írva az a való tény, hogy egy kiváló államférfi az idegeneknek történt bemutatásomhoz ezt a megjegyzést fűzte:

— Der ist der gäflährlichste Agrarier in Ungarn.

Mint mindenben, természetesen é téren sem vagyok tulzó és sokban eltérök véleményben a ridég agrárok feljogásától, de viszont a feljogásaink között lévő ür nem áthidalhatatlan, és azt hiszem, sikerülni is fog a közeledést é téren is létrehozni.

Programnyilatkozatomban különben bővebben fogok az agrárkérdésekkel foglalkozni és reménylem, hogy az agráriusok azt minden tekintetben el fogják fogadni.

A szabadalvú klubból.

Régen volt oly izgatott napja a szabadalvú pártnak, mint a mai. Heves vitakozások, elvi összeütközések, személyes harcok harsogólármája töltötte be a klub összes helyiségeit. A hetek óta hánytorgatott kérdések patakzuga délfelé ugylátszott, hogy a villamos felhőkkel terhelt levegőben vészes zivatarrá fejlődött és a válság zuga-bugva törí át a gátat és magával rántja mindazokat a reményeket, melyek a kibontakozás béketalajából sarjaztak.

Gróf Tisza István módosításai a katonai programon mint a sustorgó ménkü lecsapása verétek fel a hullámokat. Az „erős kéz” riasztó hírei előtörttek a hazafias melankólia csalódástól félő, várakozásteljes hangulatát. A félelem valósgos krízissé fokozódott és összefüggés nélküli, haragos kifakadásokban nyilvánult, mint a nehéz lábbeteg félrebeszélése.

Különösen mikor a kilences-bizottság üléséből gróf Apponyi Albert kitüzesedett arccal jött ki és a zsbongó tömegtől ellepert nagyeremen át sietve távozott.

— Kész a pártszakadás. Tisza István bajt hozott. Vízbe esett a kibontakozás, — hangzott fel egyre erősebben a zugolódás.

Utána futottak Apponyinak, de ez a lépcsőházban csak dr. Nagy Ferenc előtt nyilatkozott bizalmasan:

— Elvi eltérés van a program és Tisza módosításai között, én ezeket nem akceptálom, működésem véget ért.

Csakhamar felszálltak és riongva repdestek össze-vissza a találgatások vézmadarai a klubban. Apponyi kilép a pártból, lemond a képviselőházi elnökségről. A nemzetiek oppozicióba mennek. Oriási zavarok lesznek. Az obstrukció előlöl kezdődik. Az egyesült ellenzék megbuktatja Tiszát. — Így rémitgették egymást.

Mi történt a bizottságban? Vége van-e már a tanácskozásnak? Hányan voltak az új szövegezés ellen és hányan mellette? — találgatták. De csak félóra mulva jöttek ki a bizottság tagjai a Deák-szobából és ekkor tudták meg, hogy a bizottság semmi új határozatot nem hozott, csak abban állapotak mog, hogy a holnap délután tartandó nagy pártétekezleten Münnich elő fogja adni az egyhangulag elfogadott program szövegét és azután gróf Tisza István terjeszti elő az ő módosításait, melyeknek alapján a király őt megbizta és ő elvállalta a kormány megalakítását. Minthogy a párt egyszeri hallásra határozni nem akar, azért a rákövetkező napon, csütörtökön fognak véglegesen dönteni, vajjon támogatják-e

Tiszát, vagy akik elégedetlenek, ki fognak-e lépni a pártból.

A zsbongó tömeg megrobanta kérdésekkel a bizottság egyes tagjait. Hieronymi Károly esendésítve adott felvilágosításokat.

— Mi elfogadtuk Tisza Istvánnak prozoidióit — mondta.

— Nincs lényeges eltérés — magyarázte gróf Andrassy Gyula.

— Testemmel és lelkeimmel felezem Tisza István programját, mely a bizottság álláspontjának teljesen megfelel és változtatásai csak még jobban, világosabban fejezik ki, amit mi akartunk — hangsúlyozta nyomtatékkal és az ő személyes presztízisének teljes erejével Széll Kálmán.

Hódossy Imre is megelégedettnek látszott, csak egy kissé felhökbe burkolózott, éppen úgy, mint Bolgár Ferenc, aki kitérő feleleteket adott. Ivánka Oszkár azonban nyílt támogatást intézett Tisza ellen, kiról azt állította, hogy Apponyit szándékosan ejtette el a királynál.

Ennek a jelenetnek gróf Tisza István azzal vetett véget, hogy Ivánka Oszkárt bevezette a Deák-szobába és ott Széll Kálmán és gróf Andrassy Gyula előtt megmagyarázta tévedését. Milyen módon és milyen érvekkel sikerült ezt bebizonyítani, a diskrét beszélgetés természeténél fogva tudni nem lehet, de annyi bizonyos, hogy Ivánka ezután sokkal csendesebben viselkedett.

A béke azonban még este se állt helyre. A mezei hadak mind megérkeztek a vidékről. Tegnap a horvátok, ma a szászok hódoltak be Tiszának, ki délelőtt még rendkívül izgatott állapotban beszélgetett barátaival, de este szinte győzedelmes, viruló kedvben volt.

Pedig a nemzetiek kiválásának eshetőségei nemhogy csökkentek, hanem növekedtek. Hátha Tisza ennek még örül. Vannak, akik jobban félnek a nemzetiek benmaradásától, mint kilépésétől.

— A heterogén elemek soha nem vegyülhetnek egészen, jobb, ha különválnak és a hatalom kedvéért nem maradnak egy pártban az agráriusok és merkantilisták, a liberálisok és klerikálisok, a haladók és konzervatívek.

Az öreg Tisza Kálmánnak is abban volt ereje, — emlegetik az ózserések — hogy az ellenzékkel és Apponyival sohasé paktált, sőt a legridegebben elzárkózott mindentéle közeledéstől. Fia azonban most sokkal engedékenyebbnek látszik, semhogy elősegítse a szakadást, de ha bekövetkezik, nem ijed meg tőle.

Dr. Nagy Ferenc csapott fel közvetítőnek és este a klubban sokáig tanácskozott gróf Tisza Istvánnal, ki őt hosszasan hallgatta, de keveset felelt.

— Ugy látszik nem Tisza kapacitálja őket, hanem ők iparkodnak Tiszát meggyerni — jegyzik meg a kíváncsi figyelők.

Gróf Andrassy Gyula tegnapi első ijedségéből, ami láthatólag igen leverte, már magához tért és hangosan hirdeti, hogy a nemzetiek elfogadják Tisza szövegét, ha csak személyes okuk nincs az ellentállásra.

Igy ingadozik a kiválás sorsa határozatlanul hol jobbra, hol balra és az Apponyisták se tudják ma, mit fognak cselekedni holnap. Az egyik nyíltan bevallotta, hogy ő Tisza Istvánt szereti és támogatni óhajtja, de ha Apponyi kívánja, kénytelen kilépni a szabadalvú pártból.

Sokan ezek az elkényeszedettek azonban nem lesznek. Legfőlebb husz disszidansre taksálják őket, ami a szabadalvú párt egységes erejét, melynek megnyilatkozását már a holnap esti értekezleten várják, erősen csorbítani nem fogja.

Gróf Tisza István kijelentette, hogy ő okvetlenül megcsinálja magának a kormányt és semmi esetre se tágit.

Ezt hível nagy megnyugvással fogadták és reménylik, hogy erős elhatározással az obstrukció is le fogja szerelni.

Az erős kéz azonban csak akkor győzhet, ha nem lesz üres és meghozza, amit a nemzet kíván.

Téli gyógyfürdő Sanatorium Szt.-Margitszigeten.

— Mindennemű —
gyógy- és edző-fürdők,
kényelmesen berendezett
szobák, jó ellátás.

Más oldalról a következő tudósítást kapjuk a szabadelvűpárt köréből:

Az est folyamán a volt nemzetipártiak fenyegető kiválására nézve mintha egy kissé megváltozott volna a helyzet. Sokan voltak a klubban este is Apponyi hívei közül, de maga gróf Apponyi Albert nem jelent meg. Elmaradását családi körülményeivel magyarázták barátai. A jelenvolt nemzetiek közül egyik sem mutatott valami sok harci hangulatot. Azt a keveset is, ami volt, igyekeztek az ószabadelvűek leszerelni s olyiknál nem is sikertelentül.

Egyébiránt gróf Apponyi személyes hívei körében az hallatszik, hogy a volt nemzetipártiak vezérének elhatározása még nem végleges és hogy egyelőre csak a kilences-bizottságban látja befejezottnak a maga szereplését, ha nem egyuttal a szabadelvűpártban is. Szó van róla, hogy olyanformán építenek számára aranyhidat, hogy a pártértekezleten felszólalna és kijelentené, hogy ragaszkodik a bizottság megállapodásaihoz; de ha a többség ellene döntene, ebből még nem kellene levonnia azt a következtetést, hogy a pártból kilép.

Konstatálni lehet azt is, hogy este már Apponyi legszemélyesebb barátai nem hangoztatták azt, hogy mellőzték őket és vezérüket. A legpesszimistikusabb felfogás is este már csak annyira ment, hogy gróf Apponyi maga kilép, de semmiféle pressziót nem gyakorol barátaira, sőt ellenkezőleg, határozottan kijelenti, hogy kiki szabadon érvényesítheti elhatározását. És ha délelőtt még arra nézve is merülhetett fel kérdés, hogy a program fölött való szavazásnál a volt nemzetipártiak nem lesznek-e többségben, esztére a helyzet olyannak mutatkozott, hogy, ha semmisen változik, nem is lesz szavazás. Persze csak úgy, ha semmi sem változik. Mert ma ilyen a helyzet, de hogy holnap estig milyenné alakul, azt senkinek tudhatja előre. Annyi mindenesetre bizonyos, hogy holnapig még sok befolyás fog érvényesülni Apponyival szemben abban az irányban, hogy ne ragaszkodjék olyan álláspontozhoz, amely szembeliejezi a korona akaratával és kerülje a konfliktust a nemzet és a korona között. Arról azonban, hogy Apponyi házelnök marad, szó sem lehet.

Ma este már miniszteri listák is voltak forgalomban, s bár gróf Tisza István megmondta, hogy csak a párt határozata után fog hozzá a kormány összeállításához. A megindult kombinációk szerint Lukács László és Kolossváry Dezsőn kívül nyilván Flósz Sándor is megmarad a kabinetben, minthogy Hodossy Imre a felajánlott igazságügy-miniszteri ténartát nem hajlandó elfogadni. A kereskedelmi ténartára Hieronymi Károly, a közoktatásügyre Berzeviczy Albert az állandó és versenytárs nélkül való jelölt. Földmívelésügyi miniszternek elsősorban gróf Desseffy Aurélt említik, s csak ha ő nem fogadja el, lép előtérbe a gróf Széchenyi Imre jelöltsége. Horvát miniszter vagy a két Josipovich közül valamelyik lesz, vagy Cseh Ervin. Hir szerint az öreg Josipovich Imre agkorára való hivatkózással előre kijelentette, hogy semmiesetre sem vállalkozik; marad tehát Josipovich Géza, vagy Cseh Ervin. Maga gróf Tisza István az elnökség mellett a belügyi ténartát is átveszi.

Az államtitkári állások körül is megindultak a jelölgetések, de ezek közül egyelőre csak annak van komolyabb alapja, amelyben Vörös László szerepel mint a kereskedelmi miniszterium politikai államtitkára, s esetleg mellette Mándy Lajos mint adminisztratív államtitkár.

Az est folyamán erősen kolportálták a kilences-bizottság két tagjának — egyik sem Apponyista — olyan nyilatkozatát, hogy a Tiszaféle módosítás, s bár nem olyan lényegtelen, amilyennek felhívatatosan mondják, de nyugodt lélekkel elfogadható, mert a nemzet jogait nem érinti és mindenkinek el kell fogadnia, aki nem akarja, hogy az ország dolga még rosszabbra forduljon.

A holnapi értekezlet lefolyására nézve az a megállapodás, hogy elsősr Műnnich Aurélt fogja ismertetni a kilences-bizottság programját, majd Tisza István a maga módosítását s erre a kilences-bizottság tagjai fognak nyilatkozni, hogy elfogadják-e a módosítást, s azután a párt többi tagjai nyilatkozhatnak. Mindent egybefoglalva, a legvalószínűbb prognózis az, hogy a többség el-

fogadja az új miniszterelnök programját, kiválás aligha lesz, de ha igen, akkor is csak Apponyi maga fog kilépni és egy-két legszemélyesebb híve. Volt ugyan ma is már egy kilépő-lista, amelyre állítólag negyvenegyen iratkoztak fel, de már az est folyamán sikerült ezek közül is sokakat eltéríteni szándékuktól.

A csütörtöki ülés.

Tudvalevő, hogy Tallián Béla a képviselőház ülését 20 képviselő irásban benyújtott kérelmére csütörtök délelőtt 10 órára kitűzte. Ma azonban Tallián magához kérte a kérvény benyújtóit: Szederkényi Nándort, Holló Lajost, Molnár Jenőt és Lovász Mártont és arra kérte őket, hogy egyezzenek bele az ülés elmaradásába, miután valószínű, hogy a kabinet szombatig vagy jövő hétfőig megalakul és akkor ugyanis össze kell hívni a képviselőház ülését. A kérvény benyújtói előadták, hogy ők nem érzik magukat jogosítva beleegyezni az ülés elhalasztásába, mert szerintük ez csak a kérvényt aláírt valamennyi képviselő beleegyezésével halasztható el. Minthogy azonban a kérvényt aláírt képviselők ma úgyis összejönnek, a benyújtók megígérték Talliánnak, hogy az elnökség kérelmét előterjesztik az összegyűlt képviselőknek és az eredményt még ma este tudatják Talliánnal, aki azután holnap még intézkedhetik az ülés elhalasztása iránt. Tallián a leelőző ezt tudomásul vette.

Este aztán az aláírók a Pannóniában tartott összejövetelükön elhatározták, hogy az ülés megtartását nem kívánják és a kérvényt visszavonják. Erről nyomban irásban értesítették Tallián Béliát. Ennek következtében a csütörtöki ülés elmarad, vagy ha tán nem lehetne már az egybehívást visszavonni, abban az esetben csak annyi fog történni, hogy az elnök ki fogja jelenteni, hogy a kérvényt visszavonták és így az ülésnek tárgya nincs.

Kombinációk.

A N. Fr. Pr. mai estilapjában a következőket jelenti Budapestről: Biztosan számíthatunk rá, hogy Apponyi néhány legbizalmasabb hívével a szabadelvű pártkötélből kilép s így a képviselőház elnökségéről is lemond. Hogy milyen terjedelmű lesz a szecesszió, arra nézve a nézetek még szétágnak. Mig egyfelől azt állítják, hogy legfeljebb husz képviselő fogja Apponyit ezuttal is követni, másoknak az a véleménye, hogy a kiválás sokkal nagyobb mérvet ölthet. Ezzel az eshetőséggel különben már a kormányprogram megállapításánál számoltak. A jelen pillanatban még az se biztos, hogy a kilences-bizottságban a régi nemzeti párt-hoz tartozó tagjai, Hodossy Imre és Bolgár Ferenc Apponyival együtt kilátnak-e a szabadelvűpártból. A bizottságban legalább megvan a szándék arra, hogy nekik aranyhidat építsenek, hogy így őket a módosított program elfogadására rábírhják. A döntés csak a párt értekezletén fog megtörténni, hol mindakét programtervezet felett szavazást akarnak provokálni. Szecesszió készül tehát, melynek a mérvét azért sem lehet előre megjósolni, mert nem tudhatjuk előre, hogy mennyien fognak azon a határozottan agráriusok közül részt venni. Ez eshetőséggel szemben égető szükséglet képez, hogy a kabinetet a lehető legnagyobb gyorsasággal megalakítsák. Híre is jár, hogy az új kabinet lényegében holnapig még lesz alakítva. Biztos, hogy miniszterelnök és belügyminiszter gróf Tisza István lesz, Lukács pénzügyminiszter, Hieronymi kereskedelmi miniszter, Berzeviczy közoktatási miniszter, Kolossváry honvédelmi és Josipovich horvát miniszter.

Az ellenzék állásfoglalása.

A függetlenségi pártkörben ma élénkebb volt az élet és a kilences-bizottság mai üléséről kiszivárgott hírek ma már barocsiab hangulatot váltottak ki. Az ifjabb elemek a küzdelem folytatása mellett vannak, míg Kossuth és a békebarátok a szabadelvűpárt programjától teszik függővé álláspontukat. Arra a híre, hogy a kilences-bizottság javaslatának a felségjogokat tárgyaló részében e kifejezést: a király felségjogait alkotmányos módon gyakorolja, gróf Tisza István így stilizálta: „a király felségjogait az eddigi módon gyakorolja”, a következő megjegyzést tette Kossuth Ferenc:

— Szerintem most már nem az a kérdés, hogy miképpen gyakorolja a király a felségjogait, hanem az, hogy honnan erednek ezek a jogok. A chlopyi parancs és a királyi kézirat szerint a felségjogok abszolútisztikus felségjogok, tehát örökös és Isten kegyelméből eredők. A magyar alkotmányosság százados alapelvei szerint a felségjogok és egyáltalán minden jog a nemzetől ered. A különbség a kettő között

az, hogy az átruházott felségjogokat a nemzet visszavonhatja vagy módosíthatja, vagy ha azoknak valódi terjedelme félreértetik vagy félremagyaráztatik, a nemzet e terjedelmet pontosan körülírhatja, midőn ennek szükségét látja. Az örökös felségjog magyarázata a király illetékes.

Eppen az a különbség, amely a kétnemű felségjog közt van, képezi azt az alkotmányjogi kérdést, mely most fenniorog és amely a nemzet jelenére és jövőjére nézve nagy fontossággal bír. Az, hogy miképpen gyakorolja az uralkodó a felségjogot, egyszerűen ténykérdés.

A Szederkényi Nándor elnöklele alatt álló függetlenségi és a pártönkivűli képviselők ma este 8 órakor együttes értekezletet tartottak Szederkényi Nándor elnöklele alatt. A jegyzőkönyvet Molnár Jenő képviselő vezette. A teljes számban megjelent Szederkényi-pártiakon kívül résztvettek az értekezleten: Nosz Gyula, Lendl Adol, Eötvös Károly, Zboray Miklós, báró Kaas Ivor, Vési József, Ugron Gábor és Csávószky Lajos.

Elnök bejelenti, hogy a képviselőház elnöke Tallián Béla, a képviselőház alelnöke után felkérte azokat, kik a képviselőháznak csütörtökre való összehívása iránt kérvényt nyújtottak be: nevezetesen Szederkényi Nándort, Holló Lajost, Molnár Jenőt és Lovász Mártont, hogy tekintettel a megváltozott helyzetre, ne ragaszkodjanak ahhoz, hogy a képviselőház rendkívüli ülését megtartsa. A jelenvolt összehívók ezt méltányolva, beleegyeztek abba a ma esti értekezleten, hogy kérvényüket a helyzetre való tekintettel visszavonják.

Tekintettel azonban arra, hogy az ülés egybehívása már megtörtént, az elnökség csak magának az ülésnek elején fogja konstatálhatni, hogy az ülés megtartása a kérvény visszavonása folytán tárgyatlanul vált.

Az országgyűlési néppárt ma este 6 órakor ifjabb gróf Zichy János elnöklele alatt értekezletet tartott, melyen az aktuális politikai helyzettel szemben a párt egyelőre várakozó álláspontot helyezkedett, amennyiben még sem a kilences-bizottság megállapodásait, sem a designált miniszterelnök programját nem ismeri. Egyuttal elhatározta a párt, hogy holnap este 6 órakor ismét értekezletet tart.

Röpirat a válságról.

A hosszú válságnak tudvalevőleg meglehetősen szaporá irodalma keletkezett. Ez az irodalom igen érdekes darabokkal gazdagodott Márk Márkusnak tegnap megjelent röpiratában, amelynek Az alkotmányos ut a kivezető út a címe. A rövidre fogott politikai tanulmányban az író ismert, eredeti és igen elmés modorban fejtegeti az alkotmányos tényezőknék egymáshoz való viszonyát, élesen világítva meg egyrészt a korona viselőjének a törvényhozás másik faktórával, másrészt mindkettőnek a nemzettel szemben való helyzetét és velős fejtegetéseinek eredményeképpen arra a konklúzióra jut, hogy a válságból csak alkotmányos uton lehetséges a kibontakozás s ennek az alkotmányos kibontakozásnak első feltétele az, hogy a parlamenti többség teljesítse alkotmányos feladatát és ezzel tegye lehetővé a parlament rendes munkálkodását. Féltre kell tolni az utból a katonai programot, amelyet szerinte, úgy hoztak az utcáról, félre a kilences-bizottságot, amelynek nincs más jelentősége, mint egy politikáló asztaltársaság; és át kell térni az aktuális feladatokra: az indennitás, a költségvetés, a rendes utoncujaték, a beruházások, a tisztviselők fizetésrendezésének megszavazására. Ha ezekkel végzett a parlament, akkor foglalkozzék, ha úgy tetszik, a katonai reiorok kérdésével is, akkor legyen bátorsága a többségnek állást foglalni a kormány programjával szemben. Az érdekes tanulmány 2 koronáért kapható a könyvesboltokban.

KÜLFÖLD

Az olasz kormányválság. A válság egyre tart s nem akar kifejlődni. Giolitti eddig csak Marcorával tárgyal. A szocialista part többi korifeusait, Sacchit és Turatit tegnapra várta Giolitti. Marcorával eddig sikertelenül tárgyal a designált új miniszterelnök. A radikális párt lapjai egyre a mellett irnak, hogy elvtársaik lépjenek be a kabinetbe, de kijelentik, hogy oly szakembereknek a belépése, akik más pártiak voltak a tagjai, elképzelhetetlen s elárulása volna a demokráta ügynek. Ez a kijelentés Luzzatti és Visconti-Venosta ellen irányul, akik a pénzügyminiszterségre, illetőleg a külügyminiszterségre vannak kiszemelve. A király ma San-Rossoréból visszatért Rómába, meghallgatta Giolitti előterjesztését a helyzetről s az általa teendő lépésekről. A kamara

folysóin tegnap még biztosra vették Giolitti miniszterelnökségét. Mára várták tőle azt a kijelentést, hogy a kabinetlakitásra vonatkozó megbízást elfogadja-e. Körülbelül bizonyos, hogy az új kabinetbe a múlt kabinet egy tagja sem fog belépni.

Gróf Lamsdorff Párisban. Az orosz külügyminiszter holnap érkezik Párisba s szombatiig marad ott. Az elnöknek kéziratos vizsát a cártól s azt holnap adja át. *Delcassé* francia külügyminiszter többször fog tanácskozni gróf *Lamsdorff*-al. Csütörtökön gróf *Lamsdorff Delcassé*-val valószínűleg Versaillesbe megy. Hosszabb beszélgetés lesz mindazokról a kérdésekről, amelyek Franciországot és Oroszországot közösen érdeklik.

Mint a *Neue Freie Presse*nek Párisból táviratfozzák, *Lamsdorff* holnap, szerdán fogja *Loubet*-nek átnyújtani a cár levelét. Holnapután *Lamsdorff Delcassé*-val Versaillesba rándul ki s ott beszélnek a függő politikai kérdésekről. Pénteken az értekezletet folytatják, azután *Delcassé Lamsdorff* tiszteletére villásreggelt ad. Szombaton az orosz külügyminiszter visszautazik Darmstadtba.

A macedon forrongs. A macedóniai csendőrségnek egy volt orosz-magyar tábornok lesz a főparancsnoka: *Cvejicsan* altábornagy. Az új parancsnok a bosnyák csendőrség főparancsnoka volt s abból az alkalomból, hogy Macedóniába rendelték, hivatalosan nyugdíjazták a magyar-osztrák hadseregben. *Cvejicsan*in segédtszül *Ecker* ezredest viszi magával Szerajevóból; *Ecker* ez alkalomból szintén nyugdíjazták. Mindketten már husz év óta szolgálták Boszniában és kitünően ismerik a balkáni viszonyokat.

Kö'n október 27.

Szűfából táviratozzák a *Kölnische Zeitung*-nak, hogy a macedon-bizottságok összes vezérei *tikos gyűléseket tartanak*, vajjon a télen is folytatás-e a felkelést vagy bevárják-e a reformok keresztülvételét. Ha a vezérek a lázadás folytatását határozzák el, akkor kisebb csapatokat szerveznek, amelyek anarchista eszközökkel fognak dolgozni.

HIREK

A megmozdult mammuth.

Talán nem szerencés a címben levő hasonlat, de hiába kutattunk, nem tudtunk egy lustább, sötétebb masszát találni, mint az ősmert kultúra előtti idők lassu cammogásu bestijáját, a mammuthot. Képzelnék csak el a mammuthot, mikor hatalmas gyomra megtelt s jóllakva, ereje tudatában pihenőre tért. Talán fel se lehetett egyhamar ébreszteni. A nagy kolosszus elterült, maga alatt összetört minden vegetációt s aludt, aludt...

De most sok, sok száz esztendő múlva a mammuth végre megmozdult. A katonai büntetéseket módosították. A száz esztendőknön keresztül megmozdíthatatlan kolosszus ébredzik s mintha tudomást venne róla, hogy a világ nem olyan már, mint volt sok sok esztendeje, hogy a fejlődés törvényei alól nem lehet kibujni s hogy a mammuthnak is szüksége van világosságra, friss, éltető levegőre.

A közös hadsereg rendeleti lapja szeptember 28-iki száma közli, hogy a *kikötést és kurtavasat* korlátozzák és béke idején ne alkalmazkák a tisztek. Aki nem volt katona, nem tudja, hogy mit jelent ez. Gyakorlatoktól elfáradt, kimerült öreg bakákat egy ifjú hadnagyoeska, vagy kadét kívánságára a kapitány ur szemhunyorítás nélkül ítélte el könnyedén s szinte nevetve mondta:

Sechs Stunden schliessen in Spangeni S mikor a tiszt urak tréfálkozva gyűltek össze ebédre s vezényszóra nevettek az ezredes ur viceire, a szegény delikveneket vitték az áristomba s a kemény priesre fektette, bizonyították be nekik a felsőbbesség hatalmát. Hány kurtavasat osztogattak ártatlannul, az őrmester szeszélye miatt, hány kurtavással üldöztek halálba, öngyilkosságba szegény katonákat! S aki nem látott kikötést, annak fogalma sem lehet ez alsóbbrendű akasztásról, fogalma sem lehet arról a bosszuvágyról, mely feltámad a katona szívében s ott lel kielégítést a hadgyakorlaton, mikor egy-egy tisztet „véletlenül” éles főtéssel lelnek.

De vége már a rettenetes időknek. Ha más eredménye nem is lesz a mostani országos forrongsnak, mint ez, akkor is hálás lehet a későbbi nemzedék a mai „lázádoznak”. Elmúlt a középkori kegyetlen időknek egy átka, melyet a hadsereg törvénybe foglalt s melyet szentnek, sérthetetlennek kellett tartani, mint még sok avultas, inkvizicionárius maradványt, melyhez katonáknál hozzányulni nem szabad, mert a reglement nem engedi.

De elég volt látnunk, hogy a mammuth megmozdult, hogy eszmél, éled. Higgyük, hogy ez nem reflex-mozgás, hanem a valódi élet mozdulata.

Budapest, október 27.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Október 31-ékn új előzetes nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előzetes ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hírek.** *Dubics* Zsigmond kassai megyéspüspök ma Kassáról Bécsbe utazott. — *Szögyény-Marich* osztrák-magyar berlini nagykövét ma családjával Csofórból Bécsbe érkezett.

— **Báró Beck balesete.** Bécsből telefonozták: Báró *Beck* vezérkari főnököt szombaton baleset érte. Nyitott hintóban kocsikázott és e közben az egyik ló patájáról jobbszemébe röpült egy keménynyé taposott göröngy. A szemben gyulladás támadt, mely miatt báró *Beck*nek a szobában kell maradnia. Az orvosok remélik, hogy a baj pár nap alatt teljesen elmúlik.

— **Gróf Goluchowski vadászaton.** Bécsből jelentik, hogy gróf *Goluchowski* külügyminiszter tegnap este gróf *Festetic* meghívására Mura-Keresztura utazott vadászatra.

— **Szász Károly utóda.** A dunamelléki egyházközség tegnap délután *Darányi Ignác* főgondnok elnöklete alatt bizalmas értekezletet tartottak, hogy a püspöki állásra megejtsék a jelölést. Az értekezleten *Baksay Sándor* esperes és *Petri Elek* teológiai tanárt jelölték. Az üresedésben levő tanácsbírói állásra *Hegedűs Sándor* jelölték.

— **Krupp-émlék.** Vilmos császár maradandó emléket kíván *Krupp*-nak, a meghalt ágyukirálynak állítani. Az emlék elkészítésével *Haverkamp* Vilmos tanárt bízta meg. A bronz-szobor, melynek méretei felülmúlják az életnagyságot, gránitalapozaton fog állani. A császár már a szobor helyét is kijelölte. Ott fog állni a kieli yachtklub előtt, minthogy *Krupp* ennek egyik legagilisebb tagja volt.

— **Halottak napja.** Az egyetem ifjúság tegnap este népes értekezletet tartott, amelyen megállapították azt a sorrendet, amely szerint halottak napján le fogják róni a kegyelet aórt Magyarországi nagyjainak a keresési temetőben lévő sírjai mellett. Az ifjúság reggel gyűlekezik az Egyetem-téren és onnan gyászlóbogó alatt vonul a temetőbe, ahol a sírok fölött a következő szónokok fognak beszélni: *Arany János* sírjánál *Gulyás József*, gróf *Bathányi Lajos* sírjánál *Antony Béla*, *Deák Ferenc* sírjánál *Förster Lajos*, *Kossuth Lajos* sírjánál *Kovács J.* István, *Vörösmarty Mihály* sírjánál *Óláh Gábor*, *Szilágyi Dezso* sírjánál *Nagy András*, *Irányi Dániel* sírjánál *Némethy Béla*, *Táncsics Mihály* sírjánál *Horváth Andor*, *Munkácsy Mihály* sírjánál *Karabáth Jenő*, herceg *Voronyecky Micisz* av sírjánál *Uhegyi Lajos*. *Reviczky Gyula* sírjánál *Gyökössy Endre*, *Vas Gereben* sírjánál *Madaai Gyula*, *Horváthy Nándor* sírjánál *Ráth Lajos*, *Cuceor Gergely* sírjánál *Debreczy*. Beszédet mondanak még *Kisfaludy Károly* sírja fölött és a tudomány világ fölé elhunyt kitünőségének sírjánál. A temetőből gróf *Szechenyi István* szobra elé vonulnak, amelyet *Tomor István* fog megkoszorúzni beszéd kíséretében.

— **Godard megörlt.** Párisi távirat jelentése szerint *Godard* Eduard, a híres léghajós hírelen megörlt. *Godard* éppen úgy, mint atyja, Páris ostroma alkalmával rendkívül kitüntette magát. Fivérével, *Lajossal* együtt a párisi Aéro-klubnak volt tagja. Az utóbbi időkben sokat beszélték arról a tervéről, hogy léghajón kelnek át az Atlanti-Océánon. New-Yorkból akartak elindulni. *Godard* azt hitte, hogy az utat 8—12 nap alatt fogják megenni. A vakmerő léghajóst ért szerencsétlenség persze ennek a tervnek megvalósítását is lehetetlenné tette.

— **Egy francia költő halála.** Párisban tegnap halt meg az örültekázásban *Maurice Rollinat* francia költő 50 éves korában. *Baudelaires*nek egyik legtehetségesebb tanítványa volt. Első munkája, a *Les névroses*, melyet még egészen fiatal ember írt, egyszerre híressé tette. Ezután a halál problémáját dolgozta fel rendkívül miattott alakban. A halál kuplé-énekese lett. Ezeket a vígáguk mellett is komor dalokat maga szerette énekelni. Később parasztdalokat írt, amelyekben a földmivest és a falusi életet dicsőítette.

— **A német császár és az orosz cár találkozás.** Az eddigi megállapodások szerint a német császár és a orosz cár novemberben fognak találkozni Wiesbadenben. E találkozáson részt vesz gróf *Bilow* kanclerár és gróf *Lamsdorff* külügyminiszter is. Ez a hír éppen nem jön váratlanul. Miután a cár az idén föltűnő hosszú ideig tartózkodik Németországban, bizonyára a programba volt véve a német császárral való találkozás is. A cár és a német császár egy egyeztet meg, hogy a találkozás a római látogatás után legyen. Az mellékes, hogy e látogatás nem volt meg, a fő a dátum, az, hogy a wiesbadeni találkozás október utánra volt tervezve. A találkozás előtt *Lamsdorff Párisba* megy, hogy *Delcassé*-val értekezzen. Berlini táviratok szerint a német és orosz császári pár november 4-én érkeznek Wiesbadenbe, hova ellátogat a *hesseni* nagyherceg és *Henrik* porosz herceg is. E látogatásnak már a programja is meg van állapítva: a palotában diszebed, a királyi színházban diszeledadás lesz *Weber Oberon*-jal. A diszeledadás után a fejedelemek nyomban elutaznak s így a találkozás meglehetősen rövid tartamu lesz.

Orosz hivatalos köröktől nyert értesülés szerint a találkozást a cár kezdeményezte. A cár nagyon szives levélben tudatta a császárral, hogy Oroszországba való visszatérése előtt szeretne találkozni vele. Vilmos császár azt felelte, hogy a cár óhajátának nagyon szivesen megfelele, s a találkozás helyét Wiesbadent ajánlotta, mert ez a cárra legkényelmesebb. A cár az ajánlatot elfogadta s a találkozás — mint fönt is említettük — november 4-én lesz.

— **Az új gyakorlati szabályzat.** A közös hadsereg és a két honvédség most kapta meg az új gyakorlati szabályzatot, amely már két év előtt mint tervezet került le a csapatokhoz, hogy az újítások hasznos voltát kipróbálják. Az új szabályzat terjedelmében is, tartalmában is jórészt a régi gyakorlati szabályzattól áll, de másrészt sok újítást tartalmaz különösen a szakasz- és századkiképzésben. Az idei hadgyakorlatokra már e szerint oktatták ki az összes gyalogságot, s a radna-lipai nagy manőveren az operációban résztvevő honvédsapattestek főleg azzal tünnek ki, hogy az új gyakorlati módhoz általában szemmeláthatólag jobban hozzásimultak, mint a közhadsergebeli ezredek jórésze, ami természetes is, mert magyarul vezénylik őket és a kiképzés is teljesen magyar. Ezt maga a trónörökös is elismerte, megleg hangon dicsérve a honvédség kiképzett voltát.

Az új reglama szakit avval a rendelkezéssel, amely a katonától minden viszonyok közt az erők teljes megfeszítését követeli és az erőfeszítést csak úgy rendeli el: *Ha szükséges*. Az is megiepo, hogy a katonai körök végre belátják, hogy kinélni kell a katonát és az új szabályzat is konstatálja, hogy a teszes tartás és a lépésnek szabályosítói végrehajtásával való menetelés megerdítő és elrendeli, hogy ennek az alkalmazásában mértékelt kell tartani. *Pihenj* ha lehetséges, a menetközben is el kell rendelni.

A tüzelésnél az új szabályzat a katona testekartát veszi irányadnak és nem kóti meg a festygar tartásának, a főtűzésben való testhelyzetnek a módját annyira, mint a régi. Az előnyomulásban eddig csak a fűtés, a szökellés volt elfogadva, most az előreccszást is akeptálták.

Érdekes újítás az is, hogy a tűzharónál a szakasz is hagyhat maga mögött tartalékokat. Eddig a tartalék-elkülönítés csak a századtól fölfelé volt megengedve.

A század felállításában a többek között a következő új intézkedés foglaltatik: A fejlődött vonalban is gyakran előnyös lesz, ha a szakaszok között törközöket véteütnk fel, mivel ez által a mozgás könnyebb lesz és a szakaszparancsnokok alkalmat találnak arra, hogy a teretet öntvényen és célszerű alakzat alkalmazása mellett kibaszálják.

A harcalkazatok között hosszú ideig próbálkoztak a rajvonali elsodrásának módjával. Az eddigi fel fogás az volt, hogy a harcban az egyesével egymás mellett fekvő és tüzelő gyalogságot az ellenséghez közelebb vinni, csak zart tömegben előtörő új erővel lehetséges. Ez azonban, úgy látszik, még sem célszerű, mert a mostani szabályzat zárt osztályokkal való előretörést nem ismer. Mikor a szakasz a rajvonalba ér, feloszlik rajkora s a tűzvonali előbbrevitele rajokkal történik. Több lényeges újítás foglaltatik ezeken kívül a zászlóalj, az ezred, a nagyobtestek alakzatváltozásaira, háromodjára, a támadó, a védő harcra, az éje lepe alatt történő harci vállalkozásokra vonatkozólag is az új szabályzatban.

— **A szegedi tüntetés halottja.** Szegedről táviratozzák: *Krausz János* iparos, ki az október 6-án végbement tüntetésekor lösebet kapott, ma a kórházban meghalt. Özvegye és 16 éves leánya gyászolja. A főkapitány a halásestről értesítette az ügyésséget és az állomási parancsnokságot.

— **Ünnepelt járásorvos.** *Resicz*ről táviratozzák: Városunk közönsége lelkesen ünnepelte ma dr. *Engel Sándor* járásorvos 30 éves járási orvosi jubileuma alkalmából. Az ünnepség előtt dr. *Leitner* Miksa lugosi főorvos, ki a vármegye nevében hatásos beszéd kíséretében méltatta *Engel* érdemét, majd pedig *Delleaux Béla* főszolgabíró a járás részéről, dr. *Frankl* a resiczai orvosok nevében üdvözölte.

— **Tisza István a magyar házban.** Bécsi miniszterterjedések idején sűrűn olvashat a publikum az újságokban a bankgassebeli magyar házról. Ott szállanak meg a magyar miniszterek. A lakás nem igen kényelmes ebben az ócska házban, a kiszolgálás se egészen kifogástalan, mindenestre azonban kellemesebb a megszállás a megszokott magyar házban, mint valami hotelben. S gazdaságosabb is, mert a miénk a ház, nem kell fizetni a bért a bennelakásért. Azaz, hogy a miénk a házak. Mert a palota két egymásba épített házból áll. Az egyik, a négyes számú ház a volt erdélyi kancellária épülete volt. Ennek az első emeletén, a homlokzat közepén van egy nagy köcsöves terem s ettől balra van Tisza Kálmán bukása óta a miniszterelnök lakása. A jobb szárnyon báró Fejérváry Géza lakott. Ez a rend meg is változott Széll Kálmán bukásáig. Akkor Tisza István deignálta a király s a Bankgasseban annyira biztosra vették azt, hogy a küldetés sikerrel jár, hogy mindjárt gondoskodtak az új miniszterelnök számára lakásról is. És pedig Fejérvárynak eszébe jutott az, hogy Tisza Kálmán miniszterelnöksége idején mindig abban a lakosztályban szállott meg, amely az ő lakása volt s gyöngéden fölajánlotta a fiúnak a maga lakását. Tisza István köszönettel fogadta az ajánlatot s mindjárt meg is történt a hurcolkodás. A két lakosztály butorait fölcserélték. Pedig kár volt a sietség, mert az egész dícsőség huszonegy óráig tartott. Mikor Tisza Pista mégse lett miniszterelnök, visszahordták a butorokat a régi helyükre. Hedérváry gróf a rendes miniszterelnöki lakosztályban lakott. Lukács László pedig legutóbb a báró Fejérváry régi lakását foglalta el. Ez volt a helyzet vasárnapig. Tegnapelőtt azonban újra felfordult világ volt a bankgassei palotában. Újra hurcolkodtak, mert a király újra Tisza Istvánt bízta meg a kabinetalakítással s a gróf újra megkocsiztatta a kiköltözködést. A jobbszárnyról megint átvándoroltak az öreg butorok a balszárnyra. Pedig talán még várhattak volna kissé. Ki tudja, hogy ez a miniszterelnökség kiadósabb lesz-e, mint a másik volt.

— **Misztifikáció.** Az országos központi bizottság aláírással plakátokkal árasztották el a minap az országot, népszavazásra hiva íl a katonai kérdések ügyében az egész nemzetet. Mivel egyes lapok ezt a fölívást a szabadelvűpártnak vagy éppen gróf Hedérvárynak tulajdonítják, a Magyar Távirati Irodát fölhatalmazta gróf Hedérváry annak a kijelentésére, hogy az állítólagos manifesztum létezéséről ő csak a mai lapokból értesült, neki abban a fölívásban semmi része nincsen. Egy éjleli kiadásában a kövön nyomott újság még a következőket is mondja: „A belügyminiszter, mihielyt értesült arról, hogy egy *Felhívás a magyar nemzethez* című nyomtatvány „az országos központi bizottság” aláírással küldöztetik szíjjel az országba, azonnal utasította az összes hatóságokat, hogy miután ez a felhívás a közönség megértesztésére alkalmas és zavarokra adhat okot, a nekik megküldött példányokat semmisítsék meg s az abban foglalt felhívást tekintetbe se vegyék és annak sem közveve, sem közvetlenül ne tegyenek eleget.

— **Egyházközeletti közgyűlés.** A reformátusok dunamelléki egyházközeleté tegnap délután egyházi értekezletet tartott Baksey Sándor elnöklété alatt. Az értekezleten Vécsey Tamás tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást a református egyház bajairól és azok orvoslásáról.

A felolvasó előrebocsátja, hogy a mai kor uralkodó áramlatai nem kedveznek a vallásosságá. És nemcsak a világiak, hanem kiváltképpen a papok és tanúk között is akannak itt-ott olyanok, akiknek értelmelensége vagy restsége, gyöngesége vagy aléltasága rozsdát rak egyes gyülekezetek vértetére. Ily helyeken a papi gondozás nélkül hagyott nép elhidegűl s közönyös lesz a valás iránt. A vallástalanság nyomában jár azután a demoralizáció, az erkölcsi eüzlés. E bajok orvoslását nem lehet keresni másban, mint az egyháziás öntudat és evangéliumi közszellem élesztésében és batorító terjesztésében. Ez pedig annál könnyebb, mert a református egyház kinocs-házában van: értelmi felsőbbesség, valás-erkölcsi óciókat szolgáló számos intézet, autonómia, központi szervezet, hitégség, puritán istentisztelet és komoly fejelem. Ennyi és ilyen vallásérkölösi javak állván az egyház rendelkezésére, a haladásához nem kell egyéb, mint az egyháziás öntudat és az evangéliumi közszellem fölönlödése. Legyen mindenki hitbuzgó, lelkes, tövékeny tagja a gyülekezetnek, éljen-haljon ki-ki egyházáért, építsenek imaházakat, kápolnákat, templomokat, iskolákat, papi és tanítói lakásokat. Nincs a magyar kalvinizmus öseréje se megfogva, se megtörve. Tudják meg ellenségeink — így végzi az előadó — hogy egyházunk nincs kihalóban. Egyházunk derűs-borus múltjából s hitünk

hegyeket megindító erejéből következtetve hirdetjük Maté evangelistája szavaival azt, hogy anyaszentegyházunkat köszkírálva építé az ur és a pokol kapui nem vehetnek rajta diadalmat soha, míg él sziveinkben az egyháziás öntudat és a meg nem hunyászokdó áldozatkész kalvinista szellem!

Az előadást zajos tetszéssel fogadták. Ezután Biberauer Richárd budapesti segédlelkész tartott felolvasást a diakonissza-munka fontosságáról. Előadása végén indítványozta, hogy hívják fel a többi egyházkerületet is a diakonissza-munkásság meghonosítására. Az értekezlet azonban mellőzte az indítványt, mert azon a nézetet volt, hogy előbb itt Budapesten kell megszilárdítani ezt az intézményt. Szólt Farkas bemutatata ezután a titkári jelentést, amelyet tudomásul vettek. Az értekezlet szelvényekkel és ájtatos fohászszal ért véget.

Az egyházkerület ma délelőtt folytatta közgyűlését Darányi Ignác főgondnok és Konecz Imre esperes elnöklété alatt. A halasi egyház kérvényét a felsőbb leányiskola támogatása dolgában Kálmán Gyula ismerte. Elhatározta, hogy a közgyűlés nem zárkózik el a segélyezés elől, azonban meg akarja előbb hallgatni a népiszkolai bizottság és számszókt jelentését. Lévy Lajos előadó javaslataira kimondta ezután a kerületi közgyűlés, hogy az *alapszövénnyé és örkényi leányegyházakat* anyasítja. Hatvanban a református és ágostai hitvallású evangélikus hívek már régebb idő óta közönségben vannak. Most a hívek írásban szabályozták a viszonyt, amit a kerület ma jóváhagyott. Szilády Áron előterjesztette ezután az államsegélyező-bizottság jelentését, melyet a közgyűlés helyeslőleg tudomásul vett. A közgyűlést holnap folytatják.

— **Ingyentej.** Budapesten az utolsó statisztikai kimutatás szerint egy évben átlag 3346 csecsemő hal meg, a halál oka 991-nél a gyomorbelrendszer megbetegedése volt. Ha e gyászos számadatoknak okait keressük, következtékben leljük meg. A gyermekgyiengia terén a legveszélyesebb babona és a leghihetlenebb tudatlanság uralkodik. A szegény néposztály asszonyainál is már divatját multa, az anya legszentebb kötelességének, a szoptatásnak gyakorlása; mesterséges táplálékra fogják az apróságot az ellátás ama nemére, mely a tudomány összes eszközeinek felhasználása mellett is veszélyes. Van a gyermeknyomor könnyvének még sok más gyászos lapja. A szegény beteg gyermek szüleje, — kinek az orvos tejet ajánl mint a legjobb gyógyszer. — kétségbeesve tördeli kezét, mert szegénységi bizonyítványa alapján gyógyszer kap, de tejet nem. Hát meg is éhez az iskolásgyermek, ki üres gyomorral keres fel az iskolát szellemi tápért. Két esztendője, hogy néhány lelkes férfi szívében megérlelődött az a nemes elhatározás, hogy a főváros gyermeknyomora ellen föl kell venni a küzdelmet; föl is vették valóban fényes sikerrel. Lelekesítik az anyát kötelességeinek teljesítésére, oktatják a gyermekápolás alapelveire, taplalják az éhez és beteg gyermekek. Fennállása óta ez intézmény két helyiségében (Izabella-utca 42. és Kőbányán.) közel félmillió adag tejet osztott ki. Rohamos léptekkel közeleg az intézet legerősebb munkáideje, a tél, midőn a gyermekcsereg apraja nagyja keres és talál enyhülést az ingyentejben. Az intézmény munkaköre nőtön-nő s hogy ennek — egyleti szervezete, tehát állandó biztos jövedelmi forrása nem lévén — eleget tehessen, szüksége van a nagy közönség lelkes pártfogására, melyet az ingyentej humanitárius és kulturális feladatainál fogva minden tekintetben megérdemel.

— **A Jelen miatt.** Az ellenőrzési szemléken az idén az volt a gyakorlat, hogy a régi hier helyett magyar jellemrel jelentkeztek a tartalékosok. Voltaképpen nem tudók megmondani azt, hogy miért történt ez így, de tény, hogy országsszerzte magyar volt a jelentkezés s a katonaság — nagyon helyesen — nem csinált kázust ebből, mint tavaly, vagy tavalyelőtt. Ismét akadt azonban egy főhadnagy, aki különvéleményt jelentett be — a saját felsőbbbsége ellen. Német-Bogszában Putsch főhadnagy lezaratott két intelligens embert a jelen miatt. Az egyik Mihályffy József, állami iskolai igazgató, a másik Serfőző Sándor járásbírósi tisztviselő.

— **Felfüggesztett törvényszéki bíró.** Temesvárról jelentik, hogy Salacz törvényszéki elnök a Csissár Béla törvényszéki bírót felfüggesztette állásától, mert az, mint az ismeretlen letéteményeinek kezelője a kezelést idegenre, dr. Dobroy ügyvédre bízta és a jogosult letéteményeket elmulasztotta a hivatalos közlöny útján érülni. Az ily módon törvénytelenül kezelt összeg 50.000 korona. A vizsgálat folyik.

— **Betűrés egy postahivatába.** Nagy-Szőllősről táviratozzák, hogy az éjlel a tiszajukai postahivatal falát kibontották és a 20.000 koronát tartalmazó Werheim-szekrényt elvitték. A csendőrség megindította a nyomozást a tettes kézrekerítésére.

— **Sötétség.** Az alsó-ausztriai tartománygyűlésen a minapában egy Steiner nevezetű képviselő szörnyen megtámadta a bécsi orvosokat. Azokkal a régi vádakkal állott elő, amelyekkel a fejletlen agyu emberek nem szűnek meg zaklatni munkájában az orvosi tudományt. Hogy tudnillik az orvosok a vizisekció örvé alatt embertelen dolgokat cselekszenek meg a klinikán. Az egyetem rektora persze visszautasította a támadást. Ezzel azonban nincs elintézve a dolog. A tartománygyűlés mai ülésén másik ur akadt, aki fejtegetni kezdte a klinikákon folytatott tanulmány dolgot. Sturm képviselő volt ez az ember. Azzal vádolta az orvosokat, hogy a tudományos kísérletezés ürügye alatt kinnözzék a betegeket s a kísérletezésekkel igen sok embert megölnek. Azt követelte különben interpellációban, hogy a klinikákat helyezzék hatósági ellenőrzés alá. A bécsi egyetem orvosnövendékei ma este gyűlést tartottak és ott tiltakoztak a tartománygyűlés ismeretes határozata ellen, amelylyel hadat üzent a bécsi országos kórház két tudós tanárának és amelylyel tartományi választmányi útján kísérleti nyul-telepeik feloszlására szólította fel őket. A gyűlés után az egyetemi hallgatók a tartománygyűlés épülete elé vonultak a Herengasseba és tüntettek. A rendőrség hamarosan szíjjelzavarta a demonstrálókat. Egy diákok letartóztattak. — Hasonló határozatot hozott ma este a bécsi orvosi kamara is, egyuttal sajnálkozását fejezte ki, hogy a helytartó a vádakat megfelelőleg vissza nem utasította.

— **Távgyalogó varrálónyok.** Párisból különösen versenyről adnak hírt. Hogy miért, mivégből rendezték, az a tudósításból nem igen tűnik ki, adjuk tehát a dolgot, úgy, amint jelentik. A múlt vasárnap a párisi varrálónyok és divatvárosnok számára gyaloglóversenyt rendeztek. A verseny komoly volt, mert a résztvevőknek tizenkét kilométert kellett gyalogolniuk, a párisi Concordia-térről Nanterreig. A versenyre 2646-an jelentkeztek, s több mint kétezeren részt is vettek benne. Pontban tíz órakor indultak a versenyzők a Tuileriák kertjéből és minden versenyző előtt a fítestvérel, férfi-rokonai vagy barátai rohtantak, hogy hejlet csináljanak neki. Mintegy tízezer főre menő tömeg indult el egyszerre a Concordia térről, s eleinte természetesen nagy volt a tolongás és lökdösés. A versenyút mentén egész Nanterreig oly nagy sokaság állt, aminőt Páris még az olasz király pári bevonulásakor sem látott. A verseny győztese, Cheminel Jeanne kisasszony 11 óra 13 perckor már Nanterreban volt, ahol az egész község-tanács és katonaség fogadta, s a nanterrei polgármester szép beszédben üdvözölte. Az első díj nyertesé hetvennyolc perc alatt tette meg a tizenkét kilométeres utat, ami igen szép eredmény. Az első díj egy hálósobára való butor, ötven frank és tömérdek apró-cseprő ajándék volt. Az első száz béérkező szintén kapott többé-kevésbé értékes díjat, mert a nagy szabó-cégek mind tüztek ki valami jutalomdíjat, sőt egyik-másik cég még külön sport-egyenruhát is csináltatott azoknak az alkalmazottainak, akik a versenyben résztvettek.

— **Házasság.** Haas Lajos Nagyváradon eljegyezte Reiner Linka kisasszonyt B-Ujvárról.

Gróf Vilczek Frigyes országgyűlési képviselő ma délelőtt esküdött Latinovits urhölgygyel egy gráci templomban.

Rottmann József, a Schwarz és Társa miskolci kereskedő-cég üzletvezetője eljegyezte Korach Herminka kisasszonyt Kötterbachról (Szepesm.)

— **Merénylő rendőr.** Rózahegyi József rendőr már hosszabb idő óta a József-utca 25. számú házban lakott a feleségével. Egy héttel ezelőtt otthagya az asszonyt s szeretőjéhez költözött. Tegnap visszament az asszonyhoz s civakodni kezdett vele. Felesége kérlette, sőt levelessé kínálta, de vesztére, mert férje durván visszautasította. Rózahegyiné erre így szól:

— Nem kell, ugy-e, mert főztek másutt!

Erre a rendőr úgy arcul ütötte az asszonyt, hogy egy foga kiesett. Az asszony sem volt rest, a forró levest az ura fejére borította, aki erre oly dübbe jött, hogy kirántotta a kardját és a védtelen teremést össze-vissza kaszabolta. A szegény asszonyt elszállították a Rókus-kórházba, a rendőr ellen pedig Tóth János fogalmazó megindította a vizsgálatot.

— **Öngyilkos főszoigabíró.** Zsolnáról táviratozzák: Gyuriss Kornél nagy-bíttsei szolgabíró ma délelőtt agyonlötöte magát. A fiatal kötelességtudó és kedvelt tisztviselő állítólag családi okokból követte el végzetes tettet.

Vértés és Sebestyén,

ajánlják saját találmányu, szabályozható nyakbőségű **férfi ingeiket,**

melyek kitűnő szabás, célszerűség és kényelem tekintetében minden eddig e téren nyújtottat felülmulnak.

Megbízható jó minőségű sifonból kemény, sima, vagy redős mellé drbja frt 2.25—2.75, puha batizt vagy plüet drbja frt 2.50—2.75.

Ezenkívül mérték szerint minden tetsző kivitelben készíttjük. — Megrendelésnél kérjük a gallér számát megadni.

Árjegyzéket kívánatra bérmentve küldünk. Meg nem felelő árut kicserélünk, vagy kívánatra a pénzt visszaadjuk.

Magyar gyártmányu gallér- és készlekraktár!

— **Giuseppe Turcho.** Amíg élt, nem tudunk semmit Giuseppe Turchoról, a nápolyi népdal-költőről, hanem egy nótáját, azt alaposan ismertük. Tudniillik a *Jambót*, a *Funkuli-Funkulat*. A kiállítás nyarának éjszakai hangulatába alaposan beleszólt ez a nóta s az a jókedv, amely azokon a jambós estéken uralkodott rajtuk, mintha nem pezsdülne már bennük olyan elevenen. Ki tudja, mi ennek az oka. Talán a makacsul húzó gazdasági válság, talán az a sivárság, amely úgy ráfektet a mi megfeneklett közéletünkre. A jambós világ még másmilyen volt. Pedig alig volt valami közünk a nápolyi siklőhöz, amelyről Giuseppe Turcho nótája szólt, hanem olyan boldog volt vele az ágaló talján énekes kompánia. Giuseppe Turcho különben nagy népszerűségnek örvendezett odahaza Nápolyban. Ujságba is írt, s a jambón kívül még rengeteg sok nótát csinált. A lazzaroni bolondult érte, mert nem akadt népénekes, koldus-lakzi, amelyen meg ne jelent volna. Hogy mekkora népszerűségben furdott azt semmi sem bizonyíthatja jobban, mint az, hogy táncba ment vele a sok szép nápolyi lány, pedig urfélével nem igen szokott szóba állani. És végül volt Giuseppe Turcho-nak még egy nevezetes tulajdonsága. Igen, igen nagyokat tudott enni. Senki annyi makaronit be nem kebeleztet egyszerűen, mint ő. És mondhatni a csatatéren halt meg. Együtt ebédelte újságírókollegákkal valami nagy lakomán, s a feketekávéval szelűtötten fordult le a székrről. Hatvan évig élt, s vagy százszor ember kísérte ki a temetőbe.

— **A székesfehérvári polgármester jubileuma.** Székesfehérvár városa ma *Havának* József polgármesterének negyedszázados évfordulóját ünnepelte. A város ez alkalomból díszközgyűlést tartott, amelyen nagy közönség és több küldöttség jelent meg. A polgármester lakására küldöttség ment és a megérkező polgármestert zajos éljenzéssel fogadták. A főispán szép beszédet intézett az ünnepelhez, méltatta kiváló érdemeit és felolvasta *Gulner* Gyulának üdvözítő táviratát, melyben a kormány elismerését és üdvözletét fejezte ki a polgármester iránt.

A törvényhatóság nevében dr. *Kathy* József főigazgató, a tisztikar nevében *Keresztes* Ignác tanácsos mondatok üdvözítő beszédet. A polgármester meghatóltan, szép beszédben köszöntötte meg az ünnepést és köszönetet mondott azoknak, akik érdeklődnek a város ügyei iránt, a káptalanok, a megyei küldöttségek, *Zichy* Jenőnek, a hatóságoknak és a küldöttségeknek. Dr. *Sara* Gyula indítványára a polgármester érdemeit jegyzőkönyvileg megörökítették az elmondott beszédekkel együtt. A főispán a király és a baha ötévesével jelezte be az ülést. Ezután 30 küldöttség tisztelegése következett. Délután 6 órakor díszgyűlés volt a tüzoltó-örnyán, ahol a polgármestert, mint a fehérvári tüzoltóság egyik tiszteletdíját, 30 évi szolgálati alkalmából ünnepelték. Üdvözítő beszédet *Réa* István főkapitány mondott. Hat órakor tájékoztatást adott a polgármester lakása előtt. Fényelő 6 órakor 30 terítők banket volt a Magyar Király-szálló termeiben.

— **Két hercegről.** Konstantinápolyból érkező magánértesítések szerint, a múlt héten temették ott el *Ahmed Beddeddin*-t, a szultán egyik legfiatalabb fiát, akit *A hit haláljának* neveztek. Az ottani újságok csak néhány rövid sorban emlékeztek meg az Osman házat ért gyászról. Sem nekrológ, sem valami másféle hír nem tájékoztatta az igazhívókat, hogy a császári hercegek melyiket ragadta el a halál. Csak kerülő utakon lehetett megtudni, hogy a szultán egyik ikerfi volt, aki alig töltötte meg be második életévét. A császári háremben kívül alig tudak valamit létezéséről. A gothai almanach éppen úgy nem emlékezik meg *Ahmed Beddeddin*ről, mint a hogy az Osman-dinasztia sok más sarjadékáról sem tud felvilágosítást adni. A szultán gyermekeinek születésük vagy haláluk alkalmával való notifikálását nem bajtárk többé olyan szigorúsággal végig mint régente. Ezélt 21 ágyú-lövéssel adták a népeknek a császári hercegek születését tudtára. De mióta ez az örvedetes esemény háromszor ismétlődött egy héten, a szultán megparancsolta, hogy szakítsanak az ágyúlövés szokásával. — A másik herceg, akiről szólan akarunk, a százsz király fia, *Miksa* herceg, aki a lőkészki pályára lépett és egy hét óta, mint jámbor zarándok időzik *Palessz*-tíában. Jeruzsálem hatóságai megüdvünd, hogy ki az egyszerű ruháján zarándok, azt hitték, hogy csak inkognitójának megőrzése végett öltözött pap ruhába és azért a hercegeket megillető tiszteletnyilvánításokkal akarták neki hódolatukat kifejezni. Szándékukról csak akkor mondták le, mikor meggyőzték őket, hogy a herceg valóban pap.

— **Halálozás.** *Skultéty* János nyugalmazott telek-könyvezető életének 78. évében Cserrenkán elhunyt. *Piatnik* Károly kártyagyáros — mint *Bécsből* jelentik — tegnap éjjel egy belvárosi kávéházban hirtelen meghalt. *Piatnik* szenvedélyes sportsman volt és az ügétversenyen mint istálló tulajdonos és mint hajó nagy szerepet játszott. Istállója *Wienerwaldi* néven volt ismeretes. Egerből táviratozzák, hogy dr. *Csilaghy* Mór ottani tekintélyes ügyvéd ma hirtelen meghalt. Az elhunyt városszerke közbeszületésben állt.

Párisból jelentik: *Victorien de Joncieres* zeneszerző 64 éves korában meghalt.

— **A mindenszenteknapj mondaszűnet.** Az idén Mindszent ünnepe vasárnapra esvén, a siroknak ezen ünnepnapon országsszerző szokások földiszűtésére való tekintettel a kereskedelemügyi miniszter egy minapi rendeletével megengedte, hogy a folyó 61 november hó 1-re eső vasárnapokon *virágok, koszorúk, gyertyák, mécsek és sirok díszítéséhez szükséges egyéb tárgyak* az egész napon át akadálytalanul árusíthatók és szállíthatók legyenek. A sirok díszítéséhez nem használt tárgyak árusítása folyó 61 november hó 1-én önként érhetőleg ugyanazon korlátozás alá esik, mint más vasárnapokon.

— **Ős Budavári igazgatójának rehabilitálása.** *Friedmann* Adolfnak, Ős Budavári igazgatójának teljes elégtelést szolgáltatott ma a budapesti törvényszék vádatanósa, amely ma dében tartott ülésében nemcsak elrendelte a letartóztatott igazgató azonnal való szabadlábra helyezését, hanem egyidejűleg azt is kimondta, hogy Amerikában soha büntelő úton felelősségre nem vonták, ilyen panasz elene ott sohasem tételtt s a fejlejtők állítólagos követeleseit csakis polgári úton érvényesíthetik. A vádatanós ha-ároztatából nyilvánvaló lett, hogy egy a vizsgálóbíró, mint a rendőrség, — amelyek letartóztatásában közreműködtek, — mennyi körültekintéssel járák el akkor, amikor egy pogárnak a tiszteségéről, existenciájáról volt szó. A vizsgálóbíró ugyanis — amint kiütött — egyáltalán meg nem állható fejlejtés alapján kiadta *Friedmann* ellen a letartóztatását elrendelő végzést. A rendőrség igyekezett — s ez tiszteletreméltó vonás — ezezt tenni a vizsgálóbírói rendelőtörök, de egyuttal a föle meg nem szokott buzgósággal sietett — szokatián időben — éjél után félkellőkor — a lapokkal telefon utján — és *töves formában* hivatalosan közölni *Friedmann* letartóztatását. A rendőrségnek ez az érthetetlen tul-buzgósága okozta, hogy a lapok mindenféle kombinációt fűztek *Friedmann* letartóztatásához, amelyre — mint kiderült — semmi ok és jogos alap nem volt. *Friedmann* letartóztatása jogszűkörkben mindjárt nagy feltűnést kellett s minden józan gondokozás ember tisztában volt azzal, hogy az egész csak elene irányuló manőver, bosszu műve lehet. Egy osztrák kereskedő vádozta az amerikai állampolgárt, hogy 1893 ban *New-Yorkban* hamis bukást követelt el s annak utána *Budapestre* szökött. E panasz alapján megindították *Friedmann* ellen az eljárást, aki ennek során hiteles okiratokkal mutatta ki, hogy *New-Yorkban* csak esődeljárás volt elene folyamában, hogy ott soha büntető úton felelősségre nem vonták; legkevésbé pedig hamis bukástért, mert ilyet az amerikai törvénykönyv nem is ismer. *New-Yorkban* senki sem tett elene fejlejtést, nem is üdöztek ott soha s nem szökött meg, hanem rendszeren kiállított utlevéllel jött *Magyarországra*. *Friedmann* védője, dr. *Kovács* Jenő alapos kérésűltségre s nagy tudásra való beadványában mindezen kívül még azt is vitatta, hogy mivel *Friedmann* amerikai állampolgár, rá az amerikai törvény alkalmazandó, minthogy pedig ez hamis bukást nem ismer, az elene indított eljárás tárgytalan. Kimutatta még s jogi érvekkel bizonyította a védő, hogy az osztrák kereskedőnek nincs is joga panasz tenni, mert soha sem volt *Friedmann* hiteleszője, hanem csak magához váltotta annak egyik tartozását s a fejlejtés csak bosszu műve. A védőnek e körültekintő s érveken gazdag okoskodása ellenére is elrendelte a vizsgálóbíró *Friedmann* letartóztatását. Dr. *Kovács* Jenő az el en a vádatanóssal appellált, amely ma dében foglalkozott a fűbezzéssel, egész terjedelmében magáévá léve a védő érveit, *Friedmann* nyomban szabadlábra helyezte. Egyidejűleg a *Friedmann* vagyónára elrendelt bünygyi zárlatot is azonnal megszüntette a vádatanós. Ez a bírósági határozat a legényesebb cáfolata mindazoknak a kalandos híreknek, amelyeket egyes lapok a *Friedmann* ellen irányuló hajszá hirtelen mutatkozó sajnálatos eredményéhez fűztek. Az áralanul megburcolt ember különben jogtanácsosa utján megtette a kellő lépéseket régalmazóli elion.

— **A holdkóros merénylős.** *Küffner* Jakab bécsi szűetésű 36 éves lakatos pár évvel ezéltt furosa belegésbe esett: holdkóros lett. Sok kellemetlensége volt már e miatt és különös betegsége az éjszaka valóságos tragédiába sodorta. *Küffner* Kőbányán, a Szilágyi-utca 4. számú házában lakott a feleségével *Bulovszky* Máriával. *Küffner* az éjszaka felkel az ágyából, az asztalfőköből elővett egy éles konyhakést amelylyel alvó feleségének a nyakán egy 16 centiméter hosszú sebet ejtett, azután az ágy mellett összeszett. Az asszony jövészkelésére összefutottak a szomszédok, akik a mentőköt hívták. A mentők a szerencsétlen asszonyt haldokolva vitték a Rókus-kórházba. *Küffner* bevitték a rendőrségre, ahol sirva panasozta el hogy nem tudta mit tett. Ázzal

védekeznek, hogy súlyos idegbej gyöttri, amely néha meglozítja az üntudatától. A rendőrség *Küffner* letartóztatta és orvosi vizsgálat alá veszi.

— **Vége a kikötőnek.** Ez a műszó a büntetésnek egy háttörzönkatón embertelen módját jelenti. Perszo katonáknál ének vele és sűrűn s olyan szaksszerű hűhémunkával, hogy a kikötőt, illetőleg egy függőleges csőljőre fűhözött baka rendszeren ajultán esik össze a büntetés elszívődése után. S ez a kis fenytős még ma is érvényben van abban a közös hadseregben, amelybe mi csak a gyermekeinket adjuk, de a gondolkozásoknak nem. Mert azt a feladatot Ausztria foglalta le magának, hogy megállapítsa a hadsereg szellemét. Mától, — azaz, hogy dehyoz mátl, a jövő hónap közepétől kezdve azonban megszűnik a kikötés és a guzsbakötés — béke idejére. Erről ad hírt a *Magyar Távirati Iroda* című félhivatalos a következő néhány sorban:

Egy a közös hadsereg rendeeli közlönyében foglalt legmagasabb elhatározás november 15-től fogva megszünteti a kikötést és guzsbakötést mint önálló büntetést és ugysis mint súlycsbitó feygyelmi büntetést, közönségesen béke idejére. Nevezett büntetésnek különben való végrehajtására néve szabályokat állapítottak meg, melyek szerint különösen követeleességgé tétetik, hogy a büntetés végrehajtása ne történhessék az egészséget veszélyeztelő módon.

Ime megvan a reform — s az a humoros a dologban, hogy a legkomolyabban örülnünk kell annak, hogy ime katonáknál már nem lesz kikötés meg guzsb. A legretentesebb katonai büntetési nem emléke még soká fog kísérteni, mert borzasztó visszacsélek történtek az érvényessége alatt. Érdekes, hogy a guzsbakötés tulajdonképpen a feygyelmi eszközök sorában még az egyszerű és szigorított kaszárnyáristem előtt állott. Mindjárt az enyhébb feygyelmi eszközök (dorgálás, kedvezmények megvonása, felszerelésben való megjelene s rapporton stb.) után következett rendben a hatóri kurtavas. Elég gyakran alkalmazták ezt a büntetést még aliszteknél is. Kikötéssel tudvalevőleg csupán a legénységet büntették, az aliszteket nem. A reglama szerint a kétóri kikötést akkor mondhatták ki, ha a katonai becsületézés hiánya volt valamely közkatónánál tapasztalható, vagy makacsosság, durva viselkedés esete forgott fenn. Ez a büntetés gyálázatos visszaélésekre adott alkalmat, noha szabály volt, hogy a kikötésnél a verkeriség semmiféle módon se szabad megakadályozni. De a legszomorubb pusztítást az erkölcsi érzelületben vitték végbe ezek a középkorra emlékeztető feygyelmi eszközök, amelyek semmiképp se szolgáltak a hadsereg emberséges gondolkodásának illusztrálására. Letűntükkel a humanizmus kora megszabadul egy szégyenfejtől.

— **Solyomsi vizsgálja.** A Népzinnhá kitűnő komikusa, *Solyomsi* Elek, ma komoly szerepet játszott: levizsgázott az Országos Levéltárban. Es így *Solyomsi* most már diplomás levéltáros. Komolyan kell venni ezt a dolgot, meri az Országos Levéltár vizsgálóbizottsága, *Ováry* Lipót főlevéltáros, *Nagy* Gyula és *Károly* levéltárosok hivatalosan publikálták, hogy *Solyomsi* Elek vizsgálja fénvesen sikerült. Latin es német nyelvűből tett vizgát *Solyomsi* s meg kell jegyezni, hogy mentegedőzött, mivelhogy a német nyelvben is pompásan megállta a helyét. Nem tehet róla, mondotta, ráragadt a német sző.

— **Politikai gyilkosság.** *Londonból* táviratozzák, hogy ott politikai gyilkosság történt. A múlt éjjel *Northend* külvárosban megölték *Saggatell-Sagounyt*, az örmény menekültek londoni egyesületének elnökét, am kor tegnap este nyolc óra tájban halatért. Alig lépett lakása küszöbére, revolvergolyó találta és holttan rogyott össze. *Saggatell-Sagouny* 37 éves volt a Kaukázusban született s ott mint bányamérnök vagyónrá tett szert. Mikor az örmények üldözése megkezdődött, *Londonba* költözöködött s azután is élénk részt vett az örmény mozgalomban. De nem tartozott a fanatikussok közé, hanem inkább politikai téren iparkodott az örmény-kérdést dűljőre jutátni, ami sok elenséget szerzett neki honfitársai közt. Tegnap dé után érkezett vissza Svájból, ahol egy honfitársának ügyeit rendezte, aki gyilkosságnak esett áldozatul. A rendőrség lázasan nyomoz a gyilkos után, akiről mindössze csak annyi jel maradt, hogy revolverrel a holttest mellett hagyta. Azt hiszik, hogy a büntetést a *Londonban* élő örmények közt felmerült vizsgálóra vetendők vissza.

— **Budapesti öngyilkosok.** *Bécsben*, *Bécsben*, mint megírunk, tegnap egy szállóban öngyilkossá lett egy férfi és egy nő, akik a bejelentő-lapra azt írták, hogy *Kovács György kereskedő és neje Budapestről*, az öngyilkosságról a bécsi rendőrség értesítette a fővárosi rendőrséget, amely kiderítette, hogy az öngyilkos pár tényleg *Budapestre* való. *Kohal* György, a *R eger* József Ede-féle gyár könyvelője a férfi, a nő pedig *Sztréer* Sarolta, aki ugyanannak a gyárnak a pénztárosnője volt. Az öngyilkos pár megható sze-

reimi tragédiának az áldozata. Kohli, akinek az apja, a Ráday-féle betegsegélyző-egylet elnöke, vőlegénye volt más leánynak és *Sztréer* Sarolta más fiatal embernek a menyasszonya. Mindkettőnek az esküvője meg lett volna pár hét múlva. A szerenósé-
lenek, látva, hogy nem lehetnek egymással, elhatározták, hogy meghalnak. Hétfőn reggel egyik sem jelent meg a gyárban a miután lakásaira küldték, kiderült, hogy egyik sem volt otthon szombat óta. A leány azt mondta a Lövölde-tér 7-ik szám alatt lakó édes anyjának, hogy a gyárban nagyon sok a dolog, ezért éjjel is ott kell maradnia; míg a fiatal ember azaj mentette ki előre elmaradását, hogy barátjaival mulatni megy. Kitűnt azonban, hogy a fiatalok szombaton este Bősbe utastak s ott mind a kettő öngyilkossá lett. A leány által kezelt pénztárban mindössze 200 korona hiány volt; az vitték el magukkal az öngyilkosok.

— **Davila Károly szobra.** Bukarestben nagy ünnepek között leplezték le az elhunyt vasárnapon **Davila Károly** volt orvos-professzornak szobrát. Csak kevésen tudják, hogy ez a kiváló férfi, aki Románia egészségügyi intézményeinek felvirágztatásában halhatatlan érdemeket szerzett magának, tulajdonképpen magyar származású, amennyiben természetesen fia volt **Liszt** Ferencnek. Édes anyja az a **Davila** hercegnő, kiről annyiszor emlékezik meg **Liszt** írásaiban és aki a nagy művész életrajzában is annyi szerepel. **Davila** doktort 1868-ban **Stirbey** vajda hívta meg Párisból udvari orvosának. A fiatal ember bámulatos energiával fogott hozzá az ország elhanyagolt közegészségi viszonyainak rendezéséhez és egymásután teremtette meg a leghasznosabb intézményeket. Megalapította az első orrosi és gyógyszerész-főiskolát, az állatorvosi főiskolát, szervezte az egészségügyi vizsgálatot az egyesült fejedelemségben és a hadseregben, alapított egy nagy menedékházat Bukarestben, több kórházat, s ezreket nevelt föl a közegészségnek különféle hivatásban való szolgálatára. **Davila** doktort a **Stirbeyt** követő **Kuza** vajda is udvarában tartotta, sőt **Károly** fejedelmé is királyi ragaszkodott hozzá. A katonai egészségügyi vizsgálat szervezése közben katonai rangot is kapott **Davila**, akit már az orvosi főiskola alapításakor professzornak neveztek ki a vajda, noha nem készült professzori pályára. Az 1877—78-ki orosz-török háborúban **Davila** doktor tábornoki rangban vezette az egészségügyi vizsgálatot, s vizsgálat közben az emberi lélek nagyságának olyan rágyörgő példáit mutatta, hogy nemcsak a fejedelme, hanem az orosz vezetők is megpártultak. A háború befejezése után még nyolc esztendőig élt, 1884-ben halt meg. A leplező ünnepség közönsége őszinte halálával gondolt a kiváló férfura, aki nagyjelentőségű alkotásaival örök időkre adósává tette az országot. Hogy az ünnepi szónokoknak egyike sem domborította ki **Davila** magyar származását, az nem lephet meg bennünket. A tapintatosság követelte a hallgatást.

— **Cigaretta-kereskedés a csomágozóban.** A cigaretta árusítása körül bigiénikus szempontból is időtlen óelszerű reform lép életbe a jövő hónapban. Egyelőre csak a szűltán-cigarettaikat, továbbá az újfajta, eddig még meg nem állapított nevű cigarettaikat papirdobozokban és leragasztva fogják árusítani. A cigaretta ára az újítás mellett is ugyanaz marad. Az újfajta uakat tizenkét csomagolják és egy doboznak 20 fillér lesz az ára. Az újításnak amellett, hogy a fertőzés lehetőségét csökkenti, megvan az az előnye is, hogy az így csomagolt cigaretták nem törnek, dohányja ki nem hull. Ez a csomagolási rendszer egy-egy exportképesség teszi a magyar cigarettákat. A magyar dohánygyövedék máris kapott nagyobb mennyiségű cigarettá-megrendeléseket külföldi cégektől. A cigarettá-csomagolást egyelőre **Fiumában** és **Ó-Budán** újfajta, praktikus szerkezettől angol csomagológépeken végzik, amelyeket később a többi dohánygyárra és az összes cigarettá-nemekre is kiterjesztenek. Az életrévaló eszmét **Madarassy** Gábor miniszteri tanácsos, a dohánygyárak igazgatója és **Vangel** Károly pénzügyi tanácsos kezdeményezésére valósították meg.

— **Dunántúli Köszmívelődési Egyesület** a nyári szünet után s a 80 ülését október 29-én. esztendőnk délután fél 6 órakor tartja meg **Rózik Szilárd** úton 2. szám alatti helyiségében **Palavincin** Ede őgróf titkos tanácsos elnöklele alatt.

— **Automobil-szerenósétiesség.** Bécsben ma este felé egy száguldó automobil elgázolt egy kis fiút és a gőjt elszakította a törzsetől. A fendőrségnek nem sikerült a motoros kocsit feltartóztatni.

(x) **Stomatín a legjobb száj- és fogápoló szer.**

(x) **Aki csak egyszer is használta Egger mell-pasztillát** meg van győződve arról, hogy azok köhögésnél, rekedtségnél és lélegzési zavaroknál főül-mulhatatlanok. Kaphatók minden gyógyszerárban és drogeriában. Doboza 1 és 2 korona. (Próbadozot 50 fillér.) **Főraktár: Nádor-gyógyszertár, Budapest, Váci-körút 17.**

Fadrusz János halála.

Budapest, október 27.

Ravatalán nyugszik már a magyar művészet nagy halottja. Koporsóját valóságos virágerdő borítja. A koporsót azokra az állványokra tették, amelyeken a kolozsvári Mátyás-szobor készült. A halott feje fölé azt a keresztet függő Krisztust helyezték, amelyivel **Fadrusz** a Képzőművészeti Társulat ezer forintos díját nyerte el. Ma is sokan keresték föl a halottas házat. Ott járt dr. **Wlassics** Gyula kultuszminiszter **K. Lippich** Elek osztálytanácsos kísérelésében és magával vitte a kormány koszorúját, amelynek szalagján az a fölrás olvasható: *A magyar királyi kormány nevében Fadrusz Jánosnak, a vallás- és közoktatásügyi miniszternek.*

A gyászházban megjelentek még **Jászai Mari**, **Ósillag Teréz**, **Elischer Gyula**, aki fővis-koszort hozott magával. A koporsón közvetlenül az elhunyt felesége és az édes anyja koszorúja van, mindkettő rózsból fonva; az előbbin az a fölrás: *Mi ketten össetartunk.* A másikon csupán ennyi: *Édes anyjától.* A koporsó körül van a rokonság többi tagjának koszorúja. A koporsóra **Lippich** Elek osztálytanácsos is tett koszort. A kolozsvári tudomány-egyetemről dr. **Varjas** Gyula jogkari dékán és dr. **Haraszthy** Gyula egyetemi tanár hozták magukkal a babérkoszort nagy halottuk koporsójára.

Az ismerősök közül az első koszort **Smítzberger** Karolin, a család kis barátja lette le a ravatalra. A második koszort **Radnai** Béla, a mester volt tanítványa hozta, a koszort szalagján a fölrás van: *Adott jóakaróknak és mesternek, halás emlékezettel.* A többi koszorúnak fölrása a következő: **Fadrusz Jánosnak — Benécs és neje.** A nagyknak és jónak — **Kozma Andorék;** A remek Mátyás-szobor megalkotójának — **Hegedűs Sándor biz. elnök.** Rokonságunk büszkeségének — **Báró György-és család.** Fájdalmas szeretettel — **A Villam-és család.** A lángelkű és arany szívű jó barátoknak — **Hercegy Ferenc,** **Fadrusz Jánosnak;** — A feledhetetlen barátoknak — **Ruzsi József,** — **Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat,** **Fadrusz Jánosnak — A Fészek,** A nagy vesztesség érzetében — **A Budai Torna-Egylet,** **Fadrusz Jánosnak — Berzeviczy Albert.** **Fadrusz Jánosnak — A Feszteséti és Szobrászati Mesteriskola,** A nagy művészenek — **A Lipótvárosi Kaszinó.**

Résvét-táviratokat küldöttek: **A Mátyás-szobor-bizottság,** **Alexander Bernát,** **Szeóhy Károlyék,** **Békes vármegye közönsége** nevében **Fábrj alispán,** **Bédy főispán,** **Berczik Gyula,** **Zsilinszky Mihály,** **Forster Gyula,** **Lukács Antal** és családja, **László Fülöp** és neje, **Podmaniczky Gyula,** a kolozsvári egyetem atléti klubja, **Wesselényi Istváné,** **Va da Gyula** dékán **Csúcsa Győző,** gróf **Esterházy Kálmán,** **Szvacsiná Géza** kolozsvári polgármester, a pozsonyi Petőfi-szobor-bizottság, gróf **Ziehy Jenő,** a pozsonyi Iktatópénztár, gróf **Keglevich István,** **Horánszky Lajos** és családja, **Burdja** karánsebesi polgármester, a pozsonyi közönség nevében **Brolly** polgármester, **Érdélyi Zoltán,** **Endrődi Sándor,** a kolozsvári tudomány-egyetem rektora, **Stádeczky Lajos** és neje, gróf **Wickenburg Márk** és családja, báró **Diószegi** polgármester **Zilahról,** **Ugrón Gábor.**

A közönséget holnap, szerdán délelőtt 9—12 óra között boszátják a ravatalhoz. A temetés holnap délután három órakor lesz. **Fraknoi Vilmos** püspök, az elhalt mesternek bizalmas barátja fogja a halottat beszélteni. A temetésen az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat nevében **Berzeviczy Albert,** a Magyar Képzőművészek Egyesülete nevében **Jenő assik** Jenő mond gyászbeszédet. A gyászoló úzveg a következők gyászjelentést adta ki:

Imádott férjem, **Fadrusz János** halálát megtört szívvel jelentem a magam, édes anyja és testvérei nevében. Földi maradványait szerdán, október 29-én délután három órakor fogjuk a gyászháznál (I. ker. Lisznyal-utca 5.) beszélgetni és a keresztelési ütemében az örök nyugalomnak átadtani. Az egésztesti szemintese csütörtökön, október 29-én délelőtt tíz órakor fog a krisztinavárosi plébánia-templomban a Mindenhatóknak bemutatni. Budapest, 1908. október 25. **Fadrusz Jánosé.**

Fadrusz János haláláról a Magyar Mémók-és Építész Egyesület tegnapi szakosztályi ülésén **Ortigler Győző** elnök és **Leitvoldy** Béla kegyeleles és meleg hangon emlékeztek meg. Hívén esemelték azt a nagy csapást, amely a **Fadrusz** vősejének kette törtéve az építőművészetet rokon szobrászatot érte. Elhatározták, hogy fájdalmaikat jegyzőkönyvbe iktatják, a temetésen testileg részt vesznek; a ravatalra koszort helyeznek és az övéghöz részvétiratot intéznek. Az egyesület mozgalmas indít, hogy a nagy művész emléke nyilvános szoborútben is megörökíttessék.

A művész tisztelői és barátai körében mozgalom indult meg az övéghöz sorsának biztósítására. A kultuszminiszterium művészeki osztályának feje, dr. **K. Lippich** Elek osztálytanácsos, nem hivatalosan csak mint **Fadrusz** megbírt barátja megpendítette az eszmét, hogy **Mátyás** király kolozsvári emléksobrának mását állítsák föl a budai vérbástya egyik fokára. A Mátyás-templom közelében, melynek keretében szépen beillenék a művész remek alkotása. **Kolozsvár** városa készséggel belegegyezik a szobor másának felállításába, melynek költségeit a politikai és társadalmi élet előkelőségeiből, továbbá irókból és művészekből alakítandó szobor-bizottság hozná össze.

Ugy tervezik, hogy a gyűjtés eredményéből **szászcsor korona** jusson nemzeti adományként **Fadrusz János** övéghöz. A nemes terv érdekében legközelebb értekezletet tartanak a kezdeményezők.

FŐVÁROS

(*) **A Napközi Otthon.** **Bárczy** István tanácsos favaly megcsinálta a fővárosi iskolákban a Napközi Otthon. Körülből öt ezer gyermek kapott naponként ingyen ebédet a Napközi Otthonban, amely az első évben inkább tömegesen étkeztető, mint pedagógiai nevelőintézmény volt. Az ügyosztály azonban a tavaly szerzett tapasztalatokat az idén már értékesíteni akarja. A Napközi Otthon-bizottság holnap délután tart ülést s határozza meg, hogy az idén hogyan szervezzék a Napközi Otthon.

Az ügyosztály részletes javaslatot dolgozott ki. A javaslat először röviden ismerteti az Otthonnak tavalyi működését. Elmondja, hogy **Glück** Frigyes, **Neuschloss** Marcel és **Mezei** Mór indították meg az akció, hogy a főváros csinálja meg a Napközi Otthon. A felügyeletről gondoskodik a főváros, a gyermekek ellátásáról pedig a társadalom gondoskodik. Ezen az elvi apon csinálták meg már tavaly is az Otthonokat. Most annak a kimondását javasolja az ügyosztály, hogy a Napközi Otthonba csak azok vétessek föl, akiknek otthon igazán nincsen felügyeletük s akiknek szükségük van az intézményre. Azért a szülőnek vagy gyámnak az igazgatóval személesen kell kérnie a gyermek fölvetését s az igazgató és iskolazék megállapítja, hogy megokolt-e a gyermek fölvetése. Az Otthonban csak azok kapnak ingyen ebédet, akik igazán nem tudják az ebéd árát megfizetni. Aki fizetni tudnak, azoknak mindennap tíz fillért kell fizetniük. Az új rend szerint a gyermekek reggel nyolc óratól este hat óráig maradnak az iskolában. Ott csinálják meg a házi feladatokat, játszanak s apró előd-munkákat csinálnak. Az idén már úgy kívánja szervezni az ügyosztály az Otthon, hogy az az iskolának kiegészítő része legyen. Végül azt javasolja a jelentés, hogy a bizottság mondjon köszönetet mindazoknak, akik munkával vagy anyagi áldozattal lehetővé tették ennek a humánus intézménynek a megvalósítását és fenntartását.

Főpolgármester-választás.

— A fővárosi rendkívüli közgyűlése.

Budapest, október 27.

Mától kezdve **Márkus** József újabb hat évre Budapest székesfővárosi főpolgármestere, amely máltóságára hat esztendővel ezé őt emelte őt a király és a főváros törvényhatósági bizottságának bizalma. A mai választás a szokásos formák közt ment végbe és ha talán voltak idők, amikor a királyi hármas kijelölése bizonyos érdeklődést keltett, ma ez sem volt ész elhető, ami egyrészt a mozgalmas politikai viszonyoknak, másrészt annak tulajdonítható, hogy **Márkus** József népszerűsége soha sem tette kétségessé a mai választás eredményét.

A főpolgármesterválasztás rendkívüli közgyűlésen történt, amelyet még **Márkus** József főpolgármester nyitott meg, bejelentve a közgyűlés összehívásának célját. A főpolgármester aztán köszönetet mondva a közgyűlésnek bizalmáért és eddigi támogatásáért, átadta az elnöki széklet **Halmos** János polgármesternek.

A polgármester erre felbontotta a miniszterelnök leiratát, amely a hármas jelölésről szóló királyi kéziratot is tartalmazta. A miniszter leirata így hangzik:

Ő osászari és apostoli királyi felsége Bécsben folyó évi október hó 19-ikén kelt legelsőbb elhatározásával, az 1872. évi XXXVI. t. c. 68. § a rendelkezéséhez képest, Budapest székesfővárosnak a legközelebbi hat évre betöltendő főpolgármesteri állásra a hármas kijelölést legkegyelmesebben megtenni méltóztatott. Ezen kijelölést tartalmazó, általam ellenjegyzett legelsőbb kéziratot további törvényszerű eljárás végett, oly főlhatalmazással csatolom, hogy a székesfőváros közönsége a foganatosított választás eredményéről, a legelsőbb kézirat visszatérteszte mellett, hozzám azonnal jelentést tegyen. Budapest, 1908. évi október hó 22-ikén.

Gróf **Khuen-Héderváry** Károly.

A király legelsőbb kézírata, amelyet a közgyűlés állva hallgatott meg, a következő:

Kezdes gróf Khuen-Héderváry!

Az 1872. évi XXXVI. törvények 68. § nak rendelkezéséhez képest, Budapest székesfővárosnak a legközelebbi hat évre betöltendő főpolgármesteri állására **Márkus** József örendíházi tagot, eddigi főpolgármestert, dr. **Séley** Sándor miniszteri tanácsost, dr. **Wagner** Géza fővárosi bizottsági tagot jelölöm ki. Mirel őt a további törvényszerű intézkedés megtétele végett ezennel értesítem. Kelt Bécsben, 1908. október hó 19-én.

FERENC JÓZSEF s. k.

Gróf **Khuen-Héderváry** Károly s. k.

A királyi kézirat felolvasása lelkes éljonzést váltott ki a városatyákból, akik azután a polgármester felhívására leadták szavazatukat. Beadtak összesen 288 szavazatot, s ebből **Márkus** Józsefre esett 267, **Séley** Sándorra 13 és **Wagner** Gézára 13 szavazat.

Viharos éljenzés zugott az eredmény kihirdetésére, és megújult fokozott erővel, amikor a polgármester *Márkus Józsefet* újabb hat évre törvényesen megválasztott főpolgármesternek jelentette ki. Indítványára azután *Badozca János* vezetésével kiüldözötték hivta meg a főpolgármestert az eskü letételére.

Magyar disztribúcióban jelent meg a főpolgármester és a haragzó éljenzés és taps lecsillapultával letette az esküt. Aztán a polgármester üdvözölte, magasztalva munkásságát és érdemeit, amelyek ismét nagyobbak, mert a főváros nehez küzdelmei közt szerezte azokat. Lehetséges, — ugymond — hogy a jövőben az eddigieknél is súlyosabb gondok fogják válnaknak nyomni, de bizom a jövőben, ha méltóságod velünk lesz.

A főpolgármester nagyszabású beszédben válaszolt: A köszönet és hála kifejezésével kezdte a korona és polgártársai iránt, akiknek újabb bizalma azt a kötelességet rója rá, hogy a jövőben is lelkesedéssel szolgálja hazánk és fővárosunk érdekeit. Igéri, hogy ezt a kötelességet teljesíteni is fogja. Az 1871-iki törvényben előírt működési körét nem lépte túl a múltban, nem fogja túllépni a jövőben sem. Tiszteletben fogja tartani a közigazgatás minden szervének jogkörét, azt a hatáskört azonban, amelyet a törvény részére kijelöl, híven, lelkiismeretesen és teljes szigorral fogja betölteni. Örököndi jog a felett, hogy a közigazgatásnak közege pontosan teljesítse a kötelességüket és teljes erejéből törekedni fog arra, hogy így a különböző közigazgatási ágak képviselőitől hivatott hatóságok között, valamint a törvényhatóság és a kormány között a szükséges összhang ok és szükség nélkül meg ne zavarassák. Résztvevőjelenséggel és pártatlansággal igyekeznek betölteni a közbizalom elnöki tisztét és szigorúan fog örököndi a fölött, hogy a tanácskozáskor menete megfeleljen az egymás iránt tartozó tisztelet és becsülés, valamint a biggadt komoly tárgyalgatóság követelményeinek. A jövőben sem lesz más célja, más törekvése, mint hogy komoly munkával és polgártársai iránt tápiált meleg szeretettel a maga részéről is elősegíteni igyekezzék a törvényhatóság váró feladatoknak sikeres megoldását, annál is inkább, mert e feladatoknak súlyos voltát a főváros egyesítése óta még nem éreztük oly mértékben, amely mértékben azt ma érezzük.

Az általános gazdasági helyzet válságos volta a polgárságunk teherviselési képességének ebből eredő csökkenése, amely komolyan veszélyeztetni háztartásunk egyensúlyát; a napról-napra emelkedő terhek, amelyeket az önkormányzat terén is mindögre szaporodó kötelezettségeinken kívül különösen állami érdekekiből vagyunk kénytelenek viselni, évek óta megzsidbasztják a törvényhatóságunk munkásságát, békőba verik Budapestnek oly nagy arányokban megindult fejlődését és haladását. (Ugy van! Ugy van!) Már évek óta reménykedve várjuk a gazdasági viszonyok javulásának bekövetkezését és a segítő jubbót, amely terneink egy részét válnakról levéve, képesé tegyen bennünket azon fontos hivatás teljes betöltésére, amely Budapestre, mint az ország fővárosára vár.

Hiába! Kilátásaink az utolsó esztendő alatt nemhogy javultak volna, ellenkezőleg, rosszabbra fordultak s a gazdasági válság súlyát csak tokozta a politikai helyzetnek időközben beállott bizonytalansága. Borús a látóhatár, a köd homályában a jövőd, s telve hazafüti aggodással, óhajta várjuk a jobb, a szebb időt hajnalát, hogy melegevel újra megteremkenyítse közéletünknek élvér mezőit. (Zugó éljenzés.) De a jelen aggasztó volta miatt nem szabad felednünk a boldogabb jövőd reményét. Nem szabad, hogy erőt vegyen rajtunk a csüggedés, a közőny; nem szabad, hogy kivesszen annak a kötelességnek erőt, kitartást, lelkesedést adó érzete, hogy ne csupán önmagunkért és a jelenért, hanem egyúttal a köz javáért és a jövődért is éljünk és munkálkodjunk. A megpróbáltatások nehéz napjaiban, merítsünk erőt a múltak dicső példaiból. Egyesítsen mindnyájunkat a trón iránti hűség, a haza szeretete és a gyermeki ragaszkodás a városához, amelynek minden fényes palotája, minden szerény kunyhója, minden egyes rőge drága és szent előttünk. Ha ezt tesszük — a siker késbetik, de el nem maradhat. Es most egyesüljenek velem abban a forró óhajtatásban: legyen áldás teléség királyunkon; legyen áldás szeretett hazánkon, legyen áldás székesfővárosunkon és annak polgárságán.

A főpolgármester beszédét viharos éljenzéssel és tapsal fogadták a városatyák s aztán tömegesen siettek hozzá, hogy kezet szorítsanak vele. A választóközgyűlés ezzel véget ért.

SZÍNHÁZ, ZENE

**** A Vigaszínház bemutatója.** *Gavault és Charvay* bohózatja *A csodagyermek*, (*L'enfant du miracle*), melyet pénteken, 30-án mutatnak be a *Vigaszínházban*, a gall elmesség egyik legújabb és leghatasosabb terméke. A szerzők egy kényes de rendkívül érdekes cselekmény keretében színpadra hozzák a francia közigazgatás egy furcsa alakját, a curatort au vent, akit a párisi *Athénéumban* Levasque személyesített. Nálunk *Szerény* fogja játszani. *Varsányt* Irén egy fiatal özvegy asszonyt ad és úgy ó, mint *Haraszthy* Hermin, aki a barátját adja, háls alakításra talál alkalmat. Ugyancsak jó szerephez jutott *Góth*, *Hegedűs*, *Tanai*, *Fenyvesi*, *Tapolczai*, *Vendrei* is. A darab egy színen játszik és ehhez új díszlet és butorzat készült.

**** Népszínház.** *Coquelin*, a *Népszínház* kiváló vendége ma este érkezett Budapestre társulatával együtt, hogy szerdán megkezdje két estére terjedő vendégjátékát. Szerdán a *Cyrano de Bergerac* kerül színe a *Porte St. Martin* színház díszleteivel s jelmezeivel. A két előadásra való jegyeket már árusítják. — A *Vándorlegény*, *Faragó* Jenő fordításában pénteken kerül bemutatásra a *Népszínházban*. A darabot *Stoll* Károly főrendező tanította be és rendezte, az előadást *Fekete József* karmester vezeti.

**** Bellinioni Gemma betegsége.** *Bellinioni* Gemma, a hírneves énekesnő *Brünnben*, ahol most vendégzerepel, a *Fedora* dalmű előadása előtt közvetlenül, hirtelen megbetegedett. A városban az a hír terjedt el, hogy a művésznőt a gyöngyszerek elcserelésével megmérgezték. Ez a hír azonban nem bizonyult valóznak. A művésznőt egy régibb idegban támadta meg, amely ájulásokkal jár s így nem léphetett fel.

**** Az éjjeli nap orrsága** cím alatt mutatja be az *Uránia Színház* a jövő héten Norvégia természeti csodáit. A darabot *Rath István* írta, kinek már három darabját nagy sikerrel adták az *Uránia Színházban*.

**** Premier Magyarváradon.** Erődes premier volt hétfőn este a nagyváradi szigligeti Színházban. *Lo-vaya* Andorak Torca-Aranyosvármegye főjegyzőjének *Fegyver nélkül* című darabját játszották, amely a Szigligeti Társaság drámapályázatának díjat nyert. A darab kedves meséje, humora és bihari helyi színezete mély hatással volt a közönségre, mely teljesen megölelte a színházat és sokat tapsolt. A szerzőnek a Szigligeti Társaság babéroköröszt nyújtott át.

**** Szent-Saéns új operája.** *Saint-Saéns* új egyfelvonásos dalművet szerzett *Helén* címmel, melynek szövegkönyvét is ő maga írta. A dalmű az idei tél során a *Monte Carlo* operában fog bemutatásra kerülni.

**** Táróató-tanfolyam.** *Krausz* Gusztáv zenetanár elismert kiválóság zeneiskolájában november 1-től kezdve táróató-tanfolyam nyílik meg, amelyet *Vogt* Ferenc, a *Vigaszínház* táróatóművésze fog vezetni. A tanítás a délutáni órákban 3-5-ig lesz. Jelenkezni már most is lehet az iskola régi helyiségében IX., Sorokszári-utca 31., (közle a Kálvin-terhez) vagy november 1-től kezdve az új helyiségben: Vámbagy-kört 12. szám.

TUDOMÁNY, IRODALOM

Uj tudós társaság Magyarországon. *Vikár*

Béla kezdeményezésére s *Szily* Kálmán, az Akadémia iótitkára meghívására ma délután számos nyelvtudós gyűlt össze értekezletre, hogy megbeszéljék egy országos nyelvörténeti társaság megalapítását. Az értekezleten részt vettek többek között: *Sebestyén Gyula*, *Hermann Ottó*, *Kunos Ignác*, *Balassa József*, *Simonyi* Zsigmond stb. Az értekezlet elnöke *Szily* Kálmán, előadója *Vikár* Béla volt. Legközelebb egy nagyobb szabású értekezleten fogják az új tudós-társaság irányelveit megbeszélni.

Az Őrszágos Régészeti és Embertani Társulat ma délután az Akadémia heti-ülési-termében felolvasó-ülest tartott *Forster* Gyula elnökelete alatt. *Dr. Eber* László bemutatta az ottlakai (Arad megyei) Óskori aranyleletet, amely legutóbb a Nemzeti Múzeum régiségtárába került. A kincs három aranyeszközéből áll, amelyek gazdag véset és pontozott díszítéssel vannak ellátva. Utána *Gróf* István tanár ismertette a nyitra-porubai r-kath. templom középkori falkepeit, melyek szerinte a XIV. századból származnak. Krísz-tul ábrázolják a képek, az evangélisták, egyháztitány és apostolok képeit. Az előadó napfényre hozott több más képet is: a Jélekméregelést, a szent-szüzet, amint oltalmra tárja ki palástját és a székei középkori falfestészet egy kedves témáját: *A cserhalmi ütközetet* *szent Lászlóval*.

SPORT

***. Karambol-verseny.** A Magyar *Karambol-Kör* holnap szerdán este nyolc órák érdekes versenyt rendez a Szatony-féle billiard-akadémiában. *Szatony* Miklós és *Arany* Artur mesterek foglalt nélkül fognak kétezer szemes keret-mérkőzést kezdeni. A mesterek a verseny után új mullékéseket mutatnak be.

***. Póósi versenyek.** A *Vindobona-dij* lett volna a mai program chief eventje, de mikorra lefutásra került, matchás törpült. Ez még csak hagyján, de megtrórtént e futamban az a lehetőség, hogy az egyik ló állva maradt a startnál. Ez eredménybe nem nyugodott bele a *Blaskovich*-istálló, amelynek crackjét, *Nemest*, a starter jóindulattal megfosztották a nyere-mény kilátásaitól és matchet ajánlott. E match a heteridik futam után meg is történt. A feltelek ugyanazok voltak, mint a *Vindobona-dijé*, tét 5000 korona. A match *Nemes* könnyű győzelmevel végződött. *Taral* ma újból két versenyt nyert, s így győzelmei száma 97-re rug. A versenyek részletes eredménye a következők:

I. Eladóverseny. Díj 2000 korona. Távolság 1800 méter. *Mautner* V. *Wampumja* (Southey) első, gróf *Andrássy* G. *Boriskáa* (Heidi) második, *Blaskovich* E. *Alkonyata* (Holmes) harmadik, azután *Marineur*, *Gory*, *Kegyenc*, *Mayor*, *Perlasz* és *Gedacht*. Totalizátor: 10: 57. Helyrelogadások: I. 50: 99, II. 50: 149, III. 50: 260.

II. Kétévesek versenye. Díj 3000 korona. Távolság 1000 méter. Gróf *Degenfeld* J. *Mixtje* (Bonta)

első, *Péchy* A. *Fritturaja* (Taral) második, Gróf *Esterházy* M. *Bonjourmacherje* (Spencer) harmadik. Azután: *Revaeh*, *Thorne*. Totalizátor: 10: 31. Helyrelogadások: I. 50: 69, II. 50: 69.

III. Nyeretlen eladó kétévesek handioajpa. Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. Ifj. *Dávid* E. *Deserteur*-je (Taral) első, *Schlesinger* V. és társa *Derü-je* (Russel) második, *Petanovits* J. *Garas-a* (Bulford) harmadik. Azután: *Irén*, *Roheumund*, *Prognose*, *Menyecske*, *Meroi*, *Orne*. Totalizátor: 10: 40. Helyrelogadások: I. 50: 94, II. 50: 201, III. 50: 90.

IV. Vindobona-dij. Tiszteletdíj és 10.000 korona, távolság 2400 méter. *Lovag* *Wiener-Wellen* *Llubarja* (Adams) első, *Blaskovich* E. *Nemes* (Van Dusen) második. Totalizátor: 10: 18.

V. Beaton Handicap. Díj 3000 korona. Távolság 1000 méter. Gróf *Teleki* L. *Medve* *Jankója* (Spencer), *Herzog* M. *Sada* *Jaccotta* (Lewis) második, gróf *Festetics* T. *Harosa* (Huxtable) harmadik. Azután: *Lagosta*, *Tinder* box, *Semmi*, *Akarat*, *Wer-muth*, *Parthenia*, *Charmanite*, *Mindjárt*, *Ordinarus*, *Ciobuzcko*. Kinos. Totalizátor: 10: 94. Helyrelogadások: I. 50: 182, II. 50: 98, III. 50: 105.

VI. Akadályverseny Handicap. Díj 4000 korona. Távolság 4000 méter. *Mauthner* V. *Aonitja* (Poole) első, *Mr. White* *Couleurie* (Siinn) második, ifj. *Dávid* E. *Jour* *Fixe* (Fürst) harmadik. Azután: *Jász*, *Sea* *Snake*. Totalizátor: 10: 18. Helyrelogadások: I. 50: 77, II. 50: 62.

VII. Záróverseny. Díj 2000 korona. Távolság 1600 méter. *Schossberger* L. *Kapus-a* (Taral) első, *Capt. George* *Belvedereje* (Huxtable) második, *Krausz* L. *Viribus* *unitis-e* (Fries) harmadik, azután *Bonanza*. Totalizátor: 10: 27. Helyrelogadások: I. 50: 75, II. 50: 87.

VIII. Match. Díj 5000 korona. Távolság 2400 méter. *Blaskovich* E. *Nemes* (Van Dusen) első, *Lovag* *Wiener-Wellen* R. *Llubar* (Adams) második. Totalizátor: 10: 19.

Nyilttér.

A Szinye-Lipóczi
Lithion-forrás

Salvator kitűnő sikerrel
használatik

vese-, húgyhólyag- és köszvénybántalmak ellen, húg-dara- és vizeleti nehézségeknél, a cukros húgúrnál, továbbá a légző és emésztési szervek hurutainál.

Húgyhajtó hatása!

Vasmentés! Könnyen emészthető! Csirnamentes!
Kapható ágyányszerkezetekben vagy a
Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

(Az e rovat alatt közöltettek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ A szalkai mandátum. A Kuria második választási tanácsa ma harmadszor foglalkozott az ipoly-szalkai mandátummal, amelynek tulajdonosa most másodsor *Jakabffy* István. Az általános választáskor a kerület képviselője csekély többséggel *Jakabffy* István lett.

A kisebbségben maradt *Konkoly-Thege* Sándor ekkor kérvénnyel megtámadta a mandátumot, de mielőtt a Kuria a vizsgálót elrendelhetné volna, *Jakabffy* lemondott. A második választáson, mely tavaly július 23-án folyt le, megint a régi két jelölt állott szemben egymással. A győzelem ismét *Jakabffy*-é lett, aki 47 szótöbbséggel legyőzte ellenfelét. *Konkoly-Thege* Sándor pártja a második vereségbe sem nyugodott bele, hanem kérvénnyel támadta meg a választást.

A kuriai tárgyaláson dr. *Darvai* Fülöp a megtámadott képviselő védője ellenkérvényt nyújtott be, amelyet a Kuria kifogástalannak találván, elfogadott. A folytatott tárgyaláson a Kuria a peticióban felhozott esetek megvizsgálását rendelte el s azzal a budapesti itélőtáblát bízta meg. A vizsgálat megejtetvén, a vizsgálati jegyzőkönyvek felterjesztettek a Kuriához. Ma tárgyalta immár harmadszor ezt a petíciót a Kuria II. választási tanácsa *Kelen* Mór elnökelete alatt s *Bolgár* Emil előadásában. A kérvényeket *Konkoly-Thege* József, a megtámadott mandátum tulajdonosát dr. *Darvai* Fülöp, az ellenkérvényezőket pedig *Kádár* Kálmán ügyvéd védi. A tárgyalás megkezdése előtt dr. *Darvai* tiltakozott az ellen, hogy *Kádár* részt vegyen a tárgyaláson, mert a vizsgálat folyamán abban részt nem vett. A Kuria azt határozta, hogy, miután az ellenkérvényezőket nem vonták vissza *Kádár* meghatalmazását, elfogadják védőnek, de a szólás jogával csak az elsősorban meghatalmazott *Darvai* élhet. Ezután az előadó ismertette a kérvényeket, amelyek szerint a peticionálók kérietetés, itatás és megvesztetés miatt a mandátum megsemmisítését, a választás érvénytelenítését és a kisebbségben maradt *Konkoly-Thege* Sándor megválasztását kimondani. A felolvasott jegyzőkönyvek szerint egyes tanuk azt vallották, hogy tényleg kaptak pénzt részben a fuvarköltség s részben ellátási költségekre. Mások meg azt vallották, hogy egyesek pénzt kaptak szavazatukért. Végül az ellenkérvényben felhozott esetekről felvett jegyzőkönyveket olvasták fel. A tárgyalást hlnap folytatják.

§§ **Zolnay Viktor becsületsértési pöre.** A szatmári királyi törvényszék felebbviteli tanácsa ma járt el a lovag Zolnay Viktor vívőmester ellen folyamatba tett becsületsértési pörben. A érdekes pör előzményei a következők: A múlt évben Zolnaynak lovagias ügyei keletkezett lovag Arlov fővárosi vívőmesterrel, ki Zolnayról kompromittáló híreket terjesztett. A két vívőmester az ügyet kardpárbajjal elintézte és kibékülést a felek, Zolnay megkérte Arlovot, nevezné meg forrását, kitől kapta a fölöle terjesztett kompromittáló híreket. Arlov becsületsértőre hivatkozta, nevet nem említett, de kijelentette, hogy az adatokat egy csendőrhadnagytól kapta. Erre Zolnay a honvédségi sematikusból kiírta az összes magyar csendőrhadnagyok neveit, mindegyikhez külön-külön becsületsértő levelet intézett, ami tömeges provokációt eredményezett, de az ügyek, egy kivételével, békés uton intéztettek el. Ez az egy Móric György csendőrhadnagy nem provokálta Zolnayt a sértő levél miatt, hanem kijelentette, hogy a kompromittáló híreket ő terjesztette Zolnayról és azokat fenntartja. Zolnay a csendőrhadnagyot a katonai becsületbíróságnál feljelentette, mert sértő levele miatt nem provokálta. A katonai becsületbíróság válaszmánya eljárását azzal kezdte meg, hogy Zolnayhoz, ki akkor Szatmáron tartózkodott, a bíróság útján előletele vonatkozó kérdéseket intézett. A különben is ingerlékeny Zolnayt ez annyira felháborította, hogy a becsületbíróság válaszmányához levelet intézett, amelyben az egész becsületbíróságot megsértette. A katonai becsületbíróság a sértő levél miatt Zolnayt a szatmári járásbíróságnál becsületsértésért feljelentette és az ez év elején megtartott tárgyaláson a bíróság Zolnayt 100 korona fő- és 20 korona mellékbüntetésre, behajthatatlanság esetén pedig 19 napi elzárásra ítélte. Felebbezés folytán tegnap foglalkozott az ügygel a szatmári törvényszék felebbviteli tanácsa, mely hosszas tanácskozás után a járásbíróság ítéletét indokainál fogva helybenhagyta.

§§ **A somálai expedíció.** Érdekes kártérítési pört tárgyal pénteken a királyi törvényszék polgári osztálya. A pört Inger Szolimán 1898-iki somálai expedíciójának egyik résztvevője, Redjeb Mohamed indította báró Bánffy Dezső volt miniszterelnök és a kincstár ellen. A tárgyalásra, amely péntek délelőtt 9 órára van kitűzve az alkalmány-utcai épület II. emeletének 11. számú termébe, a volt kormányelnököknél kívül be van idézve tanúként báró Daniel Ernő volt kereskedelemügyi miniszter is, valamint közelítünknek több szereplő egyénisége. Őt esztendővel ezelőtt, 1898-ban Inger Szolimán volt közös hadseregbeli főhadnagy vezetése alatt és a magyar kormány, nevezetesen báró Bánffy Dezső volt miniszterelnök pártfogása mellett expedíció indult Szomáliába, amely azonban kudarcot vallózdott. A balsikert az expedíció tagjai annak tulajdonították, hogy a kormány nem tett eleget az expedícióval szemben elvárható kötelezettségének. Az expedíció egyik tagja, Redjeb Mohamed, két esztendővel ezelőtt kártérítési pört indított báró Bánffy Dezső, valamint a magyar kincstár ellen 272.592 korona erejéig, mert szerinte az expedíció azért hiúsult meg, minthogy báró Bánffy Dezső nem részesítette azt a határozottan megígért támogatásban. A kihallgatások során báró Bánffy tagadta, hogy Inger Szolimán valaha ismerté vagy látta volna. Azt állította, hogy az expedícióról sem hallott semmit s csak arról tud a rendőri jelentésekből, hogy Inger Szolimán körülbelül öt évvel ezelőtt jött a fővárosba s itt összeállt néhány budapesti kereskedővel, hogy velük egy expedíció létrehozása iránt konzorciumot alakítsanak. A panaszos Redjeb Mohamed kérésére a törvényszék ki fogja hallgatni tanúként Inger Szolimán, mint az expedíció vezetőjét, továbbá báró Daniel Ernő volt kereskedelemügyi minisztert, Kélményi Hugó miniszteri tanácsost, aki az expedíció dolgában a kormány részéről az összes erre vonatkozó ügyek intézésével és a tárgyalások vezetésével volt megbízva, ki fogják továbbá hallgatni dr. Brüll Ignác budapesti angol alkonzult, az S. és W. Hoffmann-cég tulajdonosait, mint akik a kormány megbízásából azon fáradoztak, hogy az expedíció céljaira a nagykereskedők körében konzorciumot hozzanak létre.

§§ **A rablógyilkos oselédeleány.** A pestvidéki esküdtbíróság ma folytatta a tárgyalást Andó Julia oselédeleány bűnpörében, aki tudvalevőleg kétszeres rablógyilkosságért állt törvényt. A délelőtti folyamán azokat a csendőroket hallgatták ki, akik ebben a borzalmas ügyben a nyomozást folytatták.

Abbai János csendőrosvetelő elmondta apróda, hogyan fogta el viszontagságos nyomozás után Andó Juliót. Amikor vállatára fogta, nyomban kijelentette, hogy ő gyilkolta meg Horváth századost és Szabó Esztert.

— Bár most meg nem fogott volna, szólt az elvetemült leány, még egyet meggyilkoltam volna.

— Kit? kérdezte az őrszetelő.

— A mostoha anyámat.

Senarla Miklós csendőrosvetelő részint a nyomozásban. Este hét óra volt, amikor betértek Pozsgai Ferencnéhez, aki tagadta, hogy az Andó Julia hol-

mija nála van. Pozsgai Ferencné ott találták Hafner Jenő csendőrot, akinek Andó Juliával viszonya volt. A házmozgások megtalálták Pozsgainéval nemcsak a Horváth századostól elrabolt holmit, hanem a Szabó Eszter három szoknyáját is.

Kendi István és Petri Mihály csendőroket után Marcinianu János főorsvetelő hallgatták ki, akitől azt kérdezte a védő, hogy Andó Julia hogyan viselte magát, mikor arra a helyre értek, ahol Szabó Eszter meggyilkolta? Mutatott valami megbánást, vagy borzalmat?

— Egészeu közömbösen viselte magát, felelte a tanu.

A délutáni tárgyaláson az egyik esküdt, Boranyi Ádám nem jelenvén meg, helyette Miltényi Aurél pótskúdt lépett a rendes esküdték sorába. A tanukihallgatások során Oláh Mari cigányasszony elmondta, hogy egy este 8 órákor egy kis lány jött az ajtóra s mondta, hogy egy szegény lány kér szállást éjjele. Magamnak sincs, — mondta a tanu — mert egyik ágyban fekszem én egy álami gyerekekkel, a másik ágyban Kozáry Mari fekszik a nyolcos éves kis fiammal. Kozáry Mari megsajnálta a szegényt s mondta, ereszték be, elalhatik nálam, ágyban, lábánál. Bejött Andó Julicsa, piros bluz volt rajta, s mindjárt lefejt. Volt nála egy sárga kosár, melyben szőlt volt. A szőlvél sorba kínált bennünket. Kérdeztük, honnan jön, mire azt felelte, Törteiről jön, Kókára megy a patikáruhoz szolgálni. Másnap reggel jött a százados ur s hit vasalni. En azt mondtam, nem mehetek, mert szoptok. Erre azt mondta a százados: Akkor hát jöjjön Kozáry Mari, de ez sem akart maga egyedül menni oda, mert ő akkor menyasszony volt.

— De hisz a százados már 76 éves, félt tőle Kozáry Mari, hogy nem akar menni?

— Öregnek-öregnek volt az igaz, de hát azért mégis csak ifjú volt! (Derülttség.) Ekkor mondta a százados ur, jöjjön hát vele az a másik lány is! Így aztán Andó Julicsa is vele ment Kozáry Marival. Ezenkívül a Julicsa többet nem volt nálam.

Szembesítésnél Andó Julicsa azt állította, hogy ezenkívül még 3 napig volt a tanuál és pedig akkor, mikor a századostól cseledekönyvének megszerzése végett elment.

Oláh Mari: Nem igaz Julicsa, hogy többet nálam lettél volna! Fekete a lelked, ha ezt állítod!

Vádolt: Maga hazudik, ha ezt letagadja.

Samu Sándor földműves vitte Andó Juliót Tápó-Sülyről Kókára Pozsgainé házához. Ő vitte a csendőroket is, ugyanazon az uton, amelyen Andó Julicsát vitte Kókára. Itt Pozsgainé házat csak messziről mutatta meg a csendőroketnek, akik őt küldték be megkérdezni, hogy ott van-e még az a személy, akit előzőleg vitt oda Sülyből. Mikor azt mondták, hogy nincs ott, ezt — ugymond — tudattam a csendőroketkkel s kimentem a vasúti állomásra. Itt elmondtam többeknek, köztük egy ismeretlen kókai embernek is, hogy a csendőroket keresnek egy gyilkosnőlynt. Ezt a beszédet az is ismeretlen kókai ember elmondta kinn az állomás előtt a feleségének.

Kapás Pál kókai földműves, Pozsgai Ferencnének szomszédja elmondja, hogy október 5-én vasárnap este hozzámment Andó Julicsa s kihívta őt a vasúthoz. Ők vitték ki a holmiját kocsi az állomásra. Itt azzal küldte be tanu a feleségét jegyet vállalni Sülybe, hogy ő nem akar találni Kókára Jenő csendőroket, ki neki kedvese volt. Ott az állomásnál halotta egy sülyi emberölt, hogy keresnek egy gyilkosnőlynt. Ezt elmondta boros fővel, mire sem gondolva, a feleségének, aztán pedig a kocsiába ment.

Kapás Pálné elmondta, hogy az ő kis halott gyermekének vitt Andó Julicsa október 2-án koporsót és szemédolet. Ismétli tanu Kapás Pál vallomását s megjegyzi, hogy ő a férjétől hallott hírt, hogy a csendőroket egy gyilkosnőlynt keresnek, elmondta Andó Julicsának s ez bekioldta tanut a férjéért, Kapás Pálért. Mig bennjárt s visszajött, addig Andó Julicsa megszókták.

Bense István uradalmi szolgáló Kókán, vallja, hogy Pozsgainéknál látta Andó Julicsát s hogy őt kérték fel a láda elfeltesítésére, amelyet Szalényi József asztalos szegezett el. Vasárnap este fel, mikor a csendőroket Pozsgainéknál voltak, ő is odament s halotta hogyan faggatják Pozsgainét. Pozsgainé nagyon meg volt ijedve, úgy hogy tanu kérte a csendőroket, engedjék őt beszélni Pozsgainéval. Ez meg is történt s Pozsgainé egy-két perc múlva mindent kivallott.

Szabó István, a czeledői kórházi ápolónő hat napig ápolta az orbánében szenvedő Andó Julicsát. Pozsgai Ferenc földműves, másodrendű vádlott nő férje elnöki kitanítás után megtagadta a vallomást. Pozsgai Anna, másodrendű vádlott nő feltűnő szép, tizenöt éves lánya vallani óhaj. Október hó 2-5-ike között nem volt otthon, mikor Andó Julicsa náluk volt, mert Pesten varrodába járt. Azt azonban tudja, hogy október 20-án anyja, mikor a vizsgálobíró kihallgatásról hazajött, azt mondta, hogy még egy szoknyát keresnek rajta, kkkor anyjával együtt hosszú kereset után a kamrában, a láda mögött találták meg a szoknyát és a két selyemkendőt. A tárgyalást ho nap folytatják.

§§ **A kizáró panamája.** Az üllői-úti törvényszéki orvostani intézetnél, a budapesti Morgue-ról s annak igazgatójáról Ajtai K. Sándor tanárúrt Györhy József Függelven Hírnemző című időközönlökint megjelenő litografált közlönye csunya dolgokat írt. Így 1901. június 20-án *Az orvostani intézet panamája vagy egy halókölt ember vádjai az igazgató ellen cím* alatt azt írta, hogy Corba István, az intézet elbocsátott szolgája elmondta, hogy Ajtai professzor egy resemkivül szép cserépkályhát ajtaltatott birtokára, amelyet pedig az intézet muzeuma számára rendeltek. Vádoolta továbbá az igazgatót, hogy az intézet szolgáit parádésimásoknak használja, Hubert Gyula nevű szolgát pedig kértésziül s végül, hogy az igazgató az intézet számlájára pudert, pomádét és jogpört vásárolt magánhasználatára. Györffy Kerekes Andor

joghallgatót nevezte meg mint a cikkek íróját. A cikkek miatt Ajtai tanár nevében az ügyesség sájtópört indított Kerekes ellen, akit rágalmozás vétsége miatt helyeztek vád alá. A tárgyalás folyamán a vádoltnak közérdek címen megengedték a valódság bizonyítását, ami azonban nem sikerült neki, miert is a törvényszék az esküdték verdikete alapján becsületsértés vétsége miatt 14 napi fogházra és 60 korona pénzbüntetésre ítélte. A vádlott semmisségi panaszát ma tárgyalta a Kuria I. büntetőtanácsa Tarnay János előadásában s Thassy Pál koronaügyész-helyettes indítványára annak visszautasításával az elsőfokú bírósági ítélethez hozzájárult.

§§ **Párbaosó párbaoség.** A múlt év nyarán a Györffy-Szerényi-féle ügyből kiloyólag az Alkotmány támadást intézett Olaj Lajos országgyűlési képviselő, Györffy Gyula apósa ellen. Olaj e támadás következtében Bartha Miklós és Asbóth Jenő bankhivatalnok megbízottai által provokálta a cikk íróját, Beniczky Ödönt, akit ezenfelül másnap egy erőshangu hírlapi cikkben is megtámadott. Olaj segédei a történetek után arra az álláspontra helyezkedtek, hogy Olaj Lajosnak Beniczkyvel szemben nem elégtételt kell vennie, hanem elégtételt kell adnia, mert ez utóbbit ő erősebben sértette meg abban a cikkében, amelyet a támadó cikkre válaszul s mintegy elégtétellel írt. A segédek véleményüket írásba foglalva kiadták Olaj Lajosnak. Beniczky mikor megtudta Olaj segédeknek eljárását, egy erősen sértő közleményt írt — most már nem Olaj, hanem ennek segédei Bartha Miklós képviselő és Asbóth Jenő bankhivatalnok ellen. A megsértett segédek nevében Bartha Miklós dr. Lovász Márton és dr. Zlinszky János által elégtételt kért Beniczky Ödöntől, aki a maga részéről dr. Andrásszky Jenő orvost és dr. Zboray Miklós képviselőt nevezte meg segédeivel. A megindult lovagias tárgyalások folyamán a segédek úgy állapodtak meg, hogy csakis a megsértett segédek egyike és pedig Asbóth Jenő vegyen elégtételt a sértésért. Asbóth Jenő aztán meg is vitte Beniczky Ödönnel a segédek által megállapított kárpárbajt, amelyben Asbóth Jenő a lején szenvedett súlyos sérülést. A budapesti törvényszék ma vonta felelősségre párialdal vétségért Asbóth Jenőt. Ellenfele Beniczky Ödön nem jött el a tárgyalásra. A törvényszék Bartha Miklós kihallgatása után Asbóth Jenőt párialdal vétségéért egy napi álamfogházra ítélte. Beniczky fölött egy újabb tárgyaláson fog a bíróság ítékezni.

TÁVIRATOK

Vatikáni nagykövetség.

Bécs, október 27. Az Allg. Corr. közli, hogy Széchen vatikáni osztrák-magyar nagykövet állása a pápaválasztások érvényesített vető-jog és Merry del Valnak államtitkárrá történt kinevezése következtében megrendül, és gróf Széchen már legközelebb megválti állásától.

Orosz-japán feszültség.

Yokohama, október 27. Hivatalos tokiói jelentések szerint az oroszok megerősítik Yon-gampot. Ez az eljárás jelentékeny eseményre vezethet, mert ezt Korea integrátása megsértésének tekintik. Hir szerint 40 főnyi orosz csapat e hó 23-án Vjibva érkezett. Továbbá egy másik 200 főnyi orosz csapatostály átkelt a Tumonon és behatolt koreai területre. Ez incidensek dacára a helyzetet valamivel kevésbé feszültnek tartják. Mindinkább erősödik az a benyomás, hogy az Oroszország és Japán közt folyó tárgyalások közelebb állanak a békés megoldáshoz, mint ezelőtt.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, október 27. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Eladatok búza: tiszavideki 8.30—8.75, márcsi 8.25—8.50, bánáti 7.75—8.30 K. Ross: tót felvidéki 6.75—6.90, pestmegeyi 6.65—6.85 K. Tengeri 6.50—6.70 K. Zab magyork 5.75—6.25, válogatott 6.75 K.

New-York, október 27. (Terményárfás.) (Zárlat.) Gyapot: New-Yorkban helyben 10.85 (10.45). Októberre — (10.22). Január 9.04 (9.20). New-Orleansban helyben 10.1/2 (10.1/2). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 9.20 (9.20). Stand white Philadelphiában 9.15 (9.15). Refined in Cases 11.90 (11.90). Credit Balances at Oil City 1.74 (1.74). — Zsir: Western steam 7.10 (7.—). Rohe és Brothers 7.80 (7.25). — Tengeri irányzata állandó. — Októberre — (—). — Dec-re 50.1/2 (51.—). — Májusra 48.1/2 (49.—). — Búza irányzata bányadt. — Píros ősz helyben 87.1/2 (88.—). — Októberre — (—). — Dec-re 87.1/2 (87.1/2) — Májusra 83.1/2 (84.—). — Júliusra — (—). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — Kávé: fair Rio 7. sz. 6.— (6.—). — Októberre 5.10 (5.15). Január 5.40 (5.60). — Liszt: Spring Wheat clears 3.70 (3.70). Kukor: 3.70 (3.1/2—3.1/2). Őn: 26.25—26.50 (26.25—26.50). Bés: 14.— (14.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, október 27. (Terményárfás.) (Zárlat.) Búza irányzata bányadt. Októberre 82.1/2 (82.1/2) Dec-re 80.1/2 (81.1/2). — Tengeri irányzata állandó. Októberre 48.1/2 (48.1/2) — Zsir: Októberre 6.52 (6.52) Dec-re 6.55 (6.55). — Szalonna short clear 8.31 (8.31). — Sertészs: Dec-berre 11.35 (11.30). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Közöny.

Te lángoló, forró szavakkal fested:
Miként szeretsz, s követ a szíved bárhol!
Es én — únot közönyvel hallgatom csak,
Nem ejt meg engem a szerelmi mámor.

S tudok valakit innen messze... messze...
Kinek hideg, közömbös egy szavára:
Edes rezgessel röpben a szívembe
A szerelemnek forró lángsugára.

Draskóczy Ima.

— + A japán hírlapírás. Japán ötven-hatvan év előtt még teljesen ismeretlen volt az idegenek előtt és csak azóta nyílt meg ez a szép egzotikus ország az európaiaknak. 1853-ig nem is volt semmiéle újság Japánban, de nem is volt rá szükség, mert egész Japánban nem volt nyilvános élet. Az első lap Tokióban keletkezett, mert a főváros lakói szükségét kezdték érezni annak, hogy legalább arról értesüljenek, ami a saját városukban történik. Lassankint egy külföldi ipar keletkezett, mely arra vállalkozott, hogy a nagyvárosok lakóinak tudtul adja a nagyobb katasztrófákat, gyilkosságokat, családi drámákat, melyek azután napokig képezték a japán családok társalgásának a tárgyát. A tulajdonképpeni zseurnalizmus 1864-ben keletkezett Japánban, mikor Yokohamában három japán író összeállt s megalapította az első hírlapot. Nyomában több lap keletkezett, de az 1868-iki forradalom egyszerre véget vetett valamennyinek. A japán hírlapírás csak 1872-ben támadt föl újra, de ettől kezdve bámulatos lendületet vett. A sajtót európai minta után szervezték. Társulatok alakultak, részvénytársaságok keletkeztek s 1878 végén Japánban már 270 hírlapja és folyóirata volt. A japán hírlapok rendszeren a nagy városok legelőkelőbb forgalmu utcáiban telepsznek meg. A szerkesztőségben minden reggel összejönnek a munkatársak, hogy a lapot elkészítsék. Roppan szorgalmasan és gyorsan dolgoznak s azokban hihetetlen mennyiségű teát fogyasztanak el. A főszerkesztőnek a neve első eset, mert a japánok tudvalevőleg ecsettellel írnak. A főszerkesztő rendszeren valami kiváló politikus, — vagy főrézvényes. Azután következnek a szerkesztők és munkatársak, akik politikai és aktuális személyekről tudósítanak. A legelső rangfokozaton állnak a törvényeségi tudósítók és reporterek. Ha az ember az elegáns öltözött munkatársakat látja, azt hihetné, hogy mesés fizetést huznak, pedig a főszerkesztő havi fizetése nem több 200—250 koronánál, a reporterek fizetése pedig 40—60 korona. Viszont a japán hírlapírók a szellemi proletariátus salakjaiból kerülnek ki, akik minden képzettség nélkül mennek a hírlapírói pályára, mert Japánban

még az a fölfogás járja, hogy akinek semmi sem sikerül, az még mindig alkalmas a hírlapírásra. A legjobb szedők 1—1½ koronát kapnak napjára s ily gazdálkodással a japán lapok kevés előfizető mellett is prosperálnak. A legtöbb japán lap hat oldalból áll s az ára csak 6 fillér. A jobb lapoknak 20—40 ezer előfizetőjük van, csak a Yozuzu-Hoho szentírásokat hajhászó lap vitte föl 100,000 előfizetőre. A japán lapok sokat tettek az ország civilizációja érdekében. 1897-ig a sajtótörvény rendkívül szigorú volt, 1897-ben azonban kihirdették a sajtószabadságot. A japán lapok mindent írhatnak, csak a császári családot és az alkotmányt nem szabad bántaniok.

— + Fényképezés a tenger alatt. A fotografálás művészete egyre tökéletesedik és tudományos szempontból is eddig nem sejtett eredményeket mutat föl. Egy Boys angol tanárnak sikerült lefényképezni egy golyót, mely a levegőben másodpercenként 3000 lábnyi sebességgel haladt. Nagy feltűnést keltenek tudományos körökben azok a fényképek, melyeket villamos világítás segítségével a tenger mélyén vesznek föl. Louis Bouton, a párisi zoológiai iskola tanára már 140 lábnyi mélységben is sikerrel csinált fényképfelvételeket és minthogy a legnagyobb mélység, melyet a búvárok eddig elértek, 200 méter, azt hiszik, hogy a tengeralatti fényképezés akkor, amikor hajóromokon dolgoznak, a búvároknak is segítségére lesz. Bouton azt hiszi, hogy nemsokára 800 láb mélységben is tökéletes fényképre fog szert tenni.

— + Edison legújabb találmánya. Edison kijelentette, hogy a közel jövőben be fogja mutatni új találmányát, ami tönkre fogja tenni a gáztársaságokat és fölöslegessé teszi a jó használatát. Most tökéletesített egy villamos generátort, amely olyan anyagból állítja elő a villamosságot, hogy az jóformán semmibe sem kerül és még a szegény munkás is villamos világítást használhat, azzal fűthet és ébédjét is az önmaga előállította villamosság tüzein főzheti meg. A generátor oly egyszerű szerkezetű, hogy bárki is kezelheti és esetleg javíthatja is, ezenkívül olyan erős áramot fejleszt, hogy a gépkocsiknak ezzel való berendezése azokat egyszerűsíti és a kocsik súlyát is legalább felére szállítja le.

— + Hajasítás. Franciaországban ilyenkor ősz idején a hajkereskedők bejárják a városokat és falvakat, kikeresik a fiatal leányokat és rábeszéli őket, hogy jó pénzért adják el a hajukat. Egyes helyeken már várnak is a leányok ezekre a hajkufárokra és úgy ápolják a hajukat, hogy az minden három évben megújren az olló számára. Legszébb a haja a normandiai, legdurvább a bretagnei asszonyoknak és Limogesben található a legszébb földnőrhaj. Franciaország északi részében legkevesebb szép a haj, mert a tengeri levegő elhalványítja, viszont hegyi vidéke-

ken sötét és hullámos a haj. A hajkereskedők nagyobbára amerikaiak. Franciaországban évenként mintegy ötmillió frank ára haj el s a Németországból is több tonna szőke hajat szállítanak az új világra.

KÖZGAZDASÁG

Hajósás. A Magyar Folyam- és Tengerhajózási R. T. igazgatósága közli, hogy a folyó évi október 25-én megindított járatokat Csongrád- és Szolnok között — a nevezett vonalon tehát hajózási akadályok miatt — folyó évi október hó 26-án újból megszüntette.

Vasuti és hajózási forgalom Pozsonyon át. A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság igazgatósága közli, hogy a fenti forgalomban fuvarlevelenként 10,000 kilogrammos mennyiségekben elszállítandó gabonaküldemények felvétele, illetve átvételét Pozsonyban folyó évi november hó 7-én megszüntette.

Borjavasár. 1903. évi október hó 27-én. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaság). Felhajtás. Belföldi élő borju 328 drb, leült borju 5 db, bécsi borju — db, — db, növénydekmárha 4 darab, bárány élő — darab, leült bárány — darab, — Argyezések. — Belföldi élő borju I. rendű 96—103 f.-ig, kivételez 116 f. II. rendű élő borjúk 84—94 f.-ig, 1 kilónként, leült borju I. r. 94—100 f.-ig, II. r. — f.-től — f.-ig, kivét. f. kilónként, levonas nélküli. Rugott borjúk 40—70 f.-ig. Növénydekmárha — f.-től — f.-ig, I. r. — f.-ig, középmínőségű — f.-ig, alárendelt — f.-ig, 1 k.-kint. Bárány élő — — — — — k., leült bárány — — — — — k. kivételez ár — k.-ig páronként. — Irányzat általában csondes, az árak 3—4 fillérel csökkentek.

Sertéskonsumvásár. (A székesfehérvári sertés-vasár és közvásárház intézősége). Október 27-én. Felhajtás: Zsirtertes, ugyanint Öreg I. rendű — 350 kilogramm felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogramm felül — darab, középm 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husztertes ugyanint: nehéz 300 kilogramm felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Felhajtás összege 195 darab, — darab süldő, élő napi maradvány 83 darab, — darab süldő, összesen 233 darab, — darab süldő. Eladatok 198 darab sertés, — darab süldő. Maradvány 185 darab. — darab süldő. A vásár irányzata lanya. Az árak változatlank. — Következő árak jegyzetelték: Zsirtertes: Öreg I. r. 350 kgr.-on felül 94—94 fillérg, II. rendű 280—350 kilogramm 92—94 fillérg, selejtezett — fillérg, silány — fillérg, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 97—100 fillérg, fiatal középm 220—300 kilogramm 94—98 fillérg, fiatal könnyű 220 kilogramm 88—94 fillérg, süldő — fillérg, malac — fillérg. Husztertes: Nehéz 300 kilogramm felül — fillérg, könnyű — kilogramm — fillérg, süldő — fillérg, malac 40 kilogramm — fillérg. Árak minden levonas nélküli, kilogrammonként, élősluban.

Bécsi sertésvásár. A szeptember központi vásárcsarnokban megtartott sertésvásárra bejelentettek 11070 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak

REGÉNY

Egy férj regénye

Irta: SALVATORE FARINA

(7)

— És még most sem... annyit tudok és csak rá kell nézni az arcára. Azt mondják, hogy ivásra adta magát! En értek hozzá és fogadni merek, hogy a szegény signor Luciano még most is a boldogult signora Leticiára gondol.
— És jól teszi, hogy rá gondolsz, ha nagyon szereted; mégis hat hónap hosszú idő és fájdalom megenyhülhetett volna azóta. Nem gondold, hogy nem lappang-e e mögött még egyéb is.
— Es mi lappangna mögötte? — kérde Paolino és naiv csodálkozásában néhány percre megszünt az evezők szabályzerű mozgása.
— Hat hónap hosszú idő, — ismétlem.
— Hosszu idő, mondja ön? A szívvel mérve, rövid. Van önnek felesége?
— Nincs, hála istennek.
Paolino ránta a fejét.
— Akkor nem tudhat erről semmit sem.
— Es van neked feleséged?
— Van bizony, az én Annettám és megajándékozott egy pár gyermekkel, olyanok, mint a rózsabimbók.
— Neked tehát van okod rá, hogy többet érts ahhoz, mint én, — szakítottam félbe mosolygva az öreg.
— Igen én értek hozzá! Es mit gondolsz? Boldog vagyok, nincs boldogabb halász az egész tavon, az én Annettám esküvővel asszony; vesztett a szépségéből, tudja, esküvőnk napja óta; nem törődik már magával, azt mondja, hogy van már ura, nem akar másoknál is tetszeni; de még most is szép asszony; sorsunkkal meg vagyunk elégedve, van erős karom és jó lapátom, a feleségem

megfoltozza rongyos ruháimat, a gyerekek tiz helyett lármáznak és ha más nem, hát polenta mindig kerül az asztalra. Mindez, — tette hozzá a halász, — felér az agglégényélet sivar élvezeteivel és a borközi jókedvvel.

— Lassan, lassan, a jó borral mégse, Paolino Gaggini... Nagyon elvetted a súlykot.

Paolino megértette a tréfát, abbahagyta a komoly szót és harsogó kacagásba tört ki.

— Igaza van, a jó bort, ha jó, mindenki szereti.

— Szinaranyat beszélsz, Paolo, és ez tetszik nekem.

— Azt mondtam tehát — folytató Paolo testvéremtől felbátorítva — azt mondtam tehát, hogy signor Luciano, ahogy itt látta, még mindig rá gondolsz a feleségre...

— Kezdek hinni benne.

— Hígyje is. Ami engem illet, ha a saját szemimmel látnám berugva, még akkor is azt mondanám, hogy a feleségre gondol...

— Képzeld el, hogy így láttad őt...

— Komolyan beszélsz? Hát még akkor sem mondhatnék mást. De valóban igaz-e?

— Azt hiszem, igaz... De hiszen magad is elismered, hogy a jó bort mindenki szereti.

— De signor Luciano nem szereti. És figyelje meg jól, amit mondok: ha ő leiszsa magát, megvan rá a maga alapos oka.

— Mindenkinék, aki leiszsa magát, megvan arra a maga kitűnő oka.

Paolino nem figyelt oda és tovább beszélt.

— Mert lássa, Signor Luciano nem szerette a bort és ha most ahhoz menekül, szándékosan teszi, kétségbeesésből, körülbelül úgy, mintha valaki megmérgezte magát, hogy a másvilágra jusson.

— Körülbelül úgy... Csakhogy a te signor Lucianood jól választja mérget és nem nézi, pontos-e az adag.

Paolino nem válaszolt; tréfás szavaim megbántották.

A csónak, mint buvár, siklott tova a vizen;

mély esend honolt köröskörül és a félhold fantasztikus képet vett a tó elbűvölő panorámájára. A csónak széles csucsáról Anselmo szivarjáról kísértesed hurokban szállt a füst az ég felé.

III.

Légyvárak.

Jól vigyázz, szótam magamhoz, Paolino Gaggini józanul beszél és te nem vagy az az ember, aki egy kipróbált szentenciát mondhat ezekben a dolgokban. Kérdezd meg a szivedtől, gondold vissza egy pillanatra gondtalan kedélyed hű ábrándjaira, téljen szíved hazug gyötrelmeire, agglégény-életed léha vidámságaira, nem látsz-e végtelen önmegfeledkezés fenekén őrösséget, sósétséget? Es nem érzed-e utálatot, szivszorulást, nem érzed-e a nyugtalanság lázat? Mid hiányzik? Nem tudod, mert mindened hiányzik. Meg tudnád-e érteni, saját énednek mily nagy része hiányzik neked! Es mennyire különbözik ez a lét, amelyet a magány unalma és cinikus társaságok unalma közt végigtengetsz, az igazi élettől! Gondolkodj rajta! Mid hiányzik?... Mindened hiányzik, tiszta, erős hajlam, amely szellemedet erősíti és megedz az erény számára; egy szép ifju arca, amely visszatükrözdi a te szerető szemeidben; egy pár lány, rózsás kezecke, melyek vállaidon pihennek, és egy gyengéd szó, amely sokáig visszhangzik kebledben. Mid hiányzik még? A feleség — nem a kikapós, léha, magát odsadó teremtés, miként az, akit te ismersz, nem egy feleség, hanem a te feleséged, jászai kedvi, mosolygó, szerető feleséged, de csakis a te számodra az, szigorú és szemérmes egyuttal másokkal szemben. Így álmodta meg a szíved — és így kell lennie és lesz is, ha csak a sziveddel keresed őt. Vigyázz: ő a tied, és te nem vagy többé egyedül; ő te mellett van, vagy várakozik rád. Lämpád fényénél varrogat, nem szól egy szót sem, hogy ne háborogasson téged, de néha-néha felpillant varróasztaláról és lopva rád néz.

(Folytatás következik.)

5171 darab fiatal sertést, 2587 darab magyar hizott sertést és 2476 darab nehéz sertést. Összesen — darabot. Jegyzék: kigr.-kint élőanyagban a fogyasztási adót nem számítva; elsőrendű sertés 108—105 fillér, kivételosen — fillér. Közép minőségű 98—102 fillér, könnyű sertés 97—98 fillér, fiatal sertés — fillér, süldő 74—92 fillér.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, október 27.
Méréskelt kínálat és ugyanolyan kereslet mellett készbuza csöndes és a forgalomba került 18.000 mm. teljesen változatlan árákon kelt el. Rozs csöndesen tartott, budapesti paritására 6.20—6.22 1/2 k.-ig kötetelt; a többi cikke kis forgalom mellett változatlanok.

Eladott:
Buza, Tiszavideki: 150 mm 80 k. 8 K. 10 f., 400 mm. 80 k. 8 K. 07 1/2 f., 300 mm. 80 k. 8 K. 07 1/2 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 07 1/2 f., 900 mm. 80 k. 8 K. 02 1/2 f., 100 mm. 80 k. 7 K. — f. sárga, 600 mm. 80 k. 8 K. — f., 100 mm. 80 k. 7 K. 85 f. buk., 500 mm. 79 k. 8 K. — f., 500 mm. 79 k. 7 K. 79 1/2 f. felső, 700 mm. 78 k. 7 K. 80 f. sárga, 800 mm. 77 k. 7 K. 60 f. úszkös.
Fejérmezei: 300 mm. 77 k. 7 K. 78 f., 500 mm. 77 k. 7 K. 75 f.
Pestmegyei: 150 mm. 10 k. 8 K. 05 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 97 1/2 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 85 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 300 mm. 79 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 85 f., 250 mm. 77 k. 7 K. 85 f., 150 mm. 76 k. 7 K. 65 f.
Dunai: 220 mm. 78 k. 7 K. 80 f.
Hartai: 200 mm. 78 k. 8 K. — f., 300 mm. 79 k. 7 K. 90 f.
Bánsági: 3000 mm. 77 k. 7 K. 75 f.
Bácskai: 1000 mm. 76 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 75 f.
Mind három hónapra.
Rozs: 300 mm. 6 K. 23 1/2 f., 100 mm. 6 K. 23 1/2 f., 200 mm. 6 K. 20 f., 300 mm. 6 K. 23 1/2 f., 500 mm. 6 K. 17 1/2 f., 400 mm. 6 K. 17 1/2 f.
Árpa: 100 mm. 5 K. 55 f.
Zab: 100 mm. 5 K. 55 f.

Készpénzfizetés mellett.
A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti árú- és értéktözsde sokaig szerint készpénzben és kilogrammonként — A minőség hektoliterenként 50 kilogrammonként.

S z a m	Kiló	Kilogramm ára		Kiló	Kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig
Tiszavideki uj	—	—	—	—	—	—
"	78	7.50	7.62	79	7.83	7.90
"	77	7.16	7.16	80	7.82	8
"	78	7.70	7.85	81	7.50	8.05
Fehérmegyei	—	—	—	—	—	—
"	76	7.60	7.60	79	7.80	7.90
"	77	7.50	7.70	80	7.85	7.95
"	76	7.65	7.70	81	7.75	8
Pestvidéki	—	—	—	—	—	—
"	76	7.40	7.55	78	7.70	7.80
"	77	7.45	7.60	80	7.75	7.90
"	75	7.30	7.75	81	7.80	7.95
Bánsági	—	—	—	—	—	—
"	76	7.45	7.50	79	7.75	7.80
"	77	7.50	7.70	80	7.75	7.85
"	75	7.65	7.80	81	7.85	7.95
Bácskai	—	—	—	—	—	—
"	76	7.45	7.70	79	7.75	7.85
"	77	7.50	7.80	80	7.80	7.90
"	78	7.70	7.85	81	7.90	8

Egyéb gabonafajták	Kiló	Kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig
Rozs uj elsőrendű	—	6.20	6.20
" középminőségű	—	6.10	6.20
" alsórendű, elsőrendű	—	6.00	6.10
Árpa elsőrendű	—	5.40	5.60
" másodikrendű	—	5.20	5.60
Zab elsőrendű	—	5.15	5.70
" középminőségű	—	5.05	5.55
" alsórendű	—	4.95	5.45
Tengeri fehér	—	6.00	6.10
" sárga	—	5.15	5.25
" angol	—	5.15	5.25
Rozs kárpát	—	10.50	11

A határidőszület folyamán a következő kőbűvek körtének:

Októberi buza 1903.	7.66—7.67—7.68—7.61
Aprilisi buza 1904.	7.74—7.72—7.70
Októberi rozs 1903.	6.23—6.23
Aprilisi rozs 1904.	6.58—6.64
Októberi zab 1903.	5.39—5.37
Aprilisi zab 1904.	5.64—5.60
Májusi tengeri 1904.	5.38—5.20

Déli egy órakor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Októberi buza 1903.	7.60—7.61
Aprilisi buza 1904.	7.70—7.71
Októberi rozs 1903.	6.26—6.27
Aprilisi rozs 1904.	6.54—6.55
Októberi zab 1903.	5.36—5.37
Aprilisi zab 1904.	5.59—5.60
Májusi tengeri 1904.	5.30—5.31

Délután fél órakor zárul:

Októberi buza 1903.	7.59—7.60
Aprilisi buza 1904.	7.69—7.70
Októberi rozs 1903.	6.27—6.28
Aprilisi rozs 1904.	6.54—6.55
Októberi zab 1903.	5.36—5.37
Aprilisi zab 1904.	5.58—5.59
Májusi tengeri 1904.	5.30—5.31

A budapesti értéktözsde.

A mai előtözsde ked. ező hangulattal nyílt meg. Az összes értékek emelkedtek, zárlat felé azonban politikai birekre az árfolyamok gyöngültek.

Előtözsde: Osztrák Hitelrészvény 662.50—665.50. Magyar Hite részvény 729.—734.—. Leszámítolóbank részvény 456.50—459.—. Jelzálogbank részvény 517.60. Rimamurányi vasmű részvény 470.—473.—. Államvasutó részvény 657.75—661.50. Városi Villamos Vasut részvény 317.—317.25. Közüli Vaspálya részvény 607.80—608.— korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Koronajáradék 97.85—98.05 százalék. Magyar Hitebank részvény 729.—732.80. Jelzálogbank részvény 517.25.—. Leszámítolóbank részvény 456.—. Osztrák hitelrészvény 663.—665.60. Kereskedelmi bank részvény 2725.—. Ujlaki Téglagyár részvény 255.—260.—. Ganz-tele Vasöntő részvény 225.—23.5.—. Rimamurányi vasmű részvény 471.—. Közüli Vaspálya részvény 602.50—609.—. Városi Villamos Vasut részvény 317.—318.50. Déli Vasut részvény 67.—53.—. Államvasutó részvény 660.—661.50. Kőszénbánya és téglagyár 435.— korona.

1/4 órakor zárul: Osztrák Hitelrészvény 663.25. Magyar hitebank részvény 729.75. Leszámítolóbank részvény —. Rimamurányi vasmű részvény —. Osztrák-magyar államvasutó részvény 660.—. Közüli vasut részvény —. Városi villamos vasut részvény —. korona.

A budapesti terménnytözsde.

A terménnytözsdeben a szezonoszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyzék-bizottság hivatalosan a következő ár-folyamokat állapította meg:

Jegyzék: Heremag: lucerna magyar 56.—62.— korona, vörös aprószemű 48.—52.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánsági — korona. középsemű 54.—56.— korona, nagysemű 58.—61.— korona. Disznókaj: budapesti 66.50—67.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonnát légszártított vidéki — korona, városi 4 darabos 56.50—57.— korona, 3 darabos 57.—57.50 korona. füstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 19.—19.50 korona. 120 darabos — korona. 100 darabos 21.75—22.50 korona, 85 darabos 23.50—24.— korona. azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 18.50—19.— korona. 100 darabos 21.25—21.75 korona, 85 darabos 22.75—23.50 korona. Szilvaiz: slávoniai 19.50—20.— korona, szerbiai 17.50—18.— korona. azonnali való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

A mai előtözsde határozatlan barátságos hangulat kerekedett fölül. A spekuláció a helyzetet tekintettel arra a jogadattalra, melyben Tisza a szabadelvűpártban részesült, nyugodtan ítéli meg. A kedvező áramlat az előtözsde bezárásáig még erősödött.

A déli tőzsde a kilencos-bizottság üléséről érkező hírekre kissé gyöngében indult de a későbbi forgalomban ismét határozottan kedvező hangulat lépett előtérbe.

Zárlat barátságos.

Becs, október 27. (Magyar érdekek sárlata.) 4 1/2-os aranyjáradék 118.30. Izlasi és szegedi kölcsön-sorsjegy 155.— Magyar vasut kölcsön ezüstben —. Magyar keleti vasut állami kölcsön —. Magyar leszámítoló- és pénzváltóbank 455.50. Rimamurányi vasmű részvény 471.—. Magyar koronajáradék 97.85. 4 1/2-os Magyar földtözsde. kötvény 97.60. Magyar hitebank részvény 731.—. Magyar nyerevény kölcsön sorsjegy 205.— Kassa-oderbergi vasut részvény —. Magyar keresk. bank 2715. Magyar csatornák —.

Bécs október 27. (Osztrák érdekek sárlata.) 4 1/2-os papírjáradék 100.20. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 119.70. 1890-os sorsjegy 163.10. Osztrák hitelsorsjegy 457.—. Angol-osztrák bank —. Bécsi bankjegyzet: 455.—. Osztrák-magyar bank 1605.—. Déli vasut 82.—. Dunagőzhajózási részvény 862.—. Dohányrészvény 356.—. Csanzár: és királyi arany 11.34. Német bankváltók 117.30. 4 1/2-os osztrák járadék 100.—. 100.60. Osztrák koronajáradék 100.20. 1864-k sorsjegy 252.—. Osztrák hitelszámítoló részvény 664.25. Unionbank 624.50. Osztrák Ländersbank 418.—. Osztrák-magyar államvasut 660.75. Elbavölgyi vasut 422.—. Alpei bányarészvény 385.—. 30 frank. arany 19.67. Londoni váltó: 230.25. Athén: Iranyway Litt B. —. Bécs Iranyway Litt A. —. Lúptó kőb 280.—. Az irányzat tartózkodó.

Becs, október 27. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A adósnak magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 664.—. Magyar hitelrészvény 731.60. Angol-Osztrák bank 273.—. Bécsi bank-egyesület 480.50. Union bank 625.—. Ländersbank 408.—. Osztrák-magyar államvasut részvény 660.75. Déli vasut 82.75. Elbavölgyi vasut 423.—. Eszanjogati vasut részvény —. Dohányrészvény 357.—. Rimamurányi vasut 472.—. Alpei bányarészvény 385.—. Májusi járadék 100.25. Magyar koronajáradék 97.85. Iórék sorsjegyek: 138.25. Német birchdami mára 117.25—117.33. Napoleonór 10.08.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, október 27. (Tőzsdés tudósító.) A tőzsde megnyitások nem volt egységes. Bankrészvények tegnaphoz képest valamivel gyengébbek voltak. Kohórézvények közül dorundiai 2 1/2-al alacsonyabbak voltak, tekintettel a tegnapi közgyűléseken tett kijelentésekre. Szénrészvények szilárdak. Fondok laánykák. A vasut részvényekben nem volt nagy üzlet.

Gotthard-részvények valamivel jobbak. Földközi-vasut gyengébb, később javult. Államvasutó részvények Bécsre javultak. Hajózási részvények változatlanok, jól tartó árakkal. Később montandrétek emelkednek, tekintettel a bányákra a kőszén-zindikatúshoz való esaklatokra. Különben állandóság volt észlelhető. Jelentéskor helvi értékek nem egységesek. Magán-leszámítolási kamatból 2 1/2-os. Utlatópenz 4 1/2-os.

Berlin, október 27. (Zárulati.) 4 1/2-os papírjáradék —. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 101.90. Elbavölgyi vasut —. Magyar koronajáradék 98.—. Osztrák-magyar államvasut 141.75. Kassa-oderbergi vasut —. Bécsi váltóár 85.25. Magyar vasut beruházási kölcsön —. Alpei bányarészvény —. Dvonto-Commandit 196.—. Általános villamosmossági Edison 213.—. Gelsenkirchener 212.60. Laura-kőb 230.25. 4 1/2-os osztrákjáradék 100.25. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 99.80. Osztrák hitelrészvény 208.90. Déli vasut 16.—. Károly-Lajos vasut —. Orosz bankjegyek 216.25. 4 1/2-os uj orosz kölcsön —. Iórék dohányrészvény —. Olasz járadék —. Magyar hitebank —. Dynamit Trust —. Harpeni 190.72. Az iranyzat gyengébb.

Berlin, október 27. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom: 4 1/2-os magyar aranyjáradék 98.—. Magyar koronajáradék 209.—. Osztrák hitelrészvény —. Osztrák-magyar államvasut 141.90. Déli vasut 16.40. Eszanjogati vasut 216.25. Elbavölgyi vasut —. Orosz bankjegy kőspenz —. Buschtiehradi —. Orosz bankjegy —. (Utolsó.) Lombard —.

Páris, október 27. (Zárulati.) Osztrák-magyar államvasut —. Uj török konzol 33.25. Egyiptomi járadék 158.50. Osztrák Ländersbank —. Párisi bankrészvény 1115. 3 1/2-os francia járadék 9727.—. 4 1/2-os spanyol járadék 9085. 3 1/2 uj törleszhető járadék 9775.—. Crédit foncier de France 687.—. A pesti bányarészvény —. 4 1/2 1890. román kölcsön 88.25. Görög kölcsön —. Váltó Olaszország 0/0 1/8 pari. 16.40. Amsterdamra 206.37. Váltó Britszelre 0/0 1/4. De Beers 506.50. Chartered 61.—. 5 1/2 bolgár kötelezvény 424.—. Magyar aranyjáradék 101.10. Déli vasut 85.—. Váltó Londonra 251.40. Osztrák aranyjáradék 101.50. Iórék sorsjegy 138.25. Meridional vasut —. 4 1/2-os olasz járadék 103.65. Ottomanközpont 585.—. 3 1/2-os francia járadék 687.—. Osztrák földhitelintézet 13.02. Déli vasut elsőbbségi kötvény 322.—. 4 1/2-os 1896. román kölcsön 88.75. Dohányrészvény 391.—. Váltó Bécsre 103.87. Váltó német piacokra 121.87. Rio 12.70. East Rand 179.—. Randfontein 64.—. Magyar Zárólagbank 555.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, október 27. (Zárulati.) 4 1/2-os papírjáradék 100.85. 4 1/2-os osztrák aranyjáradék 101.75. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 99.75. Osztrák hitelrészvény 209.40. Osztrák-magyar államvasut 141.75. Eszanjogati vasut 196.50. Buschtiehradi vasut —. Londoni váltóár 240.—. Bécsi bank-egyesület 122.25. Villamos részvény 138.—. 3 1/2-os magyar aranykölcsön —. 4 1/2-os osztrákjáradék 100.80. Osztrák koronajáradék 100.50. Magyar koronajáradék 98.—. Osztrák-magyar bank 115.50. Delü vasut részvény 12.00. Elbavölgyi vasut 107.—. Bécsi váltóár 852.16. Párisi váltóár 811.20. Union bankrészvény —. Alpei bányarészvény 193.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, október 27. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Arovasok január. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 209.50. Német bank 219.—. Disconto 105.80. Berini kereskedelmi bank —. Gelsenkirchener 212.60. Harpeni 202.50. Laura-kőb —. Olasz járadék —. Hilbernia —. Az irányzat gyengébb.

Hamburg, október 27. (Zárulati.) 4 1/2-os osztrákjáradék 100.70. 1890. sorsjegy 154.20. Déli vasut 15.80. 4 1/2-os Osztrák aranyjáradék 101.50. Osztrák hitelrészvény 209.10. Osztrák-magyar államvasut 141.50. Olasz járadék 103.20. 4 1/2-os magyar aranyjáradék 99.70. Az irányzat tartott.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi oszrnek jelentése.

Október 27. A sertésüzlet irányzata: változatlan.
A Hasos sertések ára: L A Magyar elsőrendű. Oreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli súlyban 107—108 fillér.) Párok közép (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Fiatal nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) 113—114 fillér. Fiatal közép (páronként 261—320 kilogramm terjedő súlyban) 113—115 fillér. Fiatal könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. II. Magyar s z e c e t t: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) — fillér. Közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) — fillér. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. III. R o m a n i a: Nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) — fillér. Közép (páronként 300—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. IV. R o m a n i a i e r e d e t t (Stach): Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. V. S z e r b i a: Nehéz (páronként 260 kilogramm felüli súlyban) 110—117 fillér. Közép (páronként 340—260 kilogramm terjedő súlyban) 114—115 fillér. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 112—113 fillér.

S e r t e s l e j t e s é m 1903. október 25. napján volt készlet 37.147 darab. — 1903. október 28. napján rendelkezésre állt 436 darab. — 1903. október 26. napján eszkalitott 948 darab. 1903. október hó 27. napjára maradt készletben 36.637 darab.

N a p i r e n d.

Haptar: Kedd, október 28. — Róma — atholikus: Simon és Judás. — Protestans: Simon. — Öreg-orosz: (október 15.) Lucifán. — Zsidó: Marchoz. 7. — Nap kel: 6 óra 23 perckor. — Nyugszik: 4 óra 31 perckor. — Hold kel: 12 óra 55 perckor délután. — Nyugszik: 11 óra 4 perckor éjjel. — Első nyelget 9 óra 32 perckor délelőtt.
A műszterek nem jozadnak.
A képviselőház cinke fogad 9—10-ig.
Nemzeti Múzeum. Képtár. Nyitva van d. e. 9 órá-tól délután 1 óráig.
Országos képtár az Akadémia mellett délelőtt 9—1 óráig. Közelekedési Múzeum a Városgazdán nyitva d. e. 9 órá-tól 12 óráig déltalnan.
Az Akadémia Goethe-szobája nyitva délelőtt 10—1-ig.
Nemzeti Szalon öszi tárlata nyitva délelőtt 9 órá-tól este 8-ra. Belépdő-ij 1 korona.
Műegyetemi múzeum (Kerepesi-ut 72.) d. e. 9-órá-tól 1 óráig.
A földtani intézet múzeuma a Városgazdán Iparcsarnok nyitva délelőtt 10 órá-tól 1-ig. Belépdő-ij 1 korona.
Egyetemi könyvtár nyitva este 6-tól 9—12 óráig és déltalnan 3—8-ig.
Akadémiai könyvtár nyitva 3—7-ig.
Múzeum könyvtár nyitva délelőtt 9 órá-tól 1-ig.
Az óriaművelő intézet és múzeum. Megtekinthető egész nap III. ker. O-Buda, Külső-Szent-Endrei-ut. Helyjérendő vasut a Pálly-téről.

Mentőegyesület helyiségei a Markó- és Súlyom-utca sarkán, reggel 8 órától este 6-ig.
Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szaknyelvára, tudakozó-osztálya és keleti mintatára V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtti 9 órától 12 óráig és délutáni 3 órától 6 óráig. Házias termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetőség aratásait is eszközöket) a vérszegény iparcsanakban (vasár és ünnepeken) is nyitva délelőtti 9 órától 12 óráig és délutáni 3 órától 6 óráig. A külföldi kereskedelmek közötti üzletvezetése (Magyar kereskedelmi egyesültségek) V. kerület Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése.

Budapest, október 27.

Hazánkban száraz és enyhe idő uralkodik. A levegőnyomás eloszlásában feltűnő változás nem mutatkozott.

Európa időjárása enyhe; nagyobb esők elfordultak Angol- és Franciaországban, kisebbek pedig Olaszországban, meg Romániában.

Küldés. Enyhe és tulnyomóan száraz idő várható, legfeljebb az ország délnyugati részén némi esővel.

Vizállás.

Ország	Ok. 27.	Ok. 28.	Ország	Ok. 27.	Ok. 28.	
Ann Duna	1,30	1,35	Tisza	M-Sziget	0,17	0,20
Rehénding	2,39	2,40	Tekőháza		0,41	0,78
Passau	2,56	2,56	V-Nagyvíz		0,10	0,23
Linz	0,15	0,14	Tokaj		0,28	0,10
Bécs	2,26	2,34	Tisza-Füred		0,36	0,80
Pozsony	2,12	2,25	Szolnok		0,44	0,88
Komárom	2,15	2,19	Csongrád		0,04	0,04
Budapest	1,40	1,32	Szeged		0,81	0,4
Paks	2,30	2,30	Török-Becse		0,10	0,23
Mohács	3,38	3,38	Titell		1,69	1,70
Gombos	2,40	2,30	Barta		0,10	0,30
Uyvárd	1,32	1,31	Óró		0,85	0,84
Pancsova	2,02	2,04	Bodrog Zemplén		1,18	0,10
Orsova	1,39	1,39	Sajó Zsolna		1,59	1,50
Magyarfalva	0,60	0,74	Kornád		0,03	0,03
Sárospatak	0,48	0,48	Berettyó		0,25	0,26
Troncsón	0,50	0,50	B-Ujfalud		0,37	0,38
Szered	0,54	0,50	Ceusa		0,06	0,03
Sz-Gothárd	2,40	2,39	N-Várad		0,10	0,47
Sárvár	2,40	2,38	Belyénys		0,20	0,65
Győr	1,32	1,14	Tenke		0,14	0,4
Pottau	0,30	1,14	Gurahony		0,21	0,23
Zákány	2,01	1,18	Borosjenő		0,12	0,20
Berecs	0,50	1,18	Békes		0,01	0,1
Eszék	1,20	1,60	Gyoma		3,22	0,16
M-Szordahá	1,20	0,10	Gy-Fehérvár		0,10	0,10
Szatmár	2,94	2,80	Branyicska		0,12	0,14
Sziszek	2,38	2,43	Soroksán		0,10	0,10
Mitrovica	0,30	0,6	Arad		1,24	1,13
Deés	0,56	0,10	Makó		0,10	0,10
Szatmár	0,32	0,32	K-Kostoly		0,65	0,61
Krauszna	0,32	0,32	Kiszéto		0,65	0,61
Latorca	0,18	0,26	Temesvári		0,45	0,55
Laborca	0,32	0,32	Becsek		0,24	0,42
Ungvár						

Egyengült férfiero, impotencia, idegbetegségek, a fiatalsg titkos búnel s kicsapongásai egyedül csak a

Dr. BRUN-féle PERUIN-POR
(perui növényekből készítve)

átal gyógyíthatók bizonyos, s meg- csak egyedül alkalmas a nemzö, a szülöszervek mindennemü gyengé- segek elhárítására, így férfiaknál a tehetetlenség, a nőknél a mag- tanlag elváltozásra pótolhatlan gyógyszer a nov- és vérszegénység által előidézett erőtelenségi, a kiscsapongások, öntetkezés és továbbá mindennemü ideghatalmakkal u. m. migrán- seffajás, az arcu sápadtság, álmatlanság, derékcsontfájás, há- terfájás, a mekcskeverés, tohétlenség, a női hájok, gyengédségi állapotok stb.-nek. Mindzen idegbetegségek a gyö- gyészatan belül semmiféle ismeretes szer által sem gyógyít- hatók oly biztosan és tökéletesen, mint a dr. BRUN-féle Peruin-por által. Aránmatlanságait keszögé vállalták. E por- tikkal egyedül bírom a ezre kérem címén figyelembe vonni. 1 doboz 4 pontos leírással együtt 3 korona. Postameg- rendelések utánvét mellett.

Kapható a készítőnél:
Mehlschmidt József gyógyszerésznél Győrött és a forrátkártan **LUX Mihály** droga-üzletében IV., Múzeum-körút 7.

Iparosok!

Szabunkák iparosok számára. Megjelentek az „Iparos- nek olvasókönyve”, melynek teljes jegyzékét kívánatra azonnal megküldjük.

Az elektromotorok és azok alkalmazása a kisipar- ban. Írta: Weyde J. Ferenc. Ára kötet 4 kor.

Vasművéség Írta: Edvi Ilés A. Ára kötet 4 kor.

Az iparos kincseskönyve. Írta: dr. Hankó Vilmos. Ára kötet 2 kor. 40 fillér.

A gőzkazánok kezelése. Írta: Teilmayer Károly. Ára füzet 1 kor. 20 fillér.

Iparos kate Írta: dr. Pechány Adolf. Ára füzet 60 fill.

Mechanika Írta: Hinsenkan Bernát. Ára füzet 1 kor. 20 fillér.

A faipar köréből. Írta: Gaul Károly. Ára füzet 80 fillér.

Elektromos elemek és akkumulátorok Írta: Ceppay László. Ára füzet 60 fillér.

Iparosok egészségéért. Írta: dr. Nagy Béla. Ára: 1 kor. 20 fillér.

Motorek. A kisipari motorok szerepe a nemzetgazdaság- ban. A kisipari motorok berendezési és üzem- költésének kiemelt része: ipartelemek berendezése. Írta: dr. Schatz Dózsa. Ára füzet 1 kor. 20 fillér.

Textilipar. A gyapjú felkészítése. Írta: Szegedi Árpád. Ára füzet 60 fillér.

Művészet az iparban. Írta: Módszay Imre. Ára füzet 60 fillér.

Hasznos olvasmányok. Az „Iparosok olvasókönyvéből” 5 kötetben. Egy-egy kötet ára diszkrétben 3 kor. 20 fillér.

Az iparban szereplő ásványok. Dr. Sztefányi Hugó. Kötet 2 kor. 40 fillér.

A 9936. számú „Kétkerekű targonca szemét- gyűjtőedények szállítására” című, 1897. július 18-áról kelt magyar szabadalomra

vevők vagy engedélyesek kerestetnek. Szives ajánlatokat „W. T. 7047.” jel. alatt továbbít Mosse Rudolf, Bécs, I., Seilerstätte 2. sz.

25%-kal olcsóbb, mint bárhol!

Butor

Elegáns és szigorúan szolidan kidolgozott szalon-, háló-, étkező-, uri- és ielanszoba-berende- zések a legutolsó divatu fagomban állandóan s meg- lepő nagy választékban kézen raktáron vannak. Szétküldés az ország minden részébe jótállás mellett

SZABÓ FERENC ÉS TÁRSA
 mindennemü divates lakáberendezések raktára,
 Budapest, Kerepesi-ut 12. szám. (Síp-utas sarkán.)
 (Kérjük a címre pontosan figyelni.)

BUTOROK
 úgy készpénzért, mint részletfizetésre
 leggyorsabbul a leginóább kivitelű legjutányosabban Ehrentzen és Fuchs testvéreknél, BUDAPEST, VI., Teréz-körút 3.
 Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

ÉN ZT
 SORSJEGYEKRE értékpapírokra és vidéki takarékpénztári részvényekre (visszafizethető tetszősze- méti kisebb részletekben is), bármily összeget igen olcsón ad
 Köváry Ármán bank- és váltóüzlete, osztályosrész. Fővárosiút IV., Erőkötelek-tele 9. Gróf Cziráky-palota.

Huzás november 2-án.

Minden sorsjegy nyer. **OLASZ vör. ker. SORSJEGY**

Főnyeremény Kapható 24 havi részletfizetésre. **35.000 líra.**
 Havi befizetés: 1 darabra K. 2.-
 2 „ „ 3,90
 3 „ „ 5,70
 Már az első sorsjel 25 fillér értékű, de az ellenében kiadom a sorsjegyek sorozatát és számát tartalmazó részletvevő azonnali játékjoggal.

FLEISSIG SÁNDOR. — BANKHÁZA — Budapest, VII., Erzsébet-körút 2.

Magas jutalékkal felvétetnek

bármily állásu megbízható egyének budapesti bank- házban sorsjegyeket részletfizetésre való eladá- sára, az 1883. évi XXXI. t.-c. alapján. Töke és koc- kázat nélkül némi szorgalommal könnyen elérhető havonta 300—500 korona kereset.
 Ajánlatok intézendők a „Szerecsen Híradó” kiadóhivatalának, postafiók 180, Budapest.

Csiszolóvaszon (oroszlánjegyű)

(valódi magyar részleghelyi szövetségű vörö- és smirgelű) (edve) **Csiszolóvaszon hulladék**, kilógat kor. 1-40 ért szá- litta **Rappold Sándor és társa**, smirgel és közörszö- kerekű cég Budapest, VII., Akadémia-utca 57. a Teréz- templom közelében. Telefon 312. Alapítva: 1884-ben. Minden- nemü tisztító és fényszűrő szerek u. m. készítői smirgel, tus- utószappan, készítői rouge, kiváló minőségű smirgelkoron- gok, **lehozókóvek**, kés- és szerezésműszörlőre „Leona” készítő gépek, uszma mindennemü tisztító és fényszűrő- porok fém, arany, kőlapok és fogak részére.

A kiegyezés és a dualizmus megértésére fontos munkák:

Az ATHENAEUM irodalmi és nyomdai r.-t. kiadásá- ban (Budapest, VII., Kerepesi-út 54.) megjelentek:

Beksis Gusztáv: **Kemény Zsigmond, a forradalom s a kiegyezés**
 MÁSODIK JAVITOTT ÉS BŐVÍTETT KIADÁS. Ára 4 korona.

A DUALIZMUS.

TÖRTÉNETE, KÖZJOGI ÉRTELME ÉS NEMZETI TÖREKVÉSEINK.
 ÍRTA: BEKSICS GUSZTÁV.
 — Ára 4 korona 80 fillér. —

Beksis Gusztáv: **A magyar nemzet függetlensége** az állami és az egyházi (külső) kormányzatban.
 KÖLÖNÖS TEKINTETTEL A MAGYAR KIRÁLY APOSTOLI JOGAIRA ÉS A KATHOLIKUS AUTONOMIÁRA.
 — Ára 2 korona. —

Ezen munkák úgy a kiadóháznál (Athenaeum irod. és nyomdai r.-t., VII., Kerepesi-út 54. sz.), mint minden könyvkereskedésben kaphatók.

Biztos gyógyulást keresőknek

kik bármily **nemi betegségben szenvednek**
 mint hűgyeső és hólyagbajok, hűgyesvezékületek, vizelési zavarak, éjjeli magömlések, sebek és bujakoros bántalmak (ophthia) az öntetkezés utóabálként fellépő idöbajok, **korai férfiero elgyengülése**, bármily börtöltségek stb. nőknél férfiero, mely bajok alapon, **gyors és gyökeros gyógyítására**, szigoruan tudomá- nyos és lelkiismeretes gyógymodjánál fogva legjobban ajánljuk

Dr. Garai Antal
 v. cs. és kir. osztály főorvos országos hírt és leg- régebbi 20 évre fennálló hírnévével
 Budapest, VI. ker., Andrássy-ut 24. sz.,
 Rendelés naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Idült hűgyeső és hólyagbajok vizsgálata Vilmos hűgyesvezékületek gyógyítva
 Vidékiek levelekre kimerítő választ és szakorvó tánt osot nyerne, gyógyeszkerekl gondoskodva lesz. Titok tartás biztosítva.
Nőknek külön váróterem.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
 BUDAPEST, Váci-körút 63. szám
 által a legjutányosabb árak mellett ajánlatunk:
 Locomobil és gőzcséplőgép-készletek 2½ egész 12 lóerőig, szalmakaszalók, járgány-céplőgépek, lóhő- cséplők, tisztító-rösták, konkoltyók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, borotnák, „COLUMBIA-DRILL” legjobb sorrelőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, daráló, örlő-malmok, egytetemes acél-cékek, 2- és 3-vasú cékek és minden egyéb gazdasági gépek.
 Részletes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

LUCCA
 A likörök királya, az élőköltség kedvence!
 Kapható csak előrangú üzle- tekben és kávé- házakban
Lucca- Társaság Hamburgban.
 Vezetékpüvel- ség Magyaror- szág részére:
HIRSCH és PERL gyarmatáru-ügynökség V., Szabadság-tér 6. sz. TELEFON 36-60.

